

Міністерство освіти і науки України
Державний навчальний заклад
«Дніпровський транспортно-економічний коледж»

ЗБІРКА СТАТЕЙ

З досвіду формування фахових компетентностей молодших спеціалістів

Людина, що не знає нічого, може навчитися;
справа тільки в тому, щоб запалити в ній
бажання вчитися.

Д.Дідро, філософ-енциклопедист

Дніпро
2019

Збірка статей «З досвіду формування фахових компетентностей молодших спеціалістів» складена зі статей викладачів, що розкривають передовий досвід педагогічного колективу з застосування ефективних методів викладання, апробації ефективних технологій в навчальному процесі в коледжі.

Збірка статей є узагальненням досвіду роботи колективу в напрямках покращення фахової освіти молодшого спеціаліста та висвітлення роботи лабораторії передового педагогічного досвіду.

Обговорено та рекомендовано до публікації на засіданні Педагогічної ради коледжу від 29.11. 2018 № 2.

Збірка буде корисною викладачам коледжів.

Упорядник: Лутак Н.А., методист Державного навчального закладу «Дніпровський транспортно-економічний коледж», викладач вищої категорії, викладач-методист.

Відповідальні за зміст статей їх автори.

ЗМІСТ

№п/п	Викладач	Назва статті	Сторінка
1	Уласевич Н.В., вища категорія, викладач-методист, заступник директора коледжу з навчальної роботи	Зміст науково-методичної роботи та сучасні вимоги до професійних якостей викладачів	1
2	Дирда В.О., спеціаліст, предметна комісія «Суспільних дисциплін»	Методики організації семінарських занять з «Соціології» для покращення якості знань студентів	11
3	Курносова Т.Д., вища категорія, предметна комісія «Суспільних дисциплін»	Бінарні заняття як форма інтегрованого навчання у навчальних закладах I-II рівнів акредитації	13
4	Баюл Т.П., вища категорія, викладач-методист, голова предметної комісії «Економічних дисциплін»	«Мобільне» навчання як спосіб модернізації і оновлення освітніх методик	14
5	Бойко В. В., друга категорія, предметна комісія «Комп'ютерної інженерії та технологій»	Формування фахових компетентностей під час навчальної практики у майбутніх спеціалістів технічних спеціальностей, пов'язаних зі слюсарними роботами	16
6	Кирашенко О.В., вища категорія, голова предметної комісії «КІ та технологій»	Формування спеціалізовано-професійних компетенцій при вивченні дисциплін «Інформаційні системи і технології на підприємствах» та «Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності»	18
7	Чернишова О.В., викладач вищої категорії, викладач методист, голова ПК «Сфера обслуговування»	Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців готельного обслуговування у процесі проходження практики та при написанні курсової роботи	19
8	Ізюменко І.О., перша категорія, предметна комісія «Математичної та природничо-наукової підготовки»	Розробка і використання роздаткового матеріалу на основі інтерактивних методів навчання	23
9	Лутак Н.А., вища категорія, викладач-методист, предметна комісія «Суспільних дисциплін»	Підвищення якості освіти молодшого спеціаліста у галузі 08 «Право» шляхом урізноманітнення моніторингу знань	24
10	Кирашенко Є. А., викладач спеціаліст, предметна комісія «Діловодства»	Використання елементів електронного документообігу в коледжі при проведенні практичних занять	27
11	Ярмошенко М.В., вища категорія, голова предметної комісії «Транспорту»	Організація практичного навчання на спеціальності «Технічне обслуговування, ремонт та експлуатація тягового рухомого складу» ДНЗ «Дніпровський транспортно-економічний коледж»	29
12	Вербовий Є.М., спеціаліст, предметна комісія «Фізичного виховання та захисту Вітчизни»	Якість освіти у сфері фізичної культури	33

№п/п	Викладач	Назва статті	Сторінка
13	Пукар О.А., вища категорія, предметна комісія «Філологічних дисциплін»	Організація групових форм роботи на заняттях української мови і літератури	34
14	Рудюк Н.В., вища категорія, предметна комісія «Економічних дисциплін»	Інноваційна підготовка фахівців з облікових дисциплін в умовах використання сучасних інформаційних технологій	36
15	Янченко В.В., вища категорія, предметна комісія «Математичної та природничо-наукової підготовки»	На що потрібно звернути увагу при підготовці до ЗНО з математики	39
16	Вітер Л.О, вища категорія, предметна комісія «Математичної та природничо-наукової підготовки»	Елементи дистанційного навчання при вивченні математики у нашому коледжі	40
17	Ковальова О.Б, вища категорія, викладач методист, предметна комісія «Економічних дисциплін»	Значення конкурсів професійної майстерності у формуванні професійної компетентності	41
18	Оката О.В., вища категорія, викладач-методист, предметна комісія «Економічних дисциплін»	Пошук і використання нових ефективних інноваційних методів навчання	44
19	Галаган О.В., вища категорія, викладач-методист, голова предметної комісії «Філологічних дисциплін»	Підготовка до письмового висловлення як робота з розвитку зв'язного мовлення студентів	45
20	Кузякова Ю.С., вища категорія, голова предметної комісії «Правознавства»	Моніторинг якості та успішності навчання студентів 1 курсу зі спеціального курсу «Юридична деонтологія»	46
21	Мирська Т.К., вища категорія, викладач-методист, предметна комісія «Філологічних дисциплін»	Мовні ігри як інтерактивні методи навчання в контексті підготовки до ЗНО з української мови	48
22	Дзигівський С. М., вища категорія, викладач-методист, предметна комісія «Суспільних дисциплін»	Громадянська освіта та соціальна компетентність в контексті ідей сталого розвитку	50
23	Степаненкова Л.Т, вища категорія, викладач-методист, предметна комісія «Філологічних дисциплін»	Технології розвитку креативного мислення на заняттях світової літератури	52
24	Зотік О.В., вища категорія, предметна комісія «Економічних дисциплін»	Інноваційні технології і навчальний процес	54
25	Кабанець О. Є., вища категорія, голова предметної комісії «Математичної та природничо-наукової підготовки»	Мовленнєва культура викладача математики	55
26	Курносова Т.Д., вища категорія, предметна комісія «Суспільних дисциплін»	Формування педагогічної майстерності в аспекті моніторингу освіти загальноосвітніх дисциплін при викладанні історії та суспільних дисциплін	59

№п/п	Викладач	Назва статті	Сторінка
27	Сімакова О.А., вища категорія, предметна комісія «Суспільних дисциплін»	Інтерактивне виховання особистості	62
28	Воробйова Л.М., вища категорія, викладач-методист, голова предметної комісії «Суспільних дисциплін», голова ОМО викладачів «Основ правознавства»	Педагогічна творчість та новації: про щорічний конкурс методичних розробок	64
29	Тиміна Л.В., вища категорія, предметна комісія «Філологічних дисциплін»	Застосування інноваційних технологій під час моніторингу якості та успішності навчання	67
30	Мирська Т.К., вища категорія, викладач-методист, предметна комісія «Філологічних дисциплін»	Підвищення якості знань студентів шляхом підготовки їх до участі в олімпіадах та конкурсах	71
31	Нурулліна О.М., вища категорія, предметна комісія «Математичної та природничо-наукової підготовки»	Використання інтерактивних технологій на заняттях хімії	73
32	Ковальова О.Б., вища категорія, викладач-методист, предметна комісія «Економічних дисциплін»	Позааудиторна виховна робота як чинник професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців	75
33	Тиміна Л.В., вища категорія, предметна комісія «Філологічних дисциплін»	Інноваційні технології у роботі викладача - філолога	77

**Уласевич Н.В., вища категорія, викладач-методист,
заступник директора коледжу з навчальної роботи**

Зміст науково-методичної роботи та сучасні вимоги до професійних якостей викладачів

На всіх рівнях системи освіти України однією з найважливіших проблем вважається підготовка фахівців відповідно до існуючих вимог ринку праці та змісту майбутньої професії.

Вирішення поставленого завдання залежить від успішного функціонування коледжу, і зокрема, системи науково-методичної роботи як відносно цілісної системи.

Не викликає сумніву, що якісна підготовка молодших спеціалістів у коледжі залежить від стану та результативності науково-методичної роботи викладачів. Натомість, від якості підготовки залежить працевлаштування випускників.

Головною ж метою науково-методичної роботи є підвищення професійної кваліфікації педагогів.

Наказом Міністерства освіти і науки України (№450 від 07.08.2002 р.), зміст науково-методичної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів визначається в основних видах методичної, наукової та організаційної роботи. До основних видів методичної роботи віднесено:

- підготовку конспектів лекцій; методичних матеріалів до семінарських, практичних, лабораторних занять, курсового та дипломного проектування, практик і самостійної роботи студентів.
- підготовку, рецензування підручників, навчальних посібників, словників, довідників;
- розробку навчальних планів; навчальних програм; робочих навчальних планів, робочих навчальних програм;
- розробку і підготовку нових лабораторних робіт;
- підготовку комп'ютерного програмного забезпечення навчальних дисциплін;
- складання екзаменаційних білетів, завдань для проведення модульного, тестового, підсумкового контролю;
- розробку і впровадження наочних навчальних посібників (схем, діаграм, стендів, слайдів тощо);
- розробку і впровадження нових форм, методів і технологій навчання;
- вивчення і впровадження передового досвіду організації навчального процесу.

У даному документі визначені також основні види організаційної роботи, серед яких:

- робота в науково-методичних і науково-технічних радах і комісіях вищого навчального закладу та його структурних підрозділів;
- організація та проведення загальнодержавних наукових конференцій, семінарів;
- робота з видання наукових і науково-методичних збірників;
- керівництво студентським науковим гуртком, проблемною групою;
- участь у підготовці та проведенні студентських і учнівських олімпіад.

Однак, у зазначеному документі види наукової роботи вказані тільки для категорії науково-педагогічних працівників. На нашу думку, у вищих навчальних закладах I рівня акредитації педагогічні працівники також можуть виконувати певні види наукової роботи, як-то:

- написання наукової статті;
- підготовка тез доповідей на конференціях, семінарах;
- керівництво науковою роботою студентів з підготовкою: наукової статті, роботи на конкурс; доповіді на конференцію.

На наш погляд, зміни, що відбуваються в системі вітчизняної безперервної освіти, потребують нових підходів до обґрунтування змісту науково-методичної роботи викладачів.

Досліджуючи проблему управління системою методичної роботи у сучасному професійно-технічному училищі, Л.Л. Сушенцева довела, що на її зміст впливають як об'єктивні фактори (соціально-економічні умови), так і суб'єктивні фактори (рівень кваліфікації певного педагога) [1, с. 59].

Важливість уваги до науково-методичної роботи педагогів підкреслила також О.Є. Остапчук, яка досліджувала її організацію в ліцеї. Вона відмітила, що в умовах педагогічної діяльності все більше викладачів залучається до наукової роботи, здійснюється поступовий перехід від методичної роботи педагогів до науково-методичної. Дослідник зазначає, що якісні зміни у змісті методичної роботи в сучасному навчальному закладі зумовлюють “розширення видів діяльності педагогів через включення їх у науково-дослідницьку, експериментальну, науково-практичну, проектувальну та інші види діяльності” [2, с. 63]. Ці ж процеси відбуваються і в коледжах.

Досить тривалий час у коледжах здійснювалась методична робота. В її різних формах (проведення навчально-методичних конференцій, робота методичних комісій і кабінетів, теоретичних і практичних семінарів та ін.) розглядались різні методичні питання, що і складали, певною мірою, її зміст.

Найчастіше на засіданнях методичних комісій вивчалась проблема методики викладання різних предметів.

Як стверджують дослідники, щоб визначити зміст науково-методичної роботи, насамперед, необхідно розкрити структуру педагогічної діяльності і сутність її змісту.

На думку Н.Г. Комаренко, зміст методичної роботи має сприяти впровадженню “сучасних досягнень психолого-педагогічної науки, авторських ідей і технологій передового педагогічного досвіду...” [3, с. 13]. Дослідник виділяє такі напрями у змісті методичної роботи:

- методичне забезпечення реалізації навчальних програм;
- удосконалення змісту, форм і методів навчання та виховання;
- забезпечення реалізації вимог принципів гнучкості, наступності,
- прогностичності освіти;
- удосконалення педагогічної та професійної майстерності
- педагогічних працівників, їх загальної культури, створення мотивації і умов для їх професійного зростання;
- інформаційне забезпечення педагогічних працівників науковою
- літературою з сучасних проблем педагогіки, психології, управління педагогічними процесами;
- інформування про досягнення науки і техніки, передового
- педагогічного досвіду;
- організаційно-методична допомога викладачам: у розвитку
- педагогічної творчості, експериментально-дослідницькій роботі; впровадженні результатів наукових досліджень, передового досвіду, педагогічних технологій тощо [3, с. 20].

В узагальненому виді напрями змісту методичної роботи наводить Л.Л. Сушенцева, яка досліджувала зазначену проблему в умовах професійного училища і вважає, що він має включати: “технологічний, педагогічний, науковий, управлінський та інформаційний напрями” [1, с. 75].

Усвідомлення мети НМР є важливою складовою визначення її змісту. Водночас, як зазначає О.Л. Сидоренко, виявлення напрямів здійснення науково-методичної роботи ґрунтується на дослідженнях, згідно з якими НМР розглядається багатьма науковцями як: частина системи підвищення кваліфікації педагогів; компонент організаційної структури управління освітнім процесом; форма організації вивчення і впровадження досягнень педагогічної науки й передового педагогічного досвіду; структурна ланка системи безперервної освіти [4, с. 5-6].

Урахування зазначеного вище дозволяє виділити основні завдання науково-методичної роботи: визначення форм роботи на основі рівня професійної компетентності викладачів та їх професійних запитів; створення умов для ефективного функціонування системи НМР; пропаганда і впровадження передового педагогічного досвіду, інноваційних педагогічних технологій; розвиток форм і засобів стимулювання творчої активності педагогів, залучення їх до науково-дослідницької, експериментальної роботи; забезпечення науково обґрунтованого й оперативного управління процесом підвищення фахового рівня педагогічних працівників [4, с. 19-22].

Безумовно, у сучасних коледжах необхідно створювати обґрунтовані системи науково-методичної роботи, без яких процес впровадження інноваційних технологій буде ускладнений. У свою чергу, запровадження інноваційних педагогічних технологій підвищує вимоги щодо організації НМР, її змісту, кваліфікації викладачів, якості підготовки молодших спеціалістів.

Реалізація принципу науковості в навчально-виховному процесі необхідність оволодіння інноваційними педагогічними технологіями та їх запровадження у навчально-виховний процес через систему науково-методичної роботи, вимагають постійного розвитку та вдосконалення професійних та особистісних якостей педагогів.

І.Ф. Харламов розглянув ступені професійного зростання педагогів і відніс до них: “педагогічну вмілість”, “майстерність”, “творчість” та “новаторство”. Науковець зазначає, що “педагогічна вмілість” – це певний “рівень професіоналізму вчителя, який включає в себе ґрунтовні знання ним свого навчального предмету, добре володіння психолого-педагогічною теорією і системою навчально-виховних умінь і навичок...” [5, с. 526]. “Педагогічна вмілість” є основою професіоналізму.

Досить важливим є також уміння педагогів діагностувати власну методичну діяльність. З точки зору І.Ф. Харламова, наступною сходинкою професійного зростання є педагогічна майстерність, що є “якісною характеристикою навчально-виховної діяльності вчителя, яка доведена ним до високого рівня удосконалення” [5, с. 527].

Науково-методична діяльність сприяє формуванню і розвитку як професійних, так і особистісних якостей педагогів. Пошук викладачем нових, нестандартних методів та форм проведення занять, участь у розробленні нових освітніх та виховних технологій можуть сприяти становленню в нього таких особистісних рис, як допитливість, творчий підхід до справи.

Таким чином, дослідження різних підходів до визначення змісту науково-методичної роботи дозволило нам зробити висновок, що зміст НМР повинен включати наступні напрями, поєднані в цілісну систему: нормативний, психолого-педагогічний, інформаційний, інноваційний, технологічний, дослідницький, управлінський.

Доведено, що науково-методична робота спрямована не тільки на послідовне удосконалення професійних якостей, збагачення і оновлення наявної системи знань і умінь педагогів, а й на розвиток їх особистісних якостей, самореалізацію у процесі професійної діяльності.

Позитивні зрушення в оновленні змісту науково-методичної роботи ґрунтуються на розвитку особистісних та професійних якостей педагогічних працівників (представлено у таблиці 1.1).

Таблиця 1.1

Якості й уміння викладачів, необхідні для здійснення НМР

Особистісні	Професійні
Гуманізм	Компетентність
Висока загальна культура і моральність	Усвідомлення обов'язку, відповідальності за результати своєї діяльності
Активність, ініціативність	Відданість справі
Комунікабельність	Високий рівень загальної педагогічної освіченості
Особистісні	Професійні

Рішучість, наполегливість	Раціональне використання набутого досвіду, традиційних методик
Вимогливість	Володіння власними активними методиками навчання і виховання; використання міжпредметних зв'язків
Вміння доводити істинність свого погляду	Висока культура мовлення і лекторська майстерність
Уміння володіти собою	Готовність до запровадження інноваційних педагогічних та нових інформаційних технологій
Тактовність	Здатність до самоаналізу, самооцінки викладання свого предмета
Самостійність, самокритичність	Уміння управляти: ставити цілі та завдання, моделювати та проектувати, чітко планувати і контролювати діяльність, оперативно приймати педагогічні рішення
Гнучкість мислення	Уміння опрацьовувати і використовувати потрібну інформацію та виділяти головне
Творча уява	Користування комп'ютерами і технічними засобами навчання
Широта кругозору	Здатність творчо вирішувати педагогічні проблеми
Прагнення до взаємопорозуміння	Навички дослідницької діяльності

Визначено, що зміст науково-методичної роботи обов'язково включає: вивчення викладачами основних державних нормативних документів про освіту; знання актуальних проблем фундаментальних, психолого-педагогічних наук; впровадження інноваційних технологій навчання і передового педагогічного досвіду; участь у науково-дослідній роботі, науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах професійної майстерності та ін.

Нові напрями у змісті методичної роботи в сучасних коледжах пов'язуються з реалізацією державних стандартів освіти, принципів ступеневої безперервної освіти. Підготовка фахівців здійснюється за інтегрованими навчальними планами. Такий підхід зумовлює зміни у змісті методичної роботи викладачів коледжів (перехід до науково-методичної діяльності). Крім того, вказані інтеграційні процеси потребують більш виваженого ставлення керівництва коледжів до підбору педагогічних кадрів, їх кваліфікаційного рівня, основним шляхом підвищення якого є якісна організація науково-методичної роботи.

Таким чином, розглянувши різні напрями здійснення науково-методичної роботи, ми дійшли висновку, що з метою позитивних змін в її змісті, важливо створити в коледжі необхідні організаційно-педагогічні умови управління системою НМР, що сприятиме запровадженню ефективних форм її організації і дозволить визначити перспективи подальшого вдосконалення педагогічної майстерності, творчого розвитку викладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сушенцева Л.Л. Управління системою методичної роботи в сучасному професійно-технічному училищі: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04/ Криворізький держ. педагогічний ун-т. – Кривий Ріг, 1999. – 211 с.
2. Остапчук О.Є. Організація науково-методичної роботи вліщеї: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Інститут педагогіки АПН України. — К., 1998. — 250 с.
3. Комаренко Н.Г. Форми організації методичної роботи в гімназії: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Південноукраїнський державний педагогічний ун-т ім. К.Д. Ушинського. – О., 1997. – 24 с.
4. Сидоренко О.Л. Педагогічні умови ефективності науково-методичної роботи з учителями загальноосвітніх навчально-виховних закладів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. — Х., 1996. — 189 с.

5. Харламов И. Ф. Педагогика: Учебник. – Мн.: Універсітэцкае, 1998. – 560 с.

Додаток А

Анкета

Зміст питань	Відповіді			
	так	ні	не знаю	категорія, педстаж
Просимо висловити думку:				
1. Чи вважаєте актуальним реформування методичної роботи в науково-методичну в коледжі?				
2. Чи вважаєте організацію науково-методичної роботи у вашому коледжі системною?				
3. Чи сформована в коледжі організаційна структура науково-методичної роботи?				
4. Чи потребує вдосконалення система управління НМР у вашому коледжі?				
5. Чи вважаєте координаційним органом управління НМР у коледжі науково-методичну (методичну) раду?				
6. Чи маєте повну уяву про зміст науково-методичної роботи?				
7. Чи достатня кількість форм НМР впроваджується в коледжі?				
8. Чи вважаєте рівень вашої методичної компетенції достатнім?				
9. Чи вважаєте, що науково-методична робота сприяє підвищенню рівня вашої професійної кваліфікації?				
10. Чи вважає рівень вашої активності у науково-методичній роботі достатнім?				

Додаток Б

Зміст розділів плану навчально-методичної роботи
предметної (циклової) комісії

Назва розділу	Зміст
I.Організаційна робота	1.1. Розгляд на засіданнях комісії: проекту плану роботи; робочих навчальних програм викладачів; індивідуальних планів підвищення педагогічної майстерності і ділової кваліфікації викладачів; планів роботи навчальних кабінетів і лабораторій; планів роботи гуртків - предметних, дослідницьких, технічної творчості; екзаменаційних питань, білетів і тестів; тем курсових і дипломних проектів; звітів викладачів; комплексного методичного забезпечення навчальних дисциплін 1.2. Організація виробничої практики, курсового і дипломного проектування 1.3. Організація (участь у роботі) виставок Зв'язок предметної (циклової) комісії з кафедрою ВНЗ з питань удосконалення методики навчання 1.5. Аналіз забезпеченості підручниками, навчальними посібниками з предметів викладання 1.6. Організація контролю навчально-виховного процесу

Назва розділу	Зміст
2.Удосконалення змісту навчання	2.1. Корегування навчальних програм з метою включення матеріалу, що має наукову цінність і актуальність, відображає розвиток науки, техніки, виробництва (після розглядання на засіданні комісії необхідні зміни і доповнення повинні бути затверджені заступником директора з навчально-методичної роботи) 2.2. Розробка програм спеціальних дисциплін 2.3.Рецензування підручників, навчальних посібників, програм, методичних розробок, рекомендацій
3.Удосконалення методики навчання	3.1. Моделювання викладання навчальних предметів. Складання опорних конспектів лекцій 3.2. Розробка і впровадження наскрізних програм підготовки фахівців і структурно-логічних схем предметів 3.3. Розробка і впровадження в навчальний процес комплексів науково-методичного забезпечення навчальних дисциплін 3.4. Підготовка й обговорення методичних розробок; доповідей з питань методики викладання, проведення лабораторних і практичних робіт, складання авторських методик 3.5. Складання типових завдань зі спеціальних дисциплін, розрахунків для курсового і дипломного проектування; удосконалення методики курсового і дипломного проектування 3.6. Застосування технічних засобів у навчальному процесі 3.7. Планування й організація самостійної роботи студентів 3.8. Методика виявлення і використання міжпредметних зв'язків 3.9. Обговорення якості підготовки фахівців за підсумками роботи ДЕК, вивчення роботи випускників на виробництві 3.10. Огляд новинок науково-методичної і технічної літератури 3.11. Розробка заходів по підвищенню ефективності викладання предметів 3.12. Застосування активних методів навчання - проблемного, ситуаційного, ділових ігор; модульно-рейтингової форм навчання 3.13. Організація і проведення відкритих навчальних занять 3.14. Організація творчої, науково-дослідницької роботи викладачів і студентів
4.Вивчення рівня викладання, аналіз якості знань, умінь і навичок студентів	4.1. Аналіз якості викладання окремих предметів 4.2.Аналіз поточної успішності і рубіжного контролю знань студентів 4.3. Аналіз результатів виконання курсових і дипломних проектів 4.4. Аналіз підсумків іспитів, результатів контрольних робіт; розробка заходів щодо поліпшення якості викладання 4.5. Розробка критеріїв оцінки знань, умінь і навичок студентів з навчальних предметів
5. Виробниче навчання студентів	5.1. Розробка і впровадження комплексу методичного забезпечення виробничого навчання. 5.2. Розробка і здійснення наскрізної програми практичного навчання за фахом (методичне забезпечення навчальної, технологічної і виробничої практики) 5.3. Звіти викладачів про хід практики: навчальної, технологічної, переддипломної 5.4. Вивчення й узагальнення досвіду роботи

Назва розділу	Зміст
6. Підвищення кваліфікації викладачів	6.1. Організація взаємовідвідувань навчальних занять і їх обговорення 6.2. Виконання індивідуальних планів викладачів по підвищенню педагогічної майстерності і рівня ділової кваліфікації 6.3. Звіти викладачів за підсумками стажування, навчання на курсах підвищення кваліфікації Написання доповідей, методичних розробок, навчальних посібників за фахом Участь у роботі міських і обласних методичних об'єднань викладачів Зв'язок з базовими підприємствами з метою вивчення передового виробничого досвіду Огляди спеціалізованих видань і періодичної педагогічної преси Участь викладачів у міжпредметних науково-методичних конференціях, семінарах, оглядах-конкурсах тощо
7. Виховання студентів	7.1. Заходи щодо підвищення ефективності виховання студентів. Організація і проведення: олімпіад, тематичних диспутів; зустрічей з видатними людьми, провідними спеціалістами галузі і передовиками виробництва, письменниками, майстрами мистецтв; з колишніми випускниками. Проведення конкурсів: на кращого знавця предмета, "Кращий за професією", конкурс навчальних груп відділення "Гімн професії"; тижневиків спеціальності та інші 7.3. Методика виховної роботи в період практики 7.4. Тематичні виставки, екскурсії

Додаток В

Стратегії реалізації Концепції розвитку коледжів

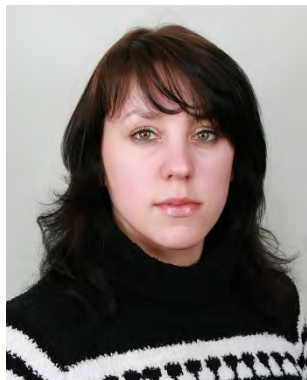
Стратегія	Мета	Принципи
1. Поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій на основі сучасного інформаційного забезпечення	Підвищення якості підготовки фахівців та ефективності навчально-виховного процесу; підготовка молоді до діяльності в інформатизованому суспільстві	- наступність і неперервність інформаційного забезпечення; - єдність інформаційного простору; - особистісна орієнтація; - системність; - відповідність сучасному рівню; - інтегрованість традиційних та нових інформаційних і комп'ютерних технологій
	Завдання : - всіляко сприяти розвитку бібліотеки, збільшенню бібліотечного фонду навчальної і наукової літератури; - підтримувати і розширювати перелік періодичних видань, які отримує академія; - постійно збільшувати кількість навчальних і наукових видань; - проводити конкурси на кращі видання навчальної і наукової літератури, підвищити мотивацію викладачів і науковців щодо підготовки монографій і підручників, навчальних посібників; - забезпечити сучасними засобами (комп'ютери, мультимедійні системи, цифрові відео- і аудіосистеми, проектори та інші) навчальний процес; - створювати і впроваджувати інтелектуальні освітні комп'ютерні технології і засоби навчання, орієнтовані на розвиток індивідуальних здібностей тих, хто навчаються (комп'ютерні системи тестового	

	контролю і таке інше); -створити комп'ютерну бібліотечну систему навчально-методичних видань на магнітних носіях з відкритим доступом для студентів і викладачів у межах Єдиної комп'ютерної мережі; -вдосконалювати засоби навчання із застосуванням ІНТЕРНЕТ-технологій, відкритих інформаційних ресурсів у режимі ІНТЕРНЕТ-бібліотеки; - забезпечити випереджуючу підготовку і підвищення кваліфікації викладачів з нових інформаційних технологій; -розробити пакети електронної документації і прикладні програми для практичних, лабораторних занять, курсових проектів і самостійної роботи з усіх дисциплін, що викладаються, всіляко підтримувати тих, хто їх розробляє.	
2.Фундаменталізація та гуманізація освіти; розвиток творчої особистості	-створення системи і структури освіти, в яких пріоритетом є не тільки прагматичні, вузько спеціалізовані навички, а методологічно важливі знання, що забезпечують цілісне сприйняття наукової картини світу; -інтелектуальний розвиток особистості та її адаптація за швидко змінюваних соціально-економічних та технологічних умов; - орієнтація на формування широко освіченої, високо моральної і гармонійно розвиненої особистості, яка має потребу і здатна до інтелектуального самовдосконалення; - ліквідація розриву між глобальними потребами суспільства і результатами освіти ; між професійною орієнтацією і потребою особистості у гармонійному задоволенні різноманітних інтересів; між сучасними методологічними підходами і традиційними засобами викладання	-гармонізація стосунків людини, суспільства, природи; -стимулювання інтелектуального розвитку і збагачення мислення; -орієнтація на національні, європейські і загальнолюдські цінності; - пріоритет соціалізації людини у сучасному культурному, техногенному і комп'ютеризованому середовищі; -створення передумов і можливостей для безперервної самоосвіти у насиченому інформацій-ному просторі; - неперервність, наступність змісту і багатоваріантність
	Завдання: -впроваджувати безперервну фундаментальну освіту з урахуванням ступеневості; -формування системи викладання природничо-наукових, соціально-гуманітарних та професійно-орієнтованих дисциплін як єдиної системи зі спільним об'єктом досліджень та єдиною методологією у рамках напрямів підготовки; -розвивати поглиблену новаційно-творчу освіту студентів і викладачів; -сформувати систему діагностики здібностей студентів ; -розробляти навчальні програми професійного вдосконалення педагогічного складу з урахуванням наступності змісту базової освіти і новітніх освітніх технологій; -сприяти науковій творчості співробітників.	
3.Вдосконалення організації, змісту і форм навчання;	-підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження науково-містких та інформаційних технологій, мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці, підвищення якості освітньої діяльності, формування особистості високої освіченості і моралі; -реалізація можливостей особистості отримувати освіту протягом життя	- наступність і неперервність освіти; -інноваційний характер навчально-виховної роботи; -спрямованість і здатність особистості до самонавчання; -різноманітність освітнянських послуг, варіативність навчальних програм, індивідуалізація навчання
	Завдання: -забезпечити наступність змісту та координацію навчально-виховної діяльності на різних ступенях освіти, що функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку осіб до можливого	

	переходу до наступних ступенів (відповідно до державних стандартів); -створити і реалізувати інтегровані навчальні плани і програми, що забезпечують активізацію самостійної роботи студентів, індивідуалізацію навчального процесу; -запроваджувати сучасні методи і форми навчання, які ведуть до створення системи викладання, що базується на диференційованому підході до тих, хто навчається; -створити ефективну систему контролю знань та умінь студентів, орієнтуючись на подальше вдосконалення письмових іспитів і тестових завдань; -забезпечити виробничу підготовку студентів на сучасних підприємствах та установах, у передових науково-дослідних інститутах; -надати можливості викладачам високої наукової та професійної кваліфікації впроваджувати експериментальні курси та вдосконалювати робочі програми; -спрямовувати навчальний процес на формування всебічно розвинутої особистості, яка володіє комп'ютерною технікою, мовами міжнародного спілкування, правовими знаннями, сучасними засобами зв'язку; -здійснювати постійний моніторинг якості освіти; -оптимізувати систему перепідготовки працівників і підвищення їхньої кваліфікації; -запровадити і розвивати дистанційну освіту; -формувати і розвивати навчально–науково–виробничі комплекси ступеневої підготовки фахівців; -розробити систему важелів для заохочення викладацького складу до інновацій у навчальному процесі; -постійно вдосконалювати організацію і зміст завершального етапу підготовки фахівця	
4.Розвиток сучасних напрямів підготовки молодших спеціалістів	-підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних до саморозвитку та самовдосконалення, професійного зростання та набуття соціального досвіду, подальший сталий розвиток технікумів як структурних підрозділів академії, вдосконалення та поглиблення процесу інтегрування технікумів і академії	-інтеграція технікумів і академії; -наступність і неперервність, оптимальність підготовки; -різноманітність освітянських послуг
	Завдання: -забезпечити уніфікацію навчальних планів та програм підготовки фахівців у технікумах академії, передбачити їх подальше інтегрування з навчальними планами та програмами навчання в академії за відповідними спеціальностями; -впровадити в практику діяльності технікумів нові форми організації навчання і контролю знань та умінь студентів, що створені і застосовуються в академії, як то: диференційний підхід до навчання студентів залежно від їх здібностей, сесійний і міжсесійний контроль знань на основі тестових завдань, проведення письмових іспитів тощо; -здійснити заходи щодо збільшення самостійної роботи студентів, її методичного забезпечення і контролю; -забезпечити виробничу підготовку студентів технікумів на сучасних підприємствах з одержанням студентами робітничих професій; -покращувати і поглиблювати взаємовідносини з підприємствами і фірмами – замовниками фахівців;	

	-вдосконалювати систему розподілу і працевлаштування випускників; -забезпечити впровадження викладачами технікумів у навчальний процес сучасних технологій навчання; -продовжити реалізовувати схему навчання випускників технікумів в академії за скороченим (на 1 рік) терміном, впровадити заходи щодо залучення до навчання за цією схемою випускників як коледжів, так і інших технікумів; -розробити і впровадити паралельне навчання студентів коледжів одночасно в коледжі і академії; -впровадити в практику обов'язкове стажування на кафедрах академії викладачів технікумів не менше одного разу на п'ять років кожним з підготовкою ними методичних розробок; -залучати до викладання в технікумах фахових дисциплін провідних педагогів академії; -передбачити цільову підготовку викладачів для технікумів через магістратуру та аспірантуру академії; -забезпечити оновлення бібліотечного фонду технікумів; передбачити поступове придбання сучасної комп'ютерної техніки	
5.Вдосконалення системи управління і кадрового супроводження навчального процесу	- створення умов для розвитку усіх напрямків діяльності академії, підвищення її іміджу і ефективності роботи як провідного освітянського і наукового центру держави, забезпечення постійного оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу, відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень, відповідність навчальної і наукової роботи новим вимогам, орієнтація її не на відтворення, а на розвиток; - підвищення науково-педагогічного потенціалу, збереження і розвиток наукових шкіл і надбань	-інтегрованість системи управління; -відкритість і демократичність; -високопрофесійність; -органічне поєднання адміністративного управління з громадським впливом; -взаємоповага, позитивна мотивація; вимогливість і відповідальність
	Завдання: -здійснювати своєчасну оптимізацію організаційно-управлінських структур відповідно до завдань навчально-виховного процесу, наукової і господарської діяльності; -налагодити високопрофесійний науковий аналітичний і прогностичний супровід управлінських рішень; -забезпечити як оперативне, так і програмно-цільове удосконалення управління; -створити систему моніторингу ефективності управлінських рішень та їх впливу на якість освітніх послуг; -постійно здійснювати експертизу та експериментальну перевірку освітніх новацій; -впроваджувати інформативно-управлінські комп'ютерні технології, нову етику управлінської діяльності; -проводити щорічну рейтингову оцінку діяльності факультетів, кафедр, технікумів академії, яка б стимулювала поліпшення роботи структурних підрозділів і кожного викладача особисто; -впровадити щорічні звіти викладачів за результатами своєї діяльності, проводити рейтингову оцінку роботи викладачів, орієнтуючись, в першу чергу, на позитивні приклади; -надавати підтримку молодим викладачам, співробітникам, аспірантам, докторантам у їх науковому і педагогічному зростанні; -більш широко залучати до управлінської діяльності талановиту молодь; -спрямувати зусилля на організацію підвищення кваліфікації	

	педагогів і науковців, проведення педагогічного лекторію, продовження видання інформаційного бюлетеня “Пропонуємо досвід” і інші заходи; -формувати річні та перспективні плани підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів, захисту кандидатських і докторських дисертацій
--	--

**Дирда В.О., спеціаліст,
предметна комісія «Суспільних дисциплін»**

Методики організації семінарських занять з «Соціології» для покращення якості знань студентів

Семінарськими заняттями називають вид навчальної діяльності, що має практичний характер, спрямований на закріплення теоретичних знань, їх поглиблення та розширення світогляду студентів. Семінарські заняття є, так звані, підсумком лекційних занять та самостійної роботи. Вони сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, умінню відстоювати власні думки, погляди та аргументувати їх на основі фактів, умінню самостійно здобувати знання, робити висновки; сприяють розвитку логічного та критичного мислення, швидко реагувати на нову інформацію та висловлювати власну думку; допомагають закріпити отримані знання, формують культуру поваги, впливають на соціальне становлення особистості та життєвої позиції.

Організація та проведення семінарських занять передбачають завчасне визначення теми, головних питань, що винесені на обговорення, опрацювання списку літератури та методичних рекомендацій по заданій тематиці. У процесі організації та проведення семінарських занять важливо забезпечити комфортні умови для спілкування на рівні «викладач – студент», «студент – викладач» на засадах демократії. Лише за умов вільного висловлювання власних думок, їх обґрунтування активізується пізнавальна діяльність, формуються соціальні мотиви та цінності студента[1].

У процесі проведення семінарських занять не можна забувати, що головне завдання – навчити студента мислити, аналізувати почуте, висловлювати власні думки, шанобливо ставитися до думки інших, виховувати культури спілкування. Саме такі задачі стоять при організації та проведенні семінарського заняття з предмету «Соціологія», основними темами якого виступають соціальні проблеми.

Курс соціології відрізняється від інших гуманітарних дисциплін тим, що опирається на практику у вигляді збору статистичних даних, що вимагають аналізу за допомогою методик, характерних для цієї науки. Наприклад, викладаючи соціологію молоді, доречно користуватися конкретними, зібраними на практиці даними про молодіжні проблеми. Таким чином, студенти повинні звикати до думки, що необхідно проводити самостійні дослідження та збір фактів, які стосуються різних сторін суспільного життя, з метою подальшого їх аналізу та використання.

Проектні семінарські заняття з «Соціології» вчать студентів вміти отримувати користь з досвіду, використовувати теоретичні знання, вирішувати виникаючі в дослідницькій діяльності проблеми, користуватися статистичними базами даних, звертатися до респондентів, отримувати потрібну інформацію і виділяти в ній головне, критично ставитися до окремих соціальних явищ, співпрацювати і працювати в групі. Тому такий вид заняття планується заздалегідь, що передбачає аудиторну роботу студентів під керівництвом педагога, спрямовану на оволодіння навичками та уміннями самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі у семінарі. Підготовка до самого семінару передбачає: визначення теми заняття, мети; підготовка методичного забезпечення, плану заняття; організація виступів студентів.

Саме проектні семінари відіграють важливу роль у формуванні професійної зрілості студентів, вони спрямовані на формування навичок та вмінь проведення конкретних досліджень.

Курс дисципліни «Соціологія» передбачає проведення трьох семінарських занять за підсумками трьох модулів.

СЕМІНАР № 1 «Теоретичний внесок вчених у становлення і розвиток соціологічних знань» у формі міні-конференції.

Кожен із студентів виконує індивідуальне творче завдання, готуючись до наукової міні-конференції. Обирається постать будь-якого ученого, що зробив внесок у розвиток соціологічних знань та ставляться основні задачі для студента: 1) представити коротку характеристику епохи вибраного вченого, країни, яку представляє, та описовий портрет; 2) викласти основні теоретичні погляди ученого з найголовніших проблем соціології; 3) підвести підсумки проведеної роботи та вміти відповідати на запитання. В зошиті складаються тези власного виступу, які повинні містити основні положення теорії вченого та готується презентація. Головним є те, що студент має пояснити чому саме та чи інша теорія вченого, на його думку, має значення для становлення соціологічних знань.

СЕМІНАР № 2 «Соціологія особистості, сім'ї та молоді»

Може проводитися у формі рольової гри. Кожен студент має підготувати у письмовому вигляді характеристику особи, роль якої буде виконувати і прогнозовану поведінку у кожній дії, мотивуючи, чому саме так себе буде поводити людина і відповідній ситуації.

Може проводитися у формі «Проблемної ситуації» з запропонованих тем. Кожен студент повинен підготувати соціальний ролик з соціальної проблематики, у зошиті записати коротку характеристику, представити відео та аргументувати, чому саме ця соціальна проблема, на його думку, є соціальною проблемою, які наслідки має для суспільства. Після чого проводиться колективне обговорення з висловлюванням власних думок студентів.

СЕМІНАР № 3 «Методика і техніка соціологічних досліджень»

Тема цього семінарського заняття має на меті навчити студентів на практиці проводити соціологічні дослідження. До цього семінару студенти готуються заздалегідь обираючи тему свого соціологічного дослідження. Вона може бути запропонована викладачем або обрана самостійно[2].

Будь-яке дослідження починається зі складання його програми, що визначає цілі та завдання дослідження, предмет і умови його проведення, використовувані ресурси, а також передбачуваний результат. Розробляючи програму та план дослідження, складаючи питання для опитування чи анкетування, студенти глибоко замислюються над тією чи іншою проблемою суспільства, визначають і усвідомлюють ціль та мету своєї роботи. Програма повинна давати відповіді на запитання: навіщо потрібно проводити конкретне дослідження, що досліджувати і якими засобами та методами. Вона повинна містити обґрунтовану актуальність і важливість проблеми як предмету дослідження, розкривати її загальний зміст та роль, необхідні умови для успішного вирішення проблеми.

Планування дослідження необхідно для розрахунку та визначення організаційних характеристик його проведення: формування групи; розподілення функцій, обов'язків, відповідальності; визначенні використовуваних ресурсів в організації та проведенні дослідження; розрахунку часу; визначення послідовності проведення етапів дослідження. Кожен студент має навчитися працювати у групі, цінувати і раціонально витратити час свій і кожного, оволодівати навичками організації праці і зрозуміти, що від виконання ним його функцій у групі буде залежати кінцевий результат.

Література:

1. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.- 486 с.

2. Дирда В.О. Соціологія. Посібник / Методичні рекомендації, завдання та матеріали для опрацювання тем, винесених на самостійне вивчення студентами, методичні вказівки та завдання до проведення семінарських занять. – Дніпро, 2017.

**Курносова Т.Д., вища категорія,
предметна комісія «Суспільних дисциплін»**

Бінарні заняття як форма інтегрованого навчання у навчальних закладах I-II рівнів акредитації

Сучасний розвиток українського суспільства, зовнішньополітичні пріоритети потребують переосмислення та модернізації системи освіти в Україні: розробки довгострокової концепції її реалізації, нових методологічних підходів викладання, підняття її до рівня освіти розвинутих країн.

Все це можливо тільки за умови впровадження сучасних інноваційних педагогічних технологій.

«Інноваційні педагогічні технології» - це цілеспрямований системний набір форм, прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. До таких технологій належать інтегровані бінарні заняття та заняття з використанням міжпредметних зв'язків.

Мета статті: розкрити форми та методи формування педагогічної майстерності з формування всебічно освіченого спеціаліста на прикладі проведення бінарного заняття.

Актуальність теми полягає в необхідності створення умов для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі формування висококваліфікованих спеціалістів.

Саме у процесі створення таких умов є необхідність застосування при викладанні предметів гуманітарного циклу інтерактивних методів, зокрема бінарних занять.

Бінарне заняття – нестандартна форма навчання з реалізації міждисциплінарних зв'язків. Це творчість двох педагогів, яка переростає у творчий процес студентів та формує в останніх креативну компетентність, бо вивчення якоїсь проблеми на межі двох дисциплін - це завжди цікаво. Такий вид діяльності викликає високу мотивацію, стимулює творчий пошук.

Мета бінарного заняття – створити умови мотиваційного практичного застосування знань, навичок та вмінь і надати можливість студентам побачити результативність своєї роботи.

Бінарними ми називаємо заняття, на яких матеріал цієї теми заняття подають блоками з різних дисциплін. При цьому таке нестандартне заняття готують викладачі дисциплін, кожний з яких проводить етап (блок) заняття стосовно тієї дисципліни, яку викладає.

Одним із прикладів проведення бінарного заняття в коледжі є заняття, яке провели викладачі двох циклових комісій – суспільних дисциплін та іноземної мови Курносова Т.Д. та Замула Л.В. в історичному музеї ім. Дмитра Яворницького.

Заняття передбачало не тільки викладання матеріалу ключових тем з історії України - «Стародавня історія України», «Виникнення козацтва», «Україна в роки Другої світової війни», «Україна - шлях до Незалежності» українською та англійською мовами», а й використання елементів екскурсії, яку проводили працівники музею та студенти коледжу спеціальності «Туризм». Екскурсії також проводились двома мовами.

Педагогічна мета проведеного заняття полягає в розробці власного підходу до концепції бінарного заняття як до синтезу сучасного заняття з іноземної мови та історії нашої держави для студентів туристичного напрямку, які сприяли б формуванню їх професійних компетенцій, умінню логічно мислити, вибудовувати стиль мови.

У бінарній структурі заняття органічно поєднувались особистості викладачів та студентів, їх взаємодія, яка взаємообумовлена викладанням та навчанням.

Застосування англійської мови сприяло формуванню мотивації студентів до вивчення іноземної мови. Завдяки міжпредметним зв'язкам та через виховну, позааудиторну роботу. Адже вивчення іноземної мови базується не лише на вивченні граматичних правил, лексики, але й на пізнанні історичного минулого, культури людей, держави в якій вони проживають.

При проведенні екскурсій українською та іноземною мовами студенти відчували себе викладачами. Це дозволило їм ширше і глибше осмислити пройдений матеріал, матеріальне й духовне життя суспільства, емоційніше і яскравіше відчувати хід історичних подій,

закріпити пройдений матеріал не тільки з історії України чи іноземної мови, а із спеціальних дисциплін туристичного напрямку.

Бінарне заняття допомогло студентам у кращому формуванні предметних компетенцій, зокрема логічній та мовленнєвій. Під час заняття вони мали змогу вільно висловлювати свою думку, робити висновки щодо аналізу історичних подій, виділяти головні ключові етапи розвитку суспільства від другорядних, це сприяло розвитку мислення, уваги, пам'яті, ініціативи, самостійності, наполегливості, інформаційного збагачення. Також мали можливість побачити результати своєї роботи.

Бінарне заняття – це творчість двох викладачів. Обсяг матеріалу, який вони надають може бути різним, але тема заняття повинна бути розкрита повністю.

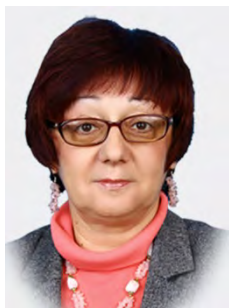
Так при проведенні бінарного заняття в історичному музеї викладач історії подавала лекційний матеріал у такому обсязі, щоб викладач з іноземної мови мала змогу його відтворити, не порушуючи історичну й логічну послідовність.

Проведення екскурсій також відбувалось у тісному взаємозв'язку з працівниками музею.

Проведене бінарне заняття сприяло кращому засвоєнню матеріалу, підвищенню зацікавленості до дисциплін, формувало у студентів навички до самоосвіти. Такі заняття розвивають аналітичні можливості, мають великий виховний потенціал, сприяють оптимізації навчальної і педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Десятов Д.Л. Методика розвитку історичного мислення засобами наочності / Д.Л. Десятов; вступ. Стаття К.О. Баханова. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 141 с.

**Баул Т.П., вища категорія, викладач-методист,
голова предметної комісії «Економічних дисциплін»**

«Мобільне» навчання як спосіб модернізації і оновлення освітніх методик

Обмін інформацією є невід'ємною частиною життя кожної людини. А такі девайси, як телефони, планшетні комп'ютери, смартфони, стають основою цифрового життя. З розвитком технічного прогресу електронні прилади отримують усі нові і нові процесори, що дозволяють виконувати усе більш складні завдання, а також обробляти більший потік інформації.

На даний момент мобільні пристрої є практично у всіх у віці від 5 до 60 років. Отже, мобільні програмні додатки завжди актуальні. Велика частина користувачів не використовують повною мірою свої апарати, не розкривають потенціал, вкладений в нього розробником. А це означає, що і студенти коледжу слабо обізнані про можливості своїх гаджетів як елементу навчального процесу. Результати багаторічного спостереження за студентами 1 -4 курсів свідчать, що здебільшого вони знайомі тільки з ігровою стороною комп'ютерного життя. При цьому факти використання мобільних програмних додатків, смартфона і ін. смарт-додатків для отримання додаткових знань у сфері освітньої мотивації відсутні.

Студенти все більше і більше віддають перевагу мобільним технологіям і використовують їх регулярно у своєму особистому житті та побуті. Тому не дивно, що для сучасних молодих людей не створить особливих труднощів застосувати мобільні пристрої для навчання, а не тільки для своїх конкретних потреб. Таким чином, викладачі ПК економічних дисциплін заохочують тенденцію самостійного використання мобільних пристроїв під час навчання в якості:

- комунікатора - обміну інформації між собою та викладачами, батьками та кураторами груп;
- фотоапарата – фотографування навчальних матеріалів, завдань, наочних засобів, статистичних та аналітичних даних;
- диктофона - запису голосу викладача, що читає лекцію;
- мобільного браузера - доступу до сайтів;

- засобу для перекладу іноземних текстів та ін.

На відміну від традиційної форми подання учбових матеріалів і завдань мобільне навчання застосовує інноваційні технології, за допомогою яких відбуваються зміни в процесі викладання. Для доставки певного роду інформації застосовуються такі сервіси, як соціальні мережі, хмарні сховища, хостинги медіаданих, а останні роки викладачі ПК економічних дисциплін стали використовувати соціальні мережі, викладаючи туди актуальну навчальну інформацію.

Обмін досвідом між викладачами ПК щодо використання мобільних пристроїв під час виконання курсових робіт, підготовки до семінарських та практичних робіт, науково-пошукової роботи студентів, проходження технологічної, виробничої та переддипломної практик дає можливість виділити такі його переваги:

- мобільність. Сучасні гаджети дають можливість організувати і оптимізувати навчальний процес незалежно від місця і часу. У такого роду мобільності існують два аспекти: по-перше, можливість реалізації освітніх програм незважаючи на місцезнаходження студента. По-друге, легкість в доступі з різних пристроїв, за рахунок використання систем хмарного зберігання;

- безперервність освіти. Якщо порівнювати з попередніми роками, то використання інформаційних технологій було орієнтоване на стаціонарні пристрої. Але на даному етапі формування і розвитку технології припускають безперервний доступ до інформаційної бази. Це дозволяє зробити процес освіти безперервним: отже, трапляється нагода виконувати завдання у будь-який слушний для них час, а викладачі можуть виносити пасивну долю навчання за межі аудиторії коледжу. Мобільні пристрої дають можливість вести безперервне навчання в разі відсутності студента на заняттях з будь-якої причини;

- персоналізація навчання. Застосування гаджетів у навчанні надає студенту самостійно вибирати контент. Це дозволяє кожному вивчати матеріал у тій формі, в якій йому зручніше – на екрані смартфона, планшетного комп'ютеру, електронної книги чи відтвореним (текст, графіка, відео, аудіо) з цих пристроїв для підвищення ефективності;

- поліпшення якостей комунікації. Мобільні пристрої полегшують вибудовування швидкого і якісного спілкування між викладачем і студентом. Зворотний зв'язок дозволяє викладачам відстежувати обсяг, вчасність та рівень виконання завдань (курсівих робіт, звітів з практик, тез статей до науково-теоретичних конференцій та ін.) індивідуально, коригувати їх у процесі виконання.

Незважаючи на плюси, викладачі також виділяють певні недоліки таких засобів навчання:

- із зростанням використання мобільних програмних додатків йде зниження розвитку комунікабельності, оскільки контакт між студентом і викладачем буде мінімізований. Отже, це гальмує розвиток таких якостей, як комунікабельність, упевненість, лідерство, соціальна адаптованість;

- труднощі з вільним доступом в інтернет, необхідним для використання зручної роботи додатків на гаджетах (за технічних або фінансових причин);

- недостатній рівень інформаційно-технічної обізнаності деяких користувачів, що спричинює труднощі в користуванні сучасними гаджетами;

- втрата концентрації при обробці значних масивів інформації у електронному вигляді, що вимагає певного періоду адаптації студента при переході з друкованого посібника до електронного (особливо це стосується першокурсників, для яких не існує виданих посібників).

Незважаючи на ці недоліки, вони можуть бути повністю або частково усунені при системному підході до навчання із застосуванням сучасних інформаційних технологій та мобільних приладів.

Підводячи підсумки, можна сказати, що "мобільне" навчання - це навчальна активність, завдяки якій процес освіти стає доступним з численним набором нових функцій (голосовий зв'язок, обмін повідомленнями, відео- і аудіоматеріалами та інш). Використання мобільних програмних додатків - один з ефективних і доступних способів модернізації і

оновлення методик навчання. В цілому, за допомогою сучасних технологій процес здобуття фахових компетентностей стає привабливішим для підростаючого покоління.

Завдяки роботі викладачів ПК економічних дисциплін студенти мають вільний доступ до електронної бібліотеки освітнього контенту (Портфелі з кожної дисципліни) з можливістю збереження навчальних матеріалів та їх перегляду в режимі офлайн. Міцно затвердилося і стало нормою оперативне консультування студентів за допомогою обміну миттєвими повідомленнями, пересилки інформації.

На закінчення усього вище переліченого, можна стверджувати, що мобільне навчання не замінить традиційне, але може бути використане в якості доповнення до навчального процесу у коледжі. Активне застосування мобільного навчання розширює і доповнює освітнє середовище цікавими і актуальними методами, які все більш прийнятні і доступні для студентів.

Література:

1. Мазнєв Г.Є. «Деякі аспекти проблеми підготовки менеджерів // Ринкова трансформація економіки» / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнєва. К.: ІАЕ, 2012.
2. Морзе Н.В. «Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні // Нові технології навчання»: Наук.-метод. зб. – К: Наук.-метод. центр, 2014.
3. Вітвицька С.С. «Основи педагогіки вищої школи». К.: Центр навчальної літератури, 2015.
4. Приходько В.В. «Про механізми розуміння як умови розгортання навчальної діяльності студентів» // Нива знань. Науково-методичний альманах. – Дніпропетровськ, 2016.

**Бойко В. В., друга категорія,
предметна комісія «Комп'ютерної інженерії та технологій»**

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ У МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СЛЮСАРНИМИ РОБОТАМИ

Поглиблення нових ринкових відносин в економічному житті країни вимагають формування нових знань, освоєння економічних механізмів регулювання ринків, адекватних новим умовам ринкових трансформацій та інтеграції у світовий ринок. Для того, щоб задовольнити попит на ринку праці відповідними фахівцями, необхідно створити оптимальні організаційно-педагогічні умови для модернізації та подальшого розвитку системи професійної освіти. Одним із ефективних напрямів модернізації освіти у професійній педагогіці науковцями визнаний компетентнісний підхід, метою якого є формування в майбутнього працівника фахової компетентності, а основою – формування відповідних компетенцій[1].

Сучасне суспільне життя висуває вимоги до особистості, яка повинна мати такі характеристики: мобільність, адаптивність, спроможність навчатися впродовж життя, толерантність, критичне мислення та опанування інформаційно-комунікаційними технологіями, передбачає використання людиноцентрованої освітньої моделі, що базується на компетентісно орієнтованому змісті професійної освіти. У цьому контексті є актуальною проблема набуття індивідумом ключових компетенцій і фахових компетентностей у процесі професійної підготовки, метою якої в умовах переходу до ринкових відносин є підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних кадрів з високим рівнем професійних знань, умінь, навичок, що відповідають вимогам науково-технічного прогресу й ринковим відносинам в економіці, формування в них наукового світосприйняття, творчого мислення [2]

Професія слюсаря є однією з найбільш поширених. Слюсарні роботи потрібні не тільки в машинобудуванні, а й у багатьох інших галузях промисловості та сільського

господарства. Вони дуже різноманітні: слюсарі - складальники збирають різні машини і механізми, слюсарі - ремонтники виконують технічне обслуговування та ремонт машин і механізмів, слюсарі - інструментальники виготовляють інструменти, штампи і пристосування, слюсарі з монтажу техніки, приладів і комунікацій займаються встановленням обладнання, підведенням до нього енергії та іншими монтажними роботами.

З ростом механізації та автоматизації значення слюсарних професій зростає, так як від діяльності слюсарів значною мірою залежать якість продукції, що виготовляється та безперебійна робота засобів механізації та автоматизації виробничих процесів.

Слюсарні роботи - це обробка матеріалів, яка звичайно доповнює верстатну механічну обробку, або виготовлення виробів сполученням деталей, складанням машин і механізмів, а також їх регулюванням. Слюсарні роботи виконуються за допомогою ручного чи механізованого слюсарного інструмента або на верстатах.

Слюсарні роботи застосовують у всіх галузях промисловості. Обсяг їх такий великий, що слюсарі, як правило, спеціалізуються з одного з видів роботи. Але основою робіт слюсарів-складальників, слюсарів-ремонтників, слюсарів-інструментальників, слюсарів-водопровідників є виконання слюсарних операцій - розмічання, рубання, правлення і гнуття, різання, обпилювання, свердління, зенкерування та розвірчування отворів, нарізування різьби, шабрування, притирання і доводки, клепання і паяння. способи і прийоми виконання слюсарних операцій. [3]

Слюсарна практика – це заняття, де студенти отримують навички виконання слюсарних робіт, роботи вимірювальним інструментом.

Основними завданнями навчальної слюсарної практики є:

- Адаптація в конкретних виробничих умовах
- Закріплення й удосконалювання професійних знань, умінь і навичок
- Нагромадження досвіду самостійної роботи
- Оволодіння прийомами роботи на сучасному встаткуванні, прогресивній технології, високопродуктивному інструментом, пристосуванням
- Оволодіння досвідом передовиків і новаторів виробництва.

А також вивчення питань наукової організації праці на робочому місці, охорони праці, виховання у студентів свідомої дисципліни, поваги до традицій підприємства й прагнення їх примножити.

Формування таких професійно важливих якостей, як швидкість реакції, координація й погодженість рухів при одночасній роботі обох рук, спостережливість, уміння визначити на слух несправність у роботі встаткування й інструментів, розвиток окоміру.

Розвиток промисловості вимагає всезростаючого припливу, молоді на виробництво.

Підприємства відчують потребу в технічно грамотних, культурних молодих робітниках, що володіють професійною майстерністю, що відповідають вимогам сучасного виробництва, науково-технічного прогресу й перспективам їхнього розвитку.

Дуже важливо ефективно використовувати час, відведений на слюсарну практику.

Ретельний підбір змісту занять, раціональну організацію навчально-виховного процесу, включення в навчання й виховання студентів використання прогресивних форм і методів навчання. Від рішення цих питань багато в чому залежить якість професійної підготовки молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кадемія М. Ю. Сучасні методи та інноваційні технології навчання/ М. Ю. Кадемія // Професійно-технічна освіта. – 2004. – №2. – С. 49-51
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики/ під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : "К.І.С.", 2004. – 112
3. Слюсарна справа Е.М. Муравьев, 1990, вид. "Просвіта"

**Киращенко О.В., вища категорія,
голова предметної комісії «КІ та технологій»**

**Формування спеціалізовано-професійних компетенцій при
вивченні дисциплін «Інформаційні системи і технології на
підприємствах» та «Інформаційні системи і технології в
комерційній діяльності»**

Наприкінці ХХ століття бурхливий розвиток інформаційних технологій, а на початку ХХІ століття інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) спонукають нас – викладачів інформатики та спеціальних дисциплін з інформаційних технологій, слідкувати за змінами і застосовувати нові методики з використанням нових ІКТ при викладанні відповідних дисциплін.

Стрімко в життя підприємств і організацій, а відповідно і в наше життя ввійшли поняття електронного документу, бізнесу, комерції, які є аспектами :

– впровадження в процеси управління бізнесом сучасних мобільних, бездротових технологій, інтернет технологій, карткових технологій;
– розробки та впровадження рішень, спрямованих на інтеграцію використовуваних бізнес-додатків, які автоматизують конкретні задачі в окремих сегментах бізнесу.

В умовах єдиного інформаційного простору доступ фахівців до будь-яких інформаційних ресурсів підприємства в межах їхньої компетенції та прав доступу забезпечується сукупністю методичних, організаційних, програмних, технічних і телекомунікаційних засобів.

Метою курсів «Інформаційні системи і технології на підприємствах» та «Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності», які я викладаю, є формування теоретичних знань і вмінь щодо створення та функціонування інформаційних систем і технологій в управлінні підприємствами, для формування визначених ОКХ та ОПП спеціальності компетенцій.

Особливу увагу хочу приділити спеціалізовано-професійним:

- КСП-02-здатність використовувати математичний апарат для практичного використання в розв'язанні виробничих задач.
- КСП-03-здатність використовувати знання, уміння і навички в галузі бухгалтерського обліку, методики і техніки складання звітності для здійснення фінансово-кредитної діяльності.
- КСП-08-здатність використовувати знання, уміння і навички в галузі інформатики та комп'ютерної техніки для використання інформаційних систем і технологій в фінансово-кредитній діяльності.

Сучасний фахівець має бути обізнаним у сфері ІТ технологій, він повинен, якщо не впроваджувати новітні технології, то вміти працювати з різними програмами впровадженими в бізнесі та роботу підприємства. Дисципліни «Інформаційні системи і технології..» економічного напрямку, а також інших галузей мають бути максимально наближеними до майбутньої професійної діяльності студентів. Тому я намагаюся підбирати матеріал як теоретичний, так і практичний з урахуванням того, щоб він був корисним в їх майбутній професійній діяльності, також передбачав засвоєння студентами сутності особливостей еволюції інформаційних систем; вивчення основних засад теорії інформаційного суспільства; засвоєння структури та принципів побудови інформаційних систем, видів систем, їх значення у фінансовій діяльності на сучасному етапі розвитку економічних відносин; дослідження сутності, особливостей та видів фінансово-економічної інформації, принципів та систем кодування і класифікації інформації, змісту та етапів формалізації і структурування інформації; вивчення особливостей функціонування, структури та функцій інформаційних систем фінансових інститутів (банків, страхових компаній, пенсійних та інвестиційних фондів; торгових підприємств і організацій); аналіз прикладних аспектів застосування інформаційних систем у державному управлінні; вивчення особливостей застосування інформаційних систем у міжбанківських національних та міжнародних розрахунках;

дослідження сутності, еволюції, видів та механізму використання електронних грошей, електронної комерції, маркетингових досліджень.

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу цикл аудиторних навчальних занять доповнюється самостійною роботою студентів. Самостійна робота є основним засобом оволодіння частиною матеріалу курсу у час, вільний від занять. Зміст самостійної роботи визначається відповідними програмами зазначених дисциплін та виконуються за методичними вказівками, які складаю я , викладачі комісії та коледжу за дисциплінами які викладають. Самостійна робота забезпечується підручниками, опорними конспектами, періодичною літературою із зазначених курсів. На своїх заняттях у відповідях студентів прагну почути розуміння того про що вони говорять, а не завчені визначення з конспекту або посібника.

Конспекти з лекційних та самостійних робіт студенти мають можливість виконати у вигляді презентацій, показ яких здійснити під час проведення семінарів за відповідними розділами, або темами. Також на семінарських заняттях проводимо дискусії, ділові ігри навколо попередньо визначених питань або тем курсу, до яких студенти готують реферати , презентації , кросворди тощо.

Практичне заняття є основою закріплення теоретичного матеріалу та формування спеціалізовано-професійних компетенцій, де студенти індивідуально виконують відповідно сформульовані завдання до яких я застосовую різні підходи, а саме:

1. Виконання роботи за інструкцією(класичний підхід до виконання ПР)
2. Творчий підхід до роботи, нестандартне рішення наданого завдання, зі своїми параметрами та роздрукованими результатами роботи .

Студенти, які мають творчі здібності зацікавлені у виконанні 2-го варіанта завдань.

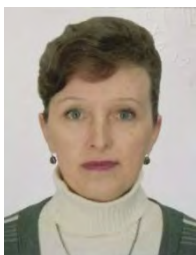
Для розв'язування різноманітних завдань використовую інформаційні технології загального та спеціального призначення, а саме: MS Word, MS Excel, MS Access, MS PowerPoint, MS Project, «1С:Підприємство», а також телефони і програми встановлені на них(робота зі штрих та QR-кодами). Студентам подобається знаходити товар за наданими кодами, та розраховувати контрольне число коду за заданими параметрами.

Інструкції з практичних робіт складені таким чином, що студенти мають застосовувати формули, які використовуються на спеціальних дисциплінах за напрямком і їх необхідно використовувати для виконання практичної роботи, але не на папері, а за допомогою вбудованих в . MS Word, MS Excel, MS Access сервісів роботи з формулами та функціями.

Специфікою вивчення дисциплін «Інформаційні системи і технології на підприємствах» та «Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності» є використання набутих знань та навичок з наступних дисциплін : «Економіка підприємства», «Інформатика та комп'ютерна техніка», «Менеджмент», « Бухгалтерський облік», «Ціноутворення», «Комерційна діяльність» та інш., які є необхідними для повного розуміння та засвоєння матеріалів даного курсу.

Вище зазначений підхід роботи дозволяє підвищити рівень знань і якість засвоєння матеріалу. Навіть слабкі студенти , за умови виконання мінімальних вимог, отримають задовільну оцінку.

**ЧЕРНИШОВА О.В., викладач вищої категорії,
викладач методист, голова ПК «Сфера обслуговування»**

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ТА ПРИ НАПИСАННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

В теперішній час, коли в нашій країні відбуваються економічні, політичні і навіть релігійні зміни, з'являються готелі специфічного призначення, клієнти стають більш вимогливими до якості та різноманітності послуг, зростають і вимоги роботодавців до молодих фахівців сфери обслуговування.

Невід'ємною складовою частиною процесу підготовки фахівців є виробнича практика (загальною кількістю 17 тижнів) на другому, третьому і четвертому курсах навчання. Студенти проходять практику за межами коледжу у готелях, ресторанах, кафе та інших закладах розміщення та громадського харчування. Практичне навчання дає змогу реалізувати специфічні форми активізації пізнавальної діяльності, оскільки індивідуальна робота студента супроводжується консультаціями не лише керівників практики від коледжу, а й фахівців з баз практики. Виконання програми практики, фахових доручень, спілкування з керівниками практики та персоналом готелів, ресторанів та кафе, виконання індивідуальних завдань, сприяють закріпленню теоретичних знань, які студенти отримали під час вивчення дисциплін циклу «Професійної та практичної підготовки» у коледжі, а також допомагають їм усвідомити необхідність поглиблення, безперервного оновлення та вдосконалення цих знань.

Послідовно сплановані етапи виробничої практики за змістом у відповідності з фаховими дисциплінами, які вивчають студенти, готують їх до самостійної роботи у майбутньому за фахом, а також є етапами узагальнюючого осмислення набутих знань, умінь і навичок.

Під час проходження виробничих практик студенти на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу, збирають матеріал для написання звіту-щоденника, виконання індивідуального завдання, доповнення звіту документами та фотоматеріалами, а також підготовки презентації під час захисту звітів. На практиці професійні знання, уміння, навички студентів спеціальності 5.14010101 «Готельне обслуговування» творчо реалізуються для прийняття рішень у різних виробничих ситуаціях, іноді і конфліктних. Захист звітів здійснювався перед комісією з числа викладачів-керівників практики від коледжу і голови предметної комісії «Сфера обслуговування».

Виробничу практику студенти групи ОГ-13-1/9 проходили на базових підприємствах (готелях «Sleeport», «Колесо», «Реал», ТОВ «Рибацький Хутір», ТОВ «Гостинний двір», кафе «Каспій», «Корсар», пансіонаті «Сокіл» і ін.), ОГ-14-1/9 (ТОВ «Гранд-отелі «Україна», пляжному отелі «Левада», готелях «Оріль», «Заман», «Будинок артистів цирку», «Рассвет», «Академія», «Дніпропетровськ», пансіонатах «Сокіл», «Валок», ресторані «Прем'єр» і ін.), ОГ-15-1/9 (ТОВ «ІнтерГотельСервіс», Бутик отелі «Аксельхоф», Бізнес та Релакс готелі «Good Zone 4*», мотелі «Долина», готелях «Лавина», «Рейкарц Дніпро», готель-ресторані «Гудзон» і ін.) на підставі угод, укладених між коледжем і відповідними організаціями. Моніторинг успішності та якості захисту звітів з практики наведений у наступній таблиці:

Група/ Рік навчання	ОГ-13-1/9		ОГ-14-1/9		ОГ-15-1/9	
	Успішність, %	Якість, %	Успішність, %	Якість, %	Успішність, %	Якість, %
II курс	100	63	100	64	100	75
III курс	100	50	100	50	100	67
IV курс	100	67	100	71	з 15.12.2018 по 18.01.2019	

Проаналізувавши результати ми бачимо, що у студентів спеціальності «Готельне обслуговування» на протязі трьох навчальних років фахові компетентності сформовані на достатньому рівні і показники успішності та якості відповідають вимогам МОН України.

Крім вирішення виробничих ситуацій при проходженні виробничих практик, студенти виконують практичну частину при написанні курсової роботи з дисципліни «Організація та технологія обслуговування в готелях» на третьому курсі навчання і використовують матеріали зібрані під час проходження виробничої практики після другого курсу навчання, а також з дисципліни «Основи менеджменту» на четвертому курсі навчання і використовують матеріали зібрані під час проходження виробничої практики після третього курсу навчання.

Курсові роботи проводяться відповідно до тематики, яка затверджується на засіданні предметної комісії «Сфера обслуговування». Тематика курсових робіт щорічно оновлюється і відповідає змісту навчальних програм з відповідних дисциплін, та спрямована на

формування у студентів практичних навичок і вмінь, які передбачені освітньо-професійною програмою підготовки молодшого спеціаліста даної спеціальності.

Мета курсової роботи – навчання студентів комплексному розв’язанню задач професійного практичного спрямування на базі отриманих теоретичних знань при вивченні дисциплін «Організація та технологія обслуговування в готелях» і «Основи менеджменту». Виконання курсової роботи сприяє формуванню у студентів досвіду самостійної дослідної роботи зі спеціальною літературою, привчає їх до осмисленого підходу до складання обґрунтованих висновків.

Найкращими роботами з дисципліни «Основи менеджменту», в яких студенти показали високий рівень сформованих фахових компетентностей, були:

- група ОГ-13-1/9 – «Аналіз середовища безпосереднього оточення підприємств готельно-ресторанного бізнесу» (Донська О.С.), «Порівняльна характеристика методів прийняття управлінських рішень у готельно-ресторанному бізнесі» (Дурнєва Д.О.), «Рациональне використання матеріально-технічних і трудових ресурсів в ресторанах» (Дурнєва О.О.);

- група ОГ-14-1/9 – «Комунікації в системі менеджменту підприємства сфери гостинності» (Грязева В.О.), «Управління конфліктними ситуаціями та стресами в готелі» (Павленко Ю.Ю.), «Управлінський етикет і особиста культура персоналу готелю» (Фисак А.В);

- група ОГ-15-1/9 – «Мотивація на підприємстві сфери гостинності» (Бухтіярова В.О.), «Сучасний менеджер в індустрії гостинності» (Котенко Є.О.), «Взаємозв’язок керуючої та керованої підсистем організації сфери гостинності» (Резнік Є.О.), «Роль внутрішнього середовища в процесі функціонування готелю» (Чирва П.А.), «Зовнішнє середовище підприємства готельної індустрії» (Шакалова Т.А.);

- з дисципліни «Організація та технологія обслуговування в готелях»:

- група ОГ-13-1/9 – «Зовнішні і внутрішні стандарти надання готельних послуг» (Донська О.С.), «Світовий досвід формування тарифів на номери у готелях» (Дурнєва Д.О.), «Надання послуг анімації в готельному підприємстві» (Дурнєва О.О.);

- група ОГ-14-1/9 – «Формування стилю готелю шляхом впровадження інноваційних дизайнерських рішень в інтер’єрі готельних підприємств» (Масюк К.Р.), Організація обслуговування по типу «All inclusive» (Павленко Ю.Ю.), «Правові аспекти надання готельних послуг в Україні» (Фартушна І.А.);

- група ОГ-15-1/9 – «Особливості формування тарифів на номери у готелях на прикладі готелю «Дніпропетровськ» (Бухтіярова В.О.), «Сучасні тенденції в організації готельного обслуговування» (Котенко Є.О.), «Формування стилю готельних підприємств» (Чирва П.А.), «Організація обслуговування в концептуальних готелях на прикладі готелю «Цунамі» (Шакалова Т.А.).

Моніторинг успішності та якості захисту курсових робіт наведений у наступній таблиці:

Група/ Рік навчання	ОГ-13-1/9		ОГ-14-1/9		ОГ-15-1/9	
	Успішність, %	Якість, %	Успішність, %	Якість, %	Успішність, %	Якість, %
III курс	100	63	100	64	100	42
IV курс	100	60	100	57	100	58

Проаналізувавши результати можна зробити висновок, що у студентів спеціальності «Готельне обслуговування» фахові компетентності сформовані на достатньому рівні і показники успішності та якості відповідають вимогам МОН України, окрім групи ОГ-15-1/9 на III курсі (курслова робота - «Організація та технологія обслуговування в готелях»).

Написання курсових робіт є надзвичайно важливим та цікавим методом активного навчання, що забезпечує активну поведінку студента при вирішенні проблемних ситуацій, створює передумови для підвищеної мотивації до навчання, розвиває вміння роботи в колективі та креативне мислення.

Проблеми підготовки соціально мобільних, конкурентоздатних висококваліфікованих професіоналів і формування нової, глибоко обізнаної та висококультурної генерації фахівців з готельного обслуговування успішно реалізуються в Дніпровському транспортно-економічному коледжі викладачами предметної комісії «Сфера обслуговування», які ставлять перед собою головне завдання – підготувати спеціалістів професійно компетентних, готових до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації.

Незважаючи на достатньо широке використання у вітчизняній літературі таких термінів, як «компетенція» і «компетентність», можна стверджувати, що цей понятійний апарат залишається нечітким, оскільки у працях авторів відсутня однозначна інтерпретація цих понять.

Іноді виникає асоціативне сприйняття понять «компетенція» і «компетентність», але ототожнювати ці поняття неможна, оскільки компетенція – це сукупність індивідуальних характеристик працівника стосовно наявності певного набору вмінь та навичок, які визначають якість виконання роботи; а компетентність – це рівень набуття знань, вмінь та навичок, які відповідають компетенції працівника та формують його здатність до успішного вирішення завдань, які визначаються вимогами суспільства та ринку праці.

У словнику іншомовних слів зазначено, що термін “компетентність” походить від французького «competent» та латинського «competents», що в перекладі означає здатність особи виконувати певний вид роботи та наявність певної кількості знань для винесення обґрунтованого судження з будь-якого питання. Однак у Великому тлумачному словнику сучасної української мови дещо розширено значення терміна “компетентність” і підкреслено, що це – поінформованість, обізнаність, авторитетність.

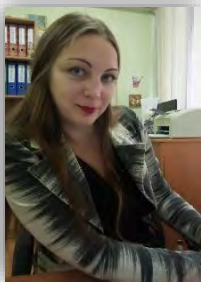
На основі моделювання виокремлюють основні компоненти професійної компетентності фахівця:

- мотиваційний;
- когнітивний;
- поведінковий;
- ціннісно-смісловий;
- емоційно-регуляційний.

Компетентнісний підхід в освіті як сучасна інноваційна ідея розвитку освітнього простору є стратегією репрезентації знань, що обумовлюється орієнтацією освіти на «вихід» («output»).

Література

1. Зварич І. М. Теоретичні і методичні основи оцінювання педагогічної компетентності викладачів США: навч. посіб. / І. М. Зварич. – К.: Фенікс, 2012. – 148 с.
2. Круль І.Я. Основи готельної справи. Навч. посіб.- К.: Центр учбової літератури, 2011. - 368 с.
3. Кузьмін О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: [навчальний посібник] /О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка” (Інформаційно-видавничий центр “ІНТЕЛЕКТ+” Інституту післядипломної освіти), “Інтелект-Захід”, 2003. – 352 с.
4. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери обслуговування: Дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2005. – 512 с.

**Ізюменко І.О., перша категорія, предметна комісія
«Математичної та природничо-наукової підготовки»**

**Розробка і використання роздаткового матеріалу на
основі інтерактивних методів навчання**

Учень само по себе становиться воспитанием только тогда, когда достигает высшей области науки, входит в мир идеи и вносит эту идею через разум в сердце человека. Только на этой ученой, а не учебной ступени наука приобретает нравственную

силу.

Ушинський К.Д.

Хочу розглянути питання, щодо використання візуалізації в навчальному процесі за напрямком природничо-наукової підготовки з інтегрованої дисципліни «Біологія і екологія» на прикладі розробки лабораторної роботи №1 «Визначення таксономічного положення виду в системі органічного світу»

Актуальність. Візуалізація виступає потужним чинником удосконалення навчального процесу, дає змогу зробити складний навчальний матеріал зрозумілим, доступним для усвідомлення, сприяє неформальному засвоєнню студентами змісту навчання, проте її ефективне застосування потребує ґрунтовного теоретичного підґрунтя, аналізу психологічних і дидактичних аспектів візуалізації, висвітленню яких присвячено статтю.

Педагогічна ідея. Розвиток особистості студентів, підготовка до самостійної продуктивної діяльності в умовах інформаційного суспільства через:

- розвиток конструктивного, алгоритмічного мислення, завдяки використанню власних мобільних телефонів;
- розвиток творчого мислення за рахунок зменшення частки репродуктивної діяльності;
- формування інформаційної культури, умінь здійснювати обробку інформації.

Очікувані результати: індивідуалізація та диференціація процесу навчання за рахунок можливості засвоєння навчального матеріалу з індивідуальною швидкістю; набуття студентами досвіду співпраці, ділової комунікації; розвиток вмінь студентів працювати з інформаційною базою та здійснювати тематичний добір інформації; формування вмінь будування логічних ланцюгів класифікації та ідентифікації обраного виду тварини чи рослини, оформляти лабораторну роботу; посилення мотивації вивчення біології і екології; формування культури навчальної діяльності студента та викладача.

Реалізація ідеї. У зв'язку із інтеграцією загальноосвітніх предметів, яка відбулася з цього навчального року 2017-2018, в мене виникла необхідність повністю переробляти методичні матеріали з предметів «Біологія» і «Екологія» та формувати новий методичний комплекс з нового предмету «Біологія і екологія», на мою думку, це дуже вдалий привід зробити більш цікаві та вдосконалені методичні матеріали. Окрім лекцій, які є основою для викладання предмету, за програмою передбачені практичні та лабораторні роботи, вони мають дуже об'ємну інформативно-наукову базу, що, на мою думку, нашим студентам за короткий час одного заняття (80, 60, а то і 45 хвилин) дуже важко засвоїти матеріал. Тому хочу представити одну з розроблених робіт на тему «Визначення таксономічного положення виду в системі органічного світу».

Метою роботи є навчити студентів користуючись додатковою літературою і інформаційними джерелами у визначенні таксономічного положення різних видів рослин та тварин в системі органічного світу. Матеріали, які використовуються на занятті: картки із зображення рослин та тварин, їхні власні гаджети із доступом до інтернету, доречі, у студентів викликає дуже багато позитивних емоцій, коли їм викладач дозволяє користуватися своїми мобільними телефонами, бачу з власного досвіду, бо я забороняю студентам на своїх заняттях без дозволу брати до рук телефони. Робота складається з завдань до яких входять: розгляд вже готових прикладів класифікації рослин та тварин, на основі цього прикладу, студенти вже самостійно виконують друге завдання, де заповнюють

представлену таблицю із визначеними об'єктами дослідження; тестові завдання, які спрямовані на повторення і узагальнення вже здобутих знань з пройдених тем; студенти в кінці роботи роблять висновки відповівши на питання, де висловлюють свою думку, наприклад, для чого вчені-систематики розробили систему живих організмів? Яка токсономічна одиниця реально існує в природі і чому, а може і не існує? Студент може сам обрати і розкрити у висновку питання, яке вважає доцільним, або висловити свої міркування на загальну систему сучасного органічного світу, або порівняти сучасні і прадавні уявлення про існування і формування тих чи інших поглядів різних вчених.

Вважаю важливим оформлення роздаткового матеріалу, який ґрунтується на візуалізації: декілька варіантів (від трьох), вважаю ідеальним, коли у кожного студента є свій індивідуальний варіант роботи, де тема одна, а об'єкти дослідження різні; кольорові гарні фотографії об'єктів дослідження, позитивні ілюстрації, які викликають приємні відчуття у людини, чітке і послідовне викладання і обґрунтування теоретичного матеріалу, зрозумілість поставлених перед студентом задач.

Результативність та ефективність

Студенти за роботу отримують дві оцінки:

1. За виконання тестової частини навчального матеріалу.
2. За творчий і пошуковий підхід до виконання теоретично-дослідницької роботи.
3. Можливо зробити одну загальну оцінку за вивчену тему.

Вперше в цьому році студенти писали роботу, тому порівняти, поки ні з ким, чекаємо наступний рік, нових студентів і показників

Група	1		2		3	
	Успішн.(%)	Якість(%)	Успішн.(%)	Якість(%)	Успішн.(%)	Якість(%)
АТ-18 1/9	100	71	100	92	100	81,5
БО/МН-18 1/9	100	64	100	89	100	76,5

Плани на майбутнє: розробити «Збірник лабораторних та практичних робіт з дисципліни «Біологія і екологія», який представити на конкурс методичних розробок коледжу в 2018-2019 навчальному році.

**Лутак Н.А., вища категорія, викладач-методист,
предметна комісія «Суспільних дисциплін»**

Підвищення якості освіти молодшого спеціаліста у галузі 08 «Право» шляхом урізноманітнення моніторингу знань

Кожен викладач коледжу знає, що моніторинг знань студента необхідно здійснювати для вирішення таких завдань як виявлення якості засвоєння знань та посилення мотивації навчання. Кожен з викладачів має власні улюблені методи та засоби контролю, найбільш розповсюдженими з них є усне опитування та тестування. Студенти швидко звикають до особливостей контролю знань у викладачів, пристосовуються до них, прагнуть, на жаль, уникнути ґрунтовної підготовки до деяких занять. Іноді контроль знань настільки формальний та епізодичний, що не тільки не сприяє якості знань, але й заважає розвивати особистісні та професійні компетенції студента.

Частина студентів та викладачів відносяться до контролю знань як до каральної частини заняття, що в принципі суперечить гуманності освіти, людяності у стосунках між

викладачем та студентом. Це викликає обоюдну образу та бажання протистояти, створює конфліктну атмосферу на заняттях.

Шлях подолання визначених проблем я бачу у побудові цілісної системи моніторингу знань з дисципліни, яка сприятиме розвитку особистісних та професійних компетенцій, а в результаті – фахових компетентностей молодших спеціалістів у галузі 08 «Право».

Інформацію про застосування системи моніторингу знань за заняттях з «Історії держави і права України» я демонструвала під час майстер-класу у вересні 2017 року «Види ефективного моніторингу якості знань та вмінь в групі з кількістю понад 30 студентів». Майстер-клас був організованим на семінарі «Особливості державотворення та правотворчості доби Київської Русі». На занятті були присутні понад 20 викладачів.

Мета та принципи моніторингу: неупередженість, прозорість моніторингу, доступність, можливість для студента повторення та покращення результату, корегування власних навчальних здобутків. **Принципово:** студент повинен працювати на занятті незалежно від його попередньої підготовки, ступеня виконання домашньої роботи.

Система видів моніторингу в узагальненому вигляді

Опти-мальный час	Вид моніторингу	Можливість розширення та урізноманітнення моніторингу	Мета навчальної діяльності
Переваги: мінімальний час, максимальна кількість опитаних, збільшується час на перевірку робіт. Методична формула співпраці: викладач-всі студенти.			
Від 10 до 20 хв	Тестування	Проста форма: тести (20-30 шт, варіанти – за необхідністю)	Визначення об'єму та якості засвоєння теоретичних знань, базових знань
		Ускладнена: тести з вправами	
		Тестування на комп'ютерній програмі	
Від 5 до 10 хв	Диктант	Проста форма: дати, факти, імена, визначення... (називається дата – пишеться подія, або називається подія – пишеться дата)	+ Тренування пам'яті
		Ускладнена: диктант-загадка: називаються основні риси події – пишеться назва події, називаються основні державні дії особистості – пишеться прізвище особистості	
		Ускладнена: викладач дає визначення – студент записує поняття (термінологію)	
		Ускладнена: у визначенні терміну або при визначенні події вводиться помилка, завдання студента полягає у знаходженні помилки або формулюванні правильної відповіді	
		Ускладнена: змішана форма	
Особливості застосування методик моніторингу: час на опитування збільшується, зменшується кількість опитаних, але посилюється емоційна складова та жива взаємодія між викладачем та студентами. Зменшується час на перевірку робіт. Урізноманітнюються методики інтерактивного спілкування.			
Від 10 до 20 хв	Класичне фронтальне опитування та індивідуальне опитування	Проста форма: коротке конкретизоване запитання-коротка або простора відповідь.	+ Поєднання моніторингу із застосуванням отриманих знань на практиці.
		Ускладнена форма: завдання на дошці, вправи на дошці, виправити помилки.	
		Створити таблицю (схему), заповнити таблицю.	

		Виконання індивідуального завдання, вправи (дидактичного характеру)	
Від 10 до 20 хв	Ділова гра: з елементами театралізації (фахова складова), аналізу, синтезу знань, вміннями робити висновки та узагальнення, прогнозувати події	Уявіть, що Ви – (боярин, смерд)...	+ Застосування отриманих знань у фаховій діяльності, націленість на формування загально-професійних та спеціалізовано-професійних компетенцій
		Я вважаю, що правильною думкою (теорією походження держави у східних слов'ян) є ...	
		Я стверджую, що...	
		Довести, що...	
		Робота з документами. Проста форма: знайти, прочитати, прокоментувати... Ускладнена: довести, порівняти, виконати вправу на розширення вмінь	
		Якщо порівнювати..., можна дійти до висновку	
		Зробити висновок, змодельювати наступні події, спрогнозувати наслідки...	
		Якщо... (державний діяч, факт, явище) зробити..., наслідком стане...	
Вимагає додаткового навчального часу, але корисно для формування соціально-особистісних та фахових компетенцій, навчальної діяльності в колективі, вмінь використовувати різні джерела знань.			
Від 3 до 5 хв	Робота з відео-матеріалом	Знайти потрібну інформацію з відео. Аналіз інформації	+Кооперативне навчання з метою формування соціально-комунікаційних компетенцій
Від 10 до 20 хв	Групова робота	Робота над проблемним завданням, взаємонавчання або взаємоконтролю (навчаючи – вчуся, кооперативне навчання...)	

Примітка: + визначає додавання якостей до тих, що визначені в попередніх роз'ясненнях.

Висновок: урізноманітнення форм моніторингу впливає на якість і системність отримання освіти та формування професійних компетентностей, а саме [1]:

1. Сприяє підвищенню успішності та якості навчання. Забезпечується сталість результату навчання, глибина знань. При проведенні адміністративного моніторингу на залишкові знання з «Історії держави і права України» та з «Основ філософських знань (філософія, релігієзнавство)» студенти не тільки підтвердили семестрове оцінювання, але й були випадки, коли результат навчання був покращеним. Навчальний процес у студента не завершується повною вичиткою дисципліни викладачем. Про це слід пам'ятати і доручати наступному викладачу вдосконалювати систему навичок студента.

2. Сприяє формуванню компетенцій, визначених ОПП та ОКХ спеціальності. Чим більш різноманітна система опитування, тим складніше до неї пристосуватися студенту. Тим міцнішими повинні бути знання та навички, адже завжди змінюється проекція погляду на явище та факти. Змінюється життєва ситуація – змінюються форми роботи з моніторингу. Якщо викладач побачив, що певна частина навичок сформована на достатньому рівні, він повинний переходити до наступних кроків. Тут важливу роль грає динамічність самого викладача.

3. Позитивний вплив на свідомість студента. Завжди повинний бути фактор невідомого, непізнаного, але дуже цікавого. Динамічність навчання забезпечує молоду людину не тільки інформацією, але й інструментом для застосування отриманих знань в практичному полі фахової діяльності. Від викладача вимагаються відкритість, готовність до саморозвитку та отримання нової інформації. Потужний зворотній зв'язок між викладачем та студентом перетворюється зі звичайних педагогічних тез на творчу реальність взаємонавчання.

4. Будуються колективізм та посилюється індивідуальна відповідальність за колективну роботу. Різні форми моніторингу дозволяють розширити межі можливостей і отримати підтримку від інших студентів, водночас посилюється дружба та приязнь, що в умовах проблеми булінгу є одним з нестандартних рішень.

5. Розвивається емпатія, фахові елементи свідомості (за вимогами юридичної деонтології). «Справедливо чи ні? Чому справедливо? Чому ні?». Причинно-наслідкові, прогностичні навички крізь емпатію формуються не одразу, це кропіткій виховний процес. Неможна переоцінити значення рольових ігор з формування правової свідомості.

6. Посилюється впевненість студентів у своїх можливостях, посилюються комунікаційні компетенції.

7. Розвиваються навички діалектичного мислення, що є обов'язковим фаховим надбанням майбутнього юриста під час навчання. Наприклад, корисними і творчими для розвитку діалектичного мислення є завдання практичної роботи: «Після перегляду уривку з фільму «Хрестоносці» (події під час Грюнвальдської битви) визначити, які риси феодального права зафіксував режисер». Або, «Під час перегляду фільму «Червоний ренесанс» заповнити таблицю юридичних підстав для проведення репресій і визначити наслідки дії репресивного законодавства». Нормою повсякденного навчання в групах правців є аналітична робота з документами різних часів. Ця складова досвіду буде описана в узагальненні досвіду 2018-2019 н.р.

Використана література

1. Лутак Н.А. Ефективність авторських тестових засобів діагностики та моніторингу при формуванні фахових компетентностей у студентів спеціальності 081 «Право». Методологічне дослідження. Узагальнення досвіду роботи. – Дніпро, ДНЗ ДТРЕК, 2018. -122 с.

**Кириашенко Є. А., викладач спеціаліст,
предметна комісія «Діловодства»**

Використання елементів електронного документообігу в коледжі при проведенні практичних занять

Стаття присвячена дослідженню використання елементів електронного документообігу в коледжі під час проведення практичних занять. Також розглядаються основні поняття та етапи роботи з електронними документами.

Ключові слова: електронний документ, електронний документообіг, інформація, практична робота.

У сучасному світі дуже важко уявити собі підприємство в якому б не використовувалися комп'ютерні технології та Інтернет. Майже в кожній організації є доступ до Інтернету та wi-fi. Дедалі більше почали використовуватися електронні документи та відповідно електронний документообіг. У зв'язку з тим, що в ДНЗ «Дніпровський транспортно-економічний коледж» готують молодших спеціалістів в галузі діловодства – електронні документи та електронний документообіг став невід'ємною частиною курсу навчання. Для початку необхідно з'ясувати, що ж таке електронний документ та електронний документообіг.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [1].

Електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [1].

Склад та порядок розміщення обов'язкових реквізитів електронних документів визначається законодавством.

Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму.

Візуальною формою подання електронного документа є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною [1].

Сьогодні правовий статус безпаперового документообігу із застосуванням електронного цифрового підпису визначається двома законами України, прийнятими 22 травня 2003 року: «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV і «Про електронний цифровий підпис» № 852-IV.

Постійне збільшення кількості інформації, необхідної для прийняття адекватних управлінських рішень, призводить до того, що традиційні методи роботи з документами стають все більше нерентабельними.

Кількість документів з паперовими носіями в середньому за рік збільшується на 7%, а з електронними – вдвічі [2].

У ДНЗ «Дніпровський транспортно-економічний коледж» також впроваджено систему електронного документообігу на досить високому рівні.

Працює сервер для об'єднання всіх комп'ютерів в навчальному закладі, що значно полегшує роботу як структурним підрозділам коледжу так і викладачам і студентам, адже пересилання документів в електронному вигляді значно зменшує використання робочого часу та відчувається значна економія друкувальних матеріалів, адже немає необхідності в роздрукуванні документів, окрім звичайно тих які необхідні саме в роздрукованому вигляді.

За допомогою добре налагодженої системи документообігу дуже легко працювати з обробкою, прийняттям, відправленням, зберіганням, контролем документів.

Можна дуже багато перелічувати як електронний документообіг полегшує роботу з виконанням документів, але повернемося до теми дослідження, а саме: «Використання елементів електронного документообігу в коледжі при проведенні практичних занять».

На прикладі дисципліни «Практикум з комп'ютерного діловодства» для студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», розглянемо застосування електронного документообігу при проведенні практичних робіт, адже саме ця дисципліна розрахована на велику кількість практичних занять які виконуються за допомогою комп'ютеру та комп'ютерної техніки.

Мета цієї дисципліни на практиці засвоїти студентами отриманні знання з інших дисциплін. Практичні роботи починаються із повторення вже пройденого матеріалу та надання практичного завдання для кожного студента. Оскільки в наш час роздруковувати на кожного студента інструкції та приклади документів не є зручним, а інколи неможливим, використовується добре налагоджена система електронного документообігу. Знову ж таки повертаємося до серверу. За допомогою існування мережі, стало можливо надавати студентам необхідну інформацію в електронному вигляді, для цього необхідно лише відправити інформацію до теки викладача і надавши студентам певну інформацію, направити їх в необхідну теку та назвати потрібний файл. Далі відкривається файл і кожен студент з легкістю може виконати задане практичне завдання. Це значно полегшує роботу як викладачу так і студентам.

Наступним етапом при виконанні практичних робіт є їх зберігання та роздрукування створених документів. На цьому етапі можливо зберегти роботи студентів як на пам'яті комп'ютера, так і відправлення документа на електронну адресу студента, що додатково практикує студентів у роботі з електронними документами.

Єдиним недоліком звичайно може бути пошкодження виникненні при роботі з технічними засобами, а саме, вимкнення електромережі, пошкодження кабелю, відсутність з'єднання з Інтернетом та інші.

Отже, при виконанні практичних робіт велику роль відіграє електронний документообіг.

Використана література:

1. ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг»
2. Загальне діловодство: теорія та практика керування документацією із загальних питань / Палеха Ю. І., Київ-2014, вид. «Ліра-К».

**Ярошенко М.В., вища категорія,
голова предметної комісії «Транспорту»**

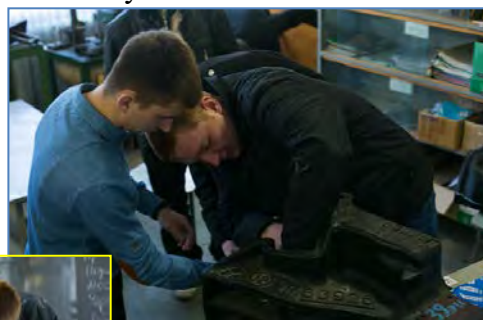
**Організація практичного навчання на спеціальності
«Технічне обслуговування, ремонт та експлуатація тягового
рухомого складу» ДНЗ «Дніпровський транспортно-економічний
коледж»**

Практичне навчання студентів – важливий елемент системи підготовки молодших спеціалістів і проводиться поетапно у відповідності до затвердженого навчального плану за фахом «Залізничний транспорт» (Технічне обслуговування і ремонт та експлуатація тягового рухомого складу).

Відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики об'єктом діяльності фахівця є опанування виробничих функцій, вирішення типових задач з організації технологічного процесу обслуговування та ремонту тягового рухомого складу.

Фахівець під час навчання та проходження навчальної та виробничої практики повинен закріпити набуті теоретичні знання та опанувати певні професійні навички і уміння в галузі ремонту локомотивів.

Першим етапом практичного навчання студентів напрямку «Залізничний транспорт» в ДНЗ «Дніпровський транспортно-економічний коледж» є застосування лабораторно-практичних занять, які відіграють важливу роль в процесі навчання студентів. Значення їх полягає в тому, що вони сприяють розвитку у студентів вміння застосовувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань. Тут студенти набувають самостійно знання і

поводження з приладами, Лабораторні та практичні навчальними планами і програмами. Завдання правильно організувати лабораторно-практичних діяльність студентів, забезпечити заняття необхідними інструкціями, методичними посібниками, матеріалами і обладнанням; чітко поставити навчально-пізнавальні цілі заняття. Важливо також при проведенні лабораторних і практичних робіт ставити перед студентами питання творчого характеру, що вимагають самостійної постановки і вирішення проблеми. Викладач здійснює контроль за роботою кожного студента, надає допомогу тим, хто цього потребує, дає індивідуальні консультації, всіляко підтримує активну пізнавальну діяльність всіх студентів.

практичні навички матеріалами, обладнанням. заняття передбачені відповідними навчальними викладача - методично виконання студентами робіт, вміло направити

Лабораторна робота по вивченню будови та набуття практичних навичок розбирання і складання автозчепного пристрою локомотива типу САЗ.

Другим етапом практичного навчання студентів коледжу є навчально-виробнича практика, яка має своїм завданням ознайомити студента з його майбутньою спеціальністю залізничника шляхом виконання обов'язків дублера помічника машиніста, помічника фахівця (слюсаря з ремонту тягового рухомого складу). Це дає змогу глибше проникнути у зміст і технологію майбутньої професійної діяльності по обслуговуванню та ремонту локомотивів.

Студенти групи ТО-15 1/9 на базовому підприємстві «Локомотивне депо Дніпро (ТЧ-8)».

В якості **третього етапу** практичного навчання розпочинаючи з 2012 року на ПК «Транспорту» було започатковано проведення щорічного конкурсу «Кращий за фахом».

Конкурс проводиться в рамках декади (тижня механіка) технічних професій серед студентів III-IV курсів.

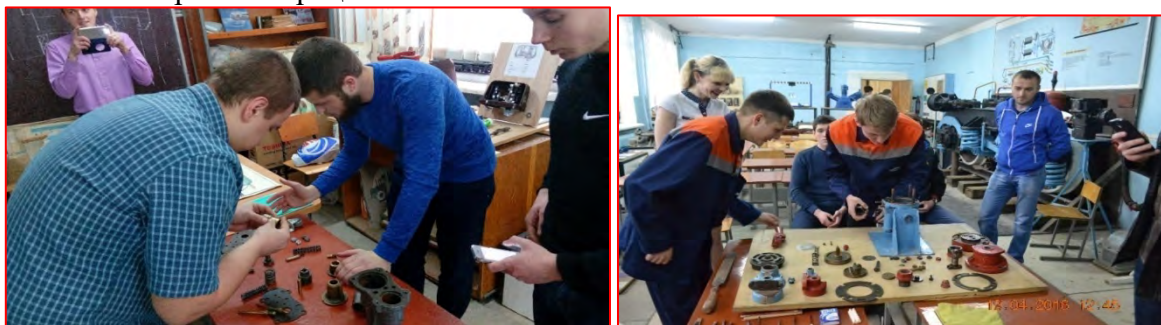
Основною метою конкурсу є:

- підвищення зацікавленості студентів в отриманні обраної професії, якості навчання;
- підвищення мотивації у студентів щодо отримання якісної освіти з обраної спеціальності;
- стимуляція творчої активності викладачів для підвищення рівня викладання дисциплін професійного циклу, впровадження інноваційних технологій навчання, світових та національних досягнень в галузі в навчально-виховний процес;
- сприяння творчим педагогічним пошукам, удосконалення фахової майстерності викладачів;
- залучення широкого кола студентів та абітурієнтів, роботодавців та випускників коледжу до активної участі в конкурсі;
- привернення уваги широкого кола студентства коледжу до можливості отримання другої спеціальності на заочній формі навчання в коледжі;
- виявлення рівня професійно-практичної підготовки студентів і визначення кращих по професії.

Конкурс проводиться в спеціалізованих навчальних кабінетах і лабораторіях.

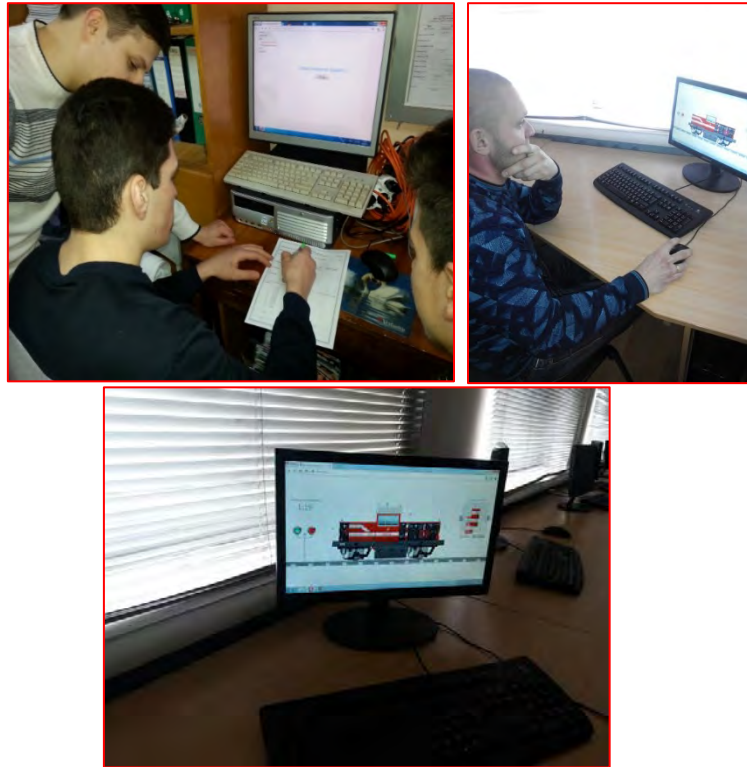
Програма проведення конкурсу різнобічна і складається з чотирьох окремих завдань:

- **1 завдання – Теоретичне:** визначення рівня теоретичного рівня знань студентів за професійно-практичною підготовкою.
- **2 завдання – Практичне:** визначення рівня вмінь та навичок студентів при виконанні слюсарних операцій.

Конкурс на вміння ремонтувати деталі локомотива.

- **3 завдання – Інтерактивне:** визначення рівня поєднання теоретичних і практичних знань та навичок студентів при роботі з мультимедійною програмою по складанню тепловоза.

Конкурс на поєднання знань про конструкцію локомотива та вміння роботи з ПК.

- 4 завдання – Ігрове (брейн-ринг або ребуси): визначення рівня кругозору студентів для оцінки рівня розвитку пізнавальної діяльності.

Переможці конкурсу визначалися за сумою балів усіх показників, відповідей і виконаних завдань. Кожен член журі конкурсу мав свій протокол оцінювання, до якого

заносились результати учасників по кожному етапу. Призові місця займали учасники, які отримували найбільшу суму балів за підсумками виконання усіх 4-х турів.

Учасниками конкурсу за роки його проведення були студенти денної (гр. ТО-09^{1/9}, ТО-10^{1/9}, ТО-11^{1/9}, ТО-12^{1/9}, ТО-13^{1/9}, ТО-14^{1/9} ТО-14^{1/9}) та заочної (гр. ТО-13^{1/113}, ТО-14^{1/113}) форми навчання. А переможцями і найкращими стали наступні студенти:

ТО-09^{1/9} - Бурда М.В., Думич А.О., Сібрін К.Ю., Сопронюк О.В.

ТО-10^{1/9} - Батан О.В., Волик Ю.М., Кашеев О.В., Педина В.О., Приймаш Д.Л., Теслюк М.О.

ТО-11^{1/9} - Бублейник В.М., Дорошко А.О., Семенчук К.О.

ТО-12^{1/9} - Алтухов С. А., Дяченко В.І., Субчев І.В., Ткаченко А.М.

ТО-13^{1/9} - Ліванець Є.Г., Крючковий О.В., Вигулярний І.В.

ТО-14^{1/9} - Зайко О.Є., Солдатенко Є.С., Чернецький В.В.

ТО-15^{1/9} - Горбенко В.В., Кіндратишин О. Й., Тацко М.Г.

ТО-13^{1/113} - Долматов Д.В., Лебедев Г.О., Остренко М.В., Середжа А.С.

ТО-14^{1/113} - Волевач К.П., Байдалов Б.М., Хлусов О.К.

Як кращий серед студентів своєї спеціальності, студент 3-го курсу Транспортного відділення, Нагаєць Роман приймав участь у всеукраїнському освітньому проєкті «Залізничник 2018».

Переможці конкурсу «Залізничник 2018» у Києві.

22 травня, він як фіналіст, презентував членам журі конкурсу власну розробку по контролю за рухомим складом за допомогою системи GPS. У підсумку він увійшов до першої десятки.

Проведення фахових конкурсів повинно стати невід'ємним компонентом змісту практичного навчання майбутніх фахівців технічного напрямку, тому що ця форма роботи розширює можливості студентів у розвитку інтелектуальних і творчих умінь, комунікативних навичок і професійного мислення.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. https://pidruchniki.com/16740216/pedagogika/praktichni_zanyattya_metodika_pidgotovki_provedennya
2. <https://studopedia.org/12-93215.html>
3. https://pidruchniki.com/70159/pedagogika/navchalna_virobnicha_praktika_studentiv

**Вербовий Є.М., спеціаліст,
предметна комісія «Фізичного виховання та захисту
Вітчизни»**

Якість освіти у сфері фізичної культури

Якість освіти – соціальна категорія, яка визначає стан та результативність освітнього процесу в суспільстві, його відповідність потребам та очікуванням суспільства щодо розвитку та формування компетенцій особистості.

Якість освіти визначається сукупністю показників, які характеризують різноманітні аспекти учбової діяльності навчального закладу, форми та методи навчання, матеріально-технічну базу, педагогічний склад тощо та забезпечують розвиток компетенцій студентської молоді.

У сучасному навчальному закладі досить гостро постає питання щодо якості оцінки фізичного виховання студентів.

Якість освіти у сфері фізичної культури визначається різними факторами:

1. Кваліфікація викладача і тренера:

- спеціальна педагогічна освіта у сфері фізичної культури, спорту та туризму;
- особистісно-вмотивований інтерес, можливості та здібності до творчості і наукової організації праці;
- наявність досвіду інноваційної діяльності;
- знання технологій та прийомів фізичного виховання, залучення студентів до ведення здорового способу життя;
- знання тестових методик вимірювання, розрахунку та оцінки показників фізичного розвитку, фізичної та функціональної підготовленості, а також контролю рівня знань із предмету «Фізична культура»;
- використання міжпредметних зв'язків у навчальному процесі.

2. Учбові програми загальної, професійної та додаткової освіти, інноваційні авторські розробки, програми наукових інститутів та провідних учених.

3. Комфортне внутрішньостудентське середовище, спрямоване на формування здоров'я.

4. Матеріально-технічне (спортивні споруди, інвентар, обладнання, вимірювальні прилади, комп'ютер), методичне та інформаційне забезпечення навчального процесу.

Існуючий **індикативний метод**, який є досить поширеним у економіці, можна застосовувати і в сфері освіти. Однак вибір індикаторів видається досить складним через велику кількість різнопланових факторів, які підлягають оцінці. Безліч звітних форм, які заповнюються навчальними закладами, далеко не завжди відображають рівень якості освіти.

У ряді публікацій останніх років показано, що рівень фізичної підготовленості багатьох студентів знаходиться на надзвичайно низькому рівні. Найбільш суттєвими причинами такого стану є не тільки мала кількість уроків із фізичної культури і незадовільний стан матеріальної бази, але і (що є особливо важливим!) **некерованість фізичного виховання у навчальних закладах**. На сьогоднішній день усі функції управління фізичним вихованням у навчальному закладі не реалізуються (до них відносяться планування, організація, стимулювання і тому подібне). А однією із найбільш важливих умов для реалізації основних функцій управління є забезпечення інформацією про кінцевий результат діяльності учня (студента).

Виставлені на уроках фізичної культури **оцінки не можуть бути кінцевим результатом**. Мета повинна бути, перш за все, вимірюваною. І на уроках фізичної культури такою метою повинні бути показники виконання нормативних вимог контрольних тестів,

визначених навчальними програмами. Якщо свою оцінку з предмету «Фізична культура» знають усі учні, то, на жаль, норматив, який вони повинні виконувати до кінця навчального року, та свої результати з контрольних вправ учні назвати не в змозі.

За відсутності у суб'єктів процесу фізичного виховання інформації про кінцевий результат не може здійснюватися цільове планування і, як наслідок, контроль ні в одній із ланок: учень – викладач фізичної культури.

Таким чином, ключовою проблемою, вирішення якої допоможе зробити процес фізичного виховання керованим і, як наслідок, значно ефективнішим, є забезпечення інформацією всіх суб'єктів процесу фізичного виховання, що, в свою чергу, може стати можливим лише завдяки організації моніторингу фізичної підготовленості учнів.

**Пукар О.А., вища категорія,
предметна комісія «Філологічних дисциплін»**

Організація групових форм роботи на заняттях української мови і літератури

«Зібратися разом – це початок, триматися разом – це прогрес,
працювати разом – це успіх»

Генрі Форд, американський підприємець

У своїй педагогічній роботі я протягом п'яти років широко застосовую інтерактивні методи навчання. Під час лекцій студенти вчаться критично мислити, розв'язувати складні проблеми на підставі аналізу обставин та інформації, приймати продумані рішення, брати участь у дискусії, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на заняттях з літератури організується індивідуальна, парна та групова форми роботи. У даній статті я хочу поділитися досвідом щодо застосування групової роботи.

Коли студент наодинці з яким-небудь завданням, воно може виявитися йому і не під силу. А коли він у команді, коли відчуває інтерес, потік думок партнерів, які допомагають йому йти вперед, тоді будь-яке завдання виявляється не таким уже й страшним і неприступним. Невпевненість відступає! А цікавість, що підігривається товаришами, дає поштовх для креативного мислення.

Групова робота – це спосіб спільного розв'язування проблем.

Складові групової роботи:

1. Позитивне взаємовідношення (студенти працюють разом у групі; вся група має спільну мету; всі мусять разом досягти мети, покладаючись один на одного).
2. Індивідуальна відповідальність (кожен допомагає іншим досягти мети).
3. Взаємне спілкування (кожен з повагою прислухається до інших).
4. Комунікативні вміння (у кожного студента важливо виробити вміння слухати інших, допомагати, з'ясовувати, перевіряти, розуміти, розпитувати; ці вміння допомагають розв'язувати конфлікти і проблеми, формують та посилюють комунікативність, довірливість).
5. Поступове формування практичних навичок (спільне оцінювання і наміри формують навички роботи в групі).

Як сформувати групу? Роботу в парах викладачі часто називають груповою роботою. Дійсно, у парах легше, ніж поодиночці, що-небудь обговорити і пригадати, і випробовувати на міцність той або інший варіант свого розуміння. Але двоє можуть запросто посваритися, і подальша робота зайде в тупик.

Інша справа, коли поряд третій. Якщо двоє не порозумілися, то у третього з'являється можливість побачити, на чиєму боці правда, і вплинути на думки сперечальників. От чому двоє – це мала група, але не та мала група, в якій природним чином складаються студентські обговорення, розуміння, відкриття. У групі може бути від трьох до восьми студентів, але

деякі викладачі вважають, що оптимальний варіант – група із шести чоловік. І пояснюють свій вибір тим, що, якщо обговорення в малій групі «зашкалило», то у кожного із шістьох є можливість знайти однодумців і тимчасово об'єднатися або в пару, або в трійку. Підкреслимо, що ці пари і трійки – тимчасові, ситуаційні і добровільні. Роботу всієї малої групи вони не руйнують, а вибудовують.

Вважається, що ділити групу на команди можна тільки двома способами: за вказівкою викладача (авторитарно) або за бажанням самих студентів (нібито демократично). Обидва способи розподілу можуть супроводжуватись обуреннями, затяжними сперечаннями, і навіть демонстративними відмовами працювати.

Є третій спосіб об'єднання в команди – за якою-небудь випадковою ознакою. В іграх такий розподіл називається жеребкуванням. Найпростіше і безвідмовне жеребкування – за лічильною. Існує багато способів поділити на команди без склок (за абеткою не тільки прізвищ, але й імен, і навіть по батькові; за розрізаними листівками, датами або місяцями народжень і т.д.). Скористайтесь фантазією дітей, і прямо на парі запитайте: «А як нам справедливо поділитися на три команди. Напевно, після невеликої заминки студенти запропонують цікаві варіанти об'єднання в команди.

Як розподілити обов'язки в командах? Ніхто не обмежує фантазію викладача в тому, які ролі запропонувати студентам під час роботи в групах. Ймовірно, основним критерієм кількісного і якісного складу групи буде список завдань (залежать від теми лекції), які слід виконати групі. Але дуже важливо, щоб жоден студент не залишився без «посади».

1. **Посильний.** Студентам здається, що посильному потрібно лише підійти, узяти і принести завдання. Цю роль не бояться навіть «найулюбленіші» й «золоті» діти. А насправді посильному треба зрозуміти інструкцію, запам'ятати її і пояснити іншим. А це не так і просто.
2. **Командир** (організатор). Підтримує порядок, організовує роботу в групі, стежить за часом обговорення, збирає ідеї, дає можливість кожному висловитися. Зібраність, відповідальність і толерантність – це якості, які повинні бути в організатора.
3. **Секретар.** Записує основні ідеї під час обговорення, здає роботу групи (якщо вона виконується письмово). Чіткий почерк, навички грамотного листування, здібності до оформлювального стилю.
4. **Доповідач.** «Золотий голос» групи, інтелектуальність, кмітливість, грамотна мова; представляє під час загального обговорення відповідь групи, відповідає на додаткові питання аудиторії.
5. **Спостерігач.** Бере участь в обговоренні нарівні з іншими, критично оцінює ідеї. Виконує роль рефері, спостерігає за ефективністю спілкування в групі.

Кожен учасник повинен :

- Брати активну участь у роботі групи.
- Вміти вислухати кожного, поважати думку інших.

Прогнозовані ризики

Викладач повинен урахувати, спрогнозувати ризики, що неминучі під час роботи в групах.

Найпоширенішими ситуаціями є такі:

- Один студент «підім'яв» під себе всю групу і не дає працювати іншим. Яка реакція групи? Що можна зробити, щоб розв'язати цю проблему?
- Деякі члени групи не виконують свої обов'язки. До чого це може привести?
- По ходу обговорення в групі відбувалася сварка. Як гідно вийти з цієї ситуації?
- Група засмучена, оскільки в неї не виходить завдання. Як підтримати позитивний настрій групи?

Завдання викладача під час групової роботи

1. Підготувати навчальні матеріали і виробити підходи до навчання.

2. Стисло викласти основний зміст лекції.
3. Створити та організувати групи.
4. Ознайомити студентів із тим, як потрібно працювати в групі (розподілити ролі, функції).
5. Пояснити правила поведінки в групі:
 - Що вимагається від студентів – повага один до одного; толерантність до іншої думки; вміння слухати один одного.
 - Навести приклад робочої обстановки у групі.
6. Дати вказівки, стежити за тим, щоб усі члени групи виконували свої обов'язки.
7. Слухати дискусії, ставити запитання, допомагати.
8. Допомагати зрозуміти навчальний матеріал.
9. Допомагати студентам у самооцінюванні, з'ясувати, чи досягли вони мети, підказати, як можна поліпшити результати своєї праці.
10. Оцінити результати роботи групи та внесок кожного в реалізацію проекту чи виконання завдання.

Дії викладача під час роботи груп

1. Стежити за діяльністю студентів. Викладач переходить від команди до команди і бачить, хто що робить. Це вимагає відповідальності від студентів і дає змогу викладачеві втручатися в дії групи, якщо це потрібно.
2. Викладач допомагає у поясненні вимог, умінь, запитань, відповідей на запитання. Якщо необхідно, натякає групі на розв'язок завдання, але передусім студенти повинні покладатися один на одного, виробляти вміння співпраці. Втручання – тільки у крайньому випадку!
3. Викладач оцінює наслідки дослідження й сам процес заняття в групах. Викладач оцінює студентів, студенти – самі себе та один одного в групі.

Узагальнення – викладач формулює висновки.

Підбиття підсумків. Потрібно оцінити, наскільки старанно виконано завдання та які наслідки співпраці (з'ясувати, що вдалося групі, що можна поліпшити).

Таким чином, групова робота сприяє підвищенню рівня знань студентів, оскільки створює умови для залучення всіх слухачів до процесу пізнання в атмосфері співпраці, взаємодії, розвиває комунікативні якості і здібності, викликає у кожного студента відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

**Рудюк Н.В., вища категорія,
предметна комісія «Економічних дисциплін»**

ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Стаття розкриває методичні аспекти викладання облікових дисциплін із використання сучасних інформаційних технологій. Представлено визначення розуміння інноваційних технологій в сучасній системі освітніх послуг. Стаття розкриває методичні аспекти викладання при запровадженні інноваційних методів, форм і прийомів навчальної роботи із застосуванням ситуаційних завдань. Висвітлюються питання методики й техніки проведення імітаційних ситуаційних завдань при проведенні занять із бухгалтерського обліку в умовах використання інформаційних систем. Визначаються проблемні питання щодо розвитку наукового мислення у студентів обліково-економічного спрямування. Визначені особливості форм ознайомлення із програмними продуктами із автоматизації обліку в рамках самостійної роботи студентів. Відмічається роль неформального підходу до викладання дисциплін з метою отримання додаткових знань і навиків, що необхідні сучасним фахівцям.

Ключові слова: методика викладання, бухгалтерський облік, інноваційні технології, інформаційні системи обліку.

Постановка проблеми. В умовах розвитку стратегічного реформування та модернізації освіти в Україні актуальним залишається питання створення інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах через сприяння прогресивних нововведень, впровадження найсучасніших технологій і методів навчання. Навчальний процес має урахувати можливості сучасних інформаційних технологій та орієнтувати слухачів на формування освіченої, грамотної особистості, що здатна швидко адаптуватися до змін, які відбуваються у інформаційному економічному суспільстві. Інтенсифікація навчального процесу у вищих навчальних закладах, динамічна зміна навчальних планів та предметного змісту облікових дисциплін роблять актуальним питання їх викладання в умовах застосування сучасних інноваційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій площині спостерігається дефіцит методологічних напрацювань та методичних розробок щодо організації сучасного викладання облікових дисциплін, тематика науково-педагогічних досліджень часто стосується лише проблем розвитку професійної освіти в цілому. Проте на вітчизняному рівні в останні роки питанням осмислення форм викладання облікових дисциплін займалися вчені-науковці С.Л. Безручук [1], О.В. Карпенко [2], М.Т. Левочко [3], Н. М. Малюга [4], М.С. Пушкар [5], Л.В. Чижевська [5,6] та інші. Проте, в основному, проведені дослідження містять лише загально-теоретичні педагогічні напрями розвитку освіти студентів облікової спеціальності без конкретних пропозицій щодо викладання облікових дисциплін в умовах застосування сучасних технологій і зокрема інформаційних. Саме тому, проблема використання технологій, які нині стають доступними у повсякденній діяльності суспільства, у системі забезпечення навчального процесу потребує подальших досліджень.

Метою публікації є розкриття ролі інноваційних методик при викладанні облікових дисциплін фахівцям економічного спрямування. Відповідно для досягнення мети поставлені наступні завдання: визначити сутність поняття «інновації» у освітянському контексті, охарактеризувати ефективні інноваційні методи викладання облікових дисциплін.

Основні результати дослідження. Перш ніж перейти до вирішення проблем інноваційного навчання необхідно дати визначення та розуміння інноваційних технологій в освітянському середовищі. Таке визначення можна розкрити як запровадження у навчальному процесі нових перспективних шляхів підготовки фахівців із застосуванням сучасної бази знань та врахуванням розвитку та доступності технічних можливостей працівникам освіти та студентам.

Новими підходами до викладання є запровадження інноваційних методів, форм і прийомів навчальної роботи, що базуються даній методиці. Зокрема, при підготовці фахівців із обліку необхідно у першу чергу, звернути увагу на застосування у навчальному процесі ситуаційних завдань, які трактуються як ділова (рольова) гра, або імітація, де студенти відіграють ролі керівника, головного бухгалтера, бухгалтера, касира, контролера, аудитора, нормувальника тощо. Особливістю вирішення ситуаційних облікових завдань має стати їх вирішення як у паперовій (традиційній) формі так, і при використанні різних програмних продуктів із автоматизації облікової роботи. Відповідно навчальний процес має передбачати інтеграцію та поєднання дисциплін, що вивчають слухачі у єдиному напрямку досягнення мети ефективного навчання. Навчальна робота слухача здійснюється шляхом поєднання поетапної системи контролю і модульно-рейтингової технології навчання, що забезпечується не тільки спрямуванням студентів на фахову і професійну підготовку, але й відповідає принципам розвитку їх творчих здібностей і формування практичних навичок.

Використання ситуаційного підходу дасть можливість слухачам ефективно засвоїти методологічні та організаційні підходи щодо ведення обліку на підприємстві та особливо важливо, дасть змогу зрозуміти комплексні організаційні підходи до побудови облікового процесу в цілому та вивчити функції окремих працівників підприємства щодо забезпечення виконання його функцій. З іншого боку, це дасть самому слухачу оцінити ступінь своєї підготовки та власні здібності. Для розвитку наукового мислення у слухачів облікових професій необхідно використовувати методи творчого пошуку («мозковий штурм», творчий пошук). Метод мозкової атаки відносять до групи активних методів навчання й

використовують для вирішення конкретних практичних завдань економічного або педагогічного характеру. При цьому слухачі висловлюють думки з приводу поставленої проблеми. Запропоновані до вирішення проблеми можуть носити глобальний характер (запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності), а також прикладні питання, що зустрічаються на практиці (облік надходження товарів без супровідних документів). При цьому фіксація шляхів вирішення поставлених проблем може проводитися у інтерактивному середовищі комп'ютерних мереж як локальних так і глобальних. У цьому зв'язку слід звернути більшу увагу щодо застосування інтерактивного спілкування студентів при вирішенні завдань, передбачених навчальним процесом, з метою зацікавлення студентів. Використання комп'ютерних мереж у навчальному процесі дасть змогу розробити оптимальні засоби та інструменти навчання. Переваги застосування освітніх технологій змінюють функції викладача і слухача, викладач стає консультантом-координатором, а слухачам надається велика самостійність у виборі шляхів засвоєння навчального матеріалу.

На сьогоднішній день актуальним питанням залишається ознайомлення студентів із прикладними програмними розробками, що стосуються автоматизації облікового процесу підприємства. Вивчення студентами таких продуктів має бути розширено у кількісному відношенні, необхідно збільшити коло програмних продуктів при викладанні облікових дисциплін до максимуму, зрозуміло уникаючи кустарних розробок. Такий підхід дасть можливість не обмежувати кругозір майбутніх фахівців, навчитися функціонально порівняти продукти, ознайомитися із можливостями існуючого та перспективного програмного забезпечення, намітити напрями їх використання у майбутній діяльності. Хоча для висвітлення предметної сфери засвоєння інформаційних технологій обліку, увагу слухачів слід зосередити на двох основних програмах, що використовуються практикуючими бухгалтерами.

При проектуванні навчального процесу викладачам слід враховувати стан розвитку інформаційних технологій, рейтинги програмних продуктів по автоматизації обліку, використовувати засоби та методи навчання, що сприяють оптимальному ступеню засвоєння студентами навиків роботи із конкретними програмними продуктами. Максимально ефективно використовувати фонд годин для самостійного вивчення студентами дисциплін. Самостійна робота студентів – це робота з текстами лекцій, посібниками, підручниками, монографіями, періодичними виданнями, законами та іншими нормативними документами [8. с. 392]. Відповідно під самостійною роботою слід розуміти не тільки вміти робити висновки і застосовувати одержані знання в практичній діяльності. Але й можливості організовувати свою діяльність без сторонньої допомоги. На даному етапі, одним видів самостійної роботи, може стати запровадження у навчальному процесі проведення відкритих занять із залученням представників фірм-розробників програмних продуктів, а також «виїзних» (екскурсійних) занять в офісах фірм-розробників, проведення практичних тренінгів, що дасть змогу намітити та встановити співробітництво молодих фахівців із розробниками програмного забезпечення. Альтернативним шляхом є використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у фаховій освіті обліковців для ознайомлення із сучасними розробками в інформаційній сфері та їх практичному впровадженні на виробництві.

Дискусійним і найбільш проблемним питанням при викладанні облікових дисциплін залишається співвідношення лекційних та практичних годин. Традиційна пропорція аудиторного фонду дисциплін становить 50/50. При вивченні облікових дисциплін у даному співвідношенні мають переважати практичні заняття, оскільки обліковець має набути практичних навиків роботи у тому числі із програмними комплексами. Основою проведення практичних занять має стати контрольний приклад, що включає основні елементи, методи процедури та прийоми обліку. Поряд із навчальними процесами по викладанню облікових дисциплін залишається проблема державного регулювання процесу автоматизації обліку, розроблення на їх основі стандартних підходів при викладанні автоматизованого процесу ведення обліку. Досвід викладання облікових дисциплін показує, що методика викладання має носити у деякій мірі неформальний підхід, спонукаючи студентів до вивчення дисципліни. Поряд з цим спектр професійних знань, умінь сучасних фахівців економічно-

облікової галузі значно розширюються і вимагають застосування окрім, основних умінь, суміжні знання - знання декількох мов, володіння комп'ютерною та іншою технікою.

Висновки. Отже, очевидно, що оптимізація педагогічного процесу шляхом вдосконалення методів і засобів, є необхідною, але не достатньою умовою. Відбір методів, засобів і форм повинен поєднуватися з реалізацією конкретної мети і відпрацюванням системи контролю показників навчання і виховання. Основне завдання при підготовці фахівця вищого рівня – це можливість постійного оволодіння новими знаннями, самостійного пошуку та творчого підходу до поставлених завдань.

Відповідно інноваційні технології навчання мають сприяти до готовності здобуття нової кваліфікації, профпереорієнтації та постійного оновлення та удосконалення фахових знань.

Список використаної літератури:

1. Безручук С.Л., Напрями удосконалення методики викладання бухгалтерського обліку студентам економічних спеціальностей. / Вісник ЖДТУ. 2013. № 1 (63). - С. 25-28.
2. Карпенко О.В. Управлінський облік: методика викладання у вищій школі. Навч. пос. – ЦУЛ 2007. 408. с.
3. Левочко М.Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація [монографія]/М.Т. Левочко; Держ. акад. статистики, обліку і аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2009. – 495 с.
4. Малюга Н.М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: Монографія/Н.М. Малюга. – Житомир: ПП “Рута”, 2005. – 388 с.
5. Пушкар М.С. Формування системи облікових дисциплін в Україні / М.С. Пушкар//Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2001. – № 53. – С. 12. 11.
6. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 528 с.
7. Чижевська Л.В. Методика викладання облікових дисциплін: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/За ред. Проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 504 с.
8. Матеріали науково-методичної конференції Донецького національного університету «Тенденції та перспективи сучасного університету освіти» /За ред. Академіка НАН України В.П. Шевченка. – Донецьк ТОВ «Юго-Восток», 2006. – 412с.

**Янченко В.В., вища категорія, предметна комісія
«Математичної та природничо-наукової підготовки»**

На що потрібно звернути увагу при підготовці до ЗНО з математики

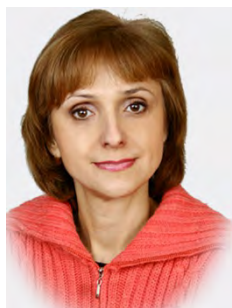
Є така думка, що Зно це якийсь особливий екзамен. Насправді всі екзамени проводяться для того, що б оцінити рівень розуміння студентом, учнем або абітурієнтом якоїсь дисципліни. Тому, ЗНО такий самий екзамен, тільки проведений в особливій формі. Це три години напруженої самостійної роботи. Без мобільних телефонів, підказок і шпаргалок.

Виникає питання: як же до нього готуватися? Підготовка до будь-якого екзамену починається задовго до іспиту. Вона починається з моменту початку вивчення предмета. У кожному предметі існують речі, які потрібно твердо знати. Вони називаються основами предмета. Тому коли ви починаєте готуватися до будь-якого екзамену з Зно, потрібно переконатися, що ви розумієте найпростіші речі. Наприклад, в математиці це чотири арифметичних дії: додавання, віднімання, множення і ділення. Коли ж вивчають математичні дії, вивчають і математичні слова, які називаються учасниками цих дій. Такі, як доданки, сума, множники, добуток, часне, дільник, ділене. Ці слова в математиці продовжують використовуватися весь час. Тому що вся математика побудована на цих чотирьох діях. Далі

в математиці є ще більш складні математичні поняття, які потрібно знати так само добре і впевнено як і ці слова, які вивчаються у 1 - 2 класі початкової школи. Кожен новий навчальний рік я стикаюся з тим, що до 90% вступників до коледжу не знають, не розуміють ось цих самих простих слів. Далі питати безглуздо, так як, якщо людина не зрозуміла, не засвоїла ці слова і не може їх застосовувати, то і вся інша програма з математики також не буде добре засвоєна. Можна звичайно вирішувати якісь завдання, але якщо людина не розуміє основних речей в математиці, вона не зможе вирішити задачу, якщо в цьому завданні поміняти пару слів.

І ось екзамени Зно повинен з'ясувати рівень розуміння предмета. Тому найперше, на що треба звернути увагу при підготовці до екзамени Зно з математики це переконавшись в тому, що студенти добре розуміють і знають основні математичні поняття. Одна з основних речей, яку студенти знають не дуже добре-це таблиця множення та додавання. Екзамен з Зно з такими навичками здати дуже складно, так як потрібно точно і швидко рахувати. Тоді залишиться час на вирішення більш складних завдань.

Якщо подивитися завдання профільного рівня, то вони зроблені так, щоб з'ясувати рівень глибини розуміння предмета. Якщо дитина розуміє математику дуже добре, правильно і глибоко, то вона може ці завдання вирішити. Якщо рівень розуміння поверхневий, достатній лише для виконання одного - двох дій або застосування однієї формули, то складні завдання вирішити не вийде. Наприклад, для задач з геометрії потрібно впевнено знати і застосовувати багато теорем. Тому при підготовці до Зно перш за все потрібно звернути увагу на розуміння найпростіших математичних термінів.

**Вітер Л.О, вища категорія, предметна комісія
«Математичної та природничо-наукової підготовки»**

Елементи дистанційного навчання при вивченні математики у нашому коледжі

«Практично все населення нашої держави – продукт системи освіти. Сьогодні не лише ми, а й увесь світ перебуває в освітній кризі та шукає шляхи адаптації до викликів нового часу»

Л.Гриневич

Фахівець XXI століття - це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, та , одночасно, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень.

У наш час Інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Для студента, який прагне до знань та до найкращого оволодіння своєю спеціальністю, зараз не обов'язково знаходитись поруч з викладачем.

Дистанційне навчання — це вид навчання, в якому використовуються телекомунікаційні та комп'ютерні технології, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інтернетресурсів.

У сучасному суспільстві спілкування все частіше набуває віртуального змісту. Сучасні студенти активно користуються електронною поштою, мобільними пристроями, чатами, форумами для спілкування та комунікації. Важливим завданням для викладача є навчання студентів за короткий термін отримувати, перетворювати, засвоювати і використовувати в житті велику кількість інформації.

Дистанційне навчання – це сукупність наступних засобів:

- надання учбового матеріалу студенту;
- контролю успішності студента;
- консультації студента;
- інтерактивної співпраці викладача і студента;

Які переваги дистанційного навчання?

- гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів;

- зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;
- модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у ступень засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом.

В Україні дистанційне навчання регулюється «Положенням Про дистанційне навчання», затвердженим у квітні 2013 року Наказом Міністерства освіти і науки України № 466. Згідно з цим документом, під дистанційним навчанням розуміється «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій»

Наукове забезпечення дистанційного навчання, проблеми й напрями досліджень цієї галузі розглядають В. Биков, Л. Бойко, Ю. Дорошенко, Д. Іванов, М. Жалдак, М. Карпенко, М. Кастельс, О. Навроцький, В. Овсянников, А. Турен та інші. Організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти в Україні та за її межами, підходи до їх реалізації у своїх працях розкрили Т. Андерсон, Р. Гуревич, В. Олійник, Ю. Пасічник, М. Рагус, О. Собаєва, П. Таланчук, Д. Тракслер, М. Шарплз.

Проте досліджень, присвячених питанням організації навчання математичних дисциплін у дистанційній формі обмаль. Саме тому проблема ефективної реалізації технологій дистанційного навчання під час викладання математики та вищої математики для студентів коледжу є вкрай актуальною.

Викладачі з предметів «Математика» та «Вища математика» для студентів різних спеціальностей нашого коледжу активно використовують різні засоби дистанційного навчання при вивченні тем з дисциплін. Особливу увагу дистанційному навчанню ми приділяємо при підготовці студентів до різноманітних конкурсів та олімпіад. З 2018-2019 навчального року студенти коледжів за власним вибором складають ЗНО з математики – без елементів дистанційного навчання впоратись неможливо!

Із заходів дистанційного навчання при вивченні математики у коледжі використовуємо всі вище перелічені. Коли студент хворіє, або пропустив заняття, він отримує на електронну пошту необхідний навчальний матеріал, якщо необхідно оцінити ступінь засвоєння матеріалу, студент отримує завдання а потім його висилає поштою. Консультацію у викладача студент завжди може отримати за допомогою скайпа або іншої соцмережі, тобто ми маємо постійний віртуальний зв'язок зі своїми студентами.

Студенти зі слабкими знаннями з математики потребують особливої уваги збоку викладача, тому елементами дистанційного навчання більш «зручно» користуватися зі студентами, які мають більш гарні знання з математики та прагнуть до знань.

За дистанційною освітою – майбутнє, але мотивація студентів у отриманні освіти повинна бути досить високою.

Одна з основних задач, яка стоїть перед викладачами математики нашого коледжу полягає в тому, щоб використовуючи інструменти інформаційно-комунікаційних технологій, створити умови, які б приносили результат: вивчення студентами математики на відстані.

**Ковальова О.Б., вища категорія, викладач методист,
предметна комісія «Економічних дисциплін»**

Значення конкурсів професійної майстерності у формуванні професійної компетентності

В даний час якість професійної підготовки випускників стає дуже актуальним, насамперед для самого фахівця, і визначається ступенем його конкурентоспроможності на ринку праці. Підготовка майбутніх фахівців до ефективної трудової діяльності – ключова характеристика, яка включає в себе здатність до швидкої адаптації на робочому місці, володіння загальними та професійними компетенціями, а також стійку мотивацію до успішної професійної діяльності.

На протязі останніх п'яти років я проводжу серед студентів III – IV курсів ДТРЕК фахові конкурси:

- Конкурс презентацій «Я і моя спеціальність»
- «Маркетинг»

Ці два конкурси мають різні спрямованості та цілі, але вони доповнюють один одного, що дає змогу сформувати більш цілісні фахові компетенції студентів.

Цілі та завдання фахового конкурсу презентацій «Я і моя спеціальність»

- ✓ Стимулювання процесу впровадження інформаційних технологій у навчальний процес і позааудиторну роботу.
- ✓ Пошук нових стратегій, методів і форм використання інформаційно-комунікаційних технологій.
- ✓ Створення електронного банку презентацій.
- ✓ Формування у студентів умінь створювати, збирати, систематизувати, обробляти інформацію в електронному вигляді.
- ✓ Підвищення інтересу студентів до своєї спеціальності.
- ✓ Розвитку уявлень про застосування презентацій у своїй діяльності.

Цілі та завдання фахового конкурсу «Маркетинг»

- ❖ Вдосконалення знань студентів з маркетингу.
- ❖ Стимулювання навчально-пізнавальної та науково-дослідницької діяльності студентів.
- ❖ Виявлення творчо обдарованої молоді та формування кадрового потенціалу для адміністративної, підприємницької та маркетингової діяльності.
- ❖ Підвищення інтересу студентів до своєї спеціальності.
- ❖ Розвитку уявлень про застосування набутих навичок і знань у своїй майбутній діяльності.

Загальні завдання: виявити талановитих, творчих студентів, підняти престиж професії, створити умови для професійного і творчого зростання студентів.

Умови проведення конкурсу презентацій

Конкурс проводиться заочно на основі представлених авторських презентацій. Журі розглядає зміст презентацій, представлених на конкурс, їх відповідність цілям і завданням конкурсу. Журі визначає переможців конкурсу.

Конкурсні матеріали оцінюються за такими критеріями: актуальність, оригінальність задуму, практична цінність, соціальна значимість, фундаментальність і глибина змісту, доступність викладу.

Умови проведення фахового конкурсу «Маркетинг»

Конкурс проводиться на основі представлених робіт студентів. Журі розглядає зміст робіт, їх відповідність цілям і завданням Конкурсу; визначає переможців конкурсу.

Конкурс складається з 3 етапів та має наступні критерії оцінювання:

Перший етап. Максимальний бал -30. термін виконання – 30 хвилин.

Написати SEO оптимізований текст, під запит «Слон», «Купити слона в Дніпрі», «Сірий слон оптом» - текст на 60 слів.

Продаються «Сірі слони». Частотність використання ключових слів 3 %, текст повинен бути читабельним та цікавим для користувача.

Довідка.

SEO текст - це текстовий вміст сторінки сайту з входженням в нього ключових слів, оформлених за певними SEO правилами, з метою залучення на сторінку відвідувачів з пошукових систем.

SEO оптимізований текст – це текст, що є цінністю для читача. Він створюється не для пошукових систем, а для користувачів. Єдине, що криється в приставці «seo» - наявність ключових слів.

Другий етап. Максимальний бал - 20. термін виконання – 20 хвилин.

Ознайомтеся з рекламним текстом для весільного салону, вкажіть його переваги та недоліки та скоротить текст у 5 разів, не втрачаючи смислу.

Рекламний текст для весільного салону

Весілля - це прекрасне свято, на якому з'єднуються два закоханих людини, стаючи однією сім'єю. Це величезне щастя, але і великі клопоти. Тому організація заходу вимагає серйозних зусиль. «Весільний салон» Наречена »завжди готовий допомогти закоханим людям з'єднатися. Тут працюють професіонали, які знають наскільки хвилюючим питанням, може стати вибір весільної сукні для нареченої. В салоні «Наречена» можна не тільки знайти різні моделі весільних суконь, але при необхідності дуже швидко підігнати його під фігуру. Звертайтеся в будь-який час наші фахівці завжди прийдуть на допомогу. »

Третє завдання – есе. Тема есе: «Я і моя кар'єра». Максимальний бал -40. термін виконання – 40 хвилин.

Я сформулювала значення фахових конкурсів с позиції розвитку компетенцій (табл.1)

Таблиця 1

Компетенції, що формуються и розвиваються у студентів на різних фахових конкурсах з маркетингу

Етапи	Компетенції
Підготовка до конкурсів	• Здійснювати пошук та використовувати інформацію, необхідну для ефективного виконання професійних задач, професійного та особистого розвитку • Самостійно визначати задачі професійного та особистого розвитку, займатися самоосвітою, усвідомлено планувати підвищення кваліфікації
Конкурс презентацій	• Розуміти сутність та соціальну значимість своєї майбутньої професії, виявляти до неї стійкий інтерес • Використовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійної діяльності
Фаховий конкурс «Маркетинг»	• Приймати рішення в стандартних та нестандартних ситуаціях і нести за них відповідальність • Орієнтуватися в умовах частоті зміни поведінки споживача • Здатність створювати нові ідеї та пропонувати декілька альтернатив для вирішення однієї задачі • Грамотна письмова комунікація • Наполегливість в прийнятті рішення та амбіційність у поставлених цілях

Я вважаю, що фахові конкурси, як форма позааудиторної діяльності, допомагають успішно вирішувати завдання підвищення якості підготовки фахівців, дозволяють створити сприятливе середовище для розвитку інтелекту, вдосконалення професійних умінь і навичок, розвитку професійного та креативного мислення студентів, сприяють формуванню досвіду творчої діяльності в професійній сфері.

Проведені мною фахові конкурси виявилися привабливими для студентів, завдяки неформальності організації, добровільності участі, партнерським взаємодією з викладачем. Основна мета та завдання проведених фахових конкурсів були досягнуті, що дає привід продовжувати мою роботу у даному напрямку.

**Оката О.В., вища категорія, викладач-методист,
предметна комісія «Економічних дисциплін»**

**Пошук і використання нових ефективних інноваційних методів
навчання**

При формуванні готовності студентів до інноваційної діяльності мною часто використовується проектний метод, різноманітні ігри, тренінги, мозкові штурми та ін. Але останнім часом в навчальних закладах стають популярними електронні навчальні «веб-квести».

Дослідницька робота студентів у коледжі займає особливе місце, тому заслуговує на увагу об'єднання методу проектів з використанням Інтернет і рольових ігор. Називають такий вид проектів «Веб-квестом». У педагогіці «Веб-квест» (Webquest) – завдання з елементами рольової гри з використанням інформаційних ресурсів Інтернет.

Технологія «веб-квест» – це сукупність методів та прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації за допомогою інтернет-ресурсів з практичною метою. В процесі організації роботи студенти можуть працювати в групах (від трьох до п'яти студентів). Така діяльність розвиває здатність змагатися та виявляє лідерські якості кожного, підвищує бажання здобувати знання та відповідати за результати і презентацію діяльності. Якщо є доступ до Інтернету, тоді цю технологію можна використовувати незалежно від теми, що вивчається.

З погляду на це в минулому навчальному році я почала використовувати методику «веб-квестів» на заняттях з дисципліни «Інвестування та біржова діяльність» з теми «Оцінка ефективності інвестиційних проектів». Студенти об'єднуються в групи по декілька осіб і отримують завдання знайти в інтернеті, порівняти та проаналізувати інвестиційні проекти.

Вченими – педагогами запропоновані можливі етапи роботи студентів над «Веб-квестами» та критерії оцінювання результатів, які я намагаюся використовувати.

На першому етапі студенти розподіляють ролі в команді і знайомляться з основним теоретичним матеріалом з даної теми. З кожним студентом проводиться індивідуальна робота в команді на загальний результат. Студенти виконують завдання одночасно у відповідності з обраними ролями. Основним джерелом відбору інформації є переважно Інтернет. Доводиться розподіляти інформацію за виглядом (текстова, графічна). При цьому посилання, які використали інші учасники, не повинні повторюватися. На другому етапі студенти узагальнюють інформацію разом в команді, а також зу всіма учасниками «веб-квесту». Студенти мають можливість оцінювати один одного. За допомогою інтернету в процесі роботи над квестом учасники мали можливість консультуватися один з одним та керівником. На при кінці виконання завдання була інформація у вигляді доповіді, виступу або презентації будь якого інвестиційного проекту.

Також в рамках клубу «У світі економіки» в процесі дослідницької роботи я розпочала використовувати методику «веб-квестів». Зі студентами спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» планую провести конкурс «Я – майбутній підприємець», під час якого студенти повинні будуть створити бізнес – справу, обґрунтувати ідею та довести її актуальність.

З використанням інтерактивної методики «Веб-квестів» студенти вчать знаходити необхідну інформацію, здійснювати її аналіз, систематизувати і вирішувати поставлені задачі, її використання є нескладним, необхідним є лише комп'ютер з доступом до мережі Інтернет.

Крім цього, педагоги - дослідники наголошують, що «Веб-квести» можуть стосуватися одного предмету або бути між предметними, робота в міжпредметних «Веб-квестах» навіть більш ефективна.

Також планую частково організовувати проведення самостійної роботи за допомогою «Веб-квестів» у вигляді:

- створення бази даних з проблеми, всі розділи якої готують студенти;
- створення документу, в якому відображено аналіз складної проблеми.

Використання комп'ютера у проектній діяльності студентів на занятті сприяє розвитку в студента підвищеного інтересу до економічної дисципліни, формуванню нових компетенцій, реалізації креативного потенціалу, а також дозволяє кожному студенту з року в рік поповнювати свої знання й формувати нові практичні навички роботи з комп'ютером на основі раніше здобутого досвіду. Використання «веб-квесту» на заняттях з економічних дисциплін урізноманітнює навчальний процес, робить його живим та цікавим, відкриває широкі можливості для реалізації вимог часу, досягнення нових освітніх стандартів. Отриманий студентами досвід у такому варіанті проектної діяльності в майбутньому буде корисним при вирішенні проблем самостійно і в команді.

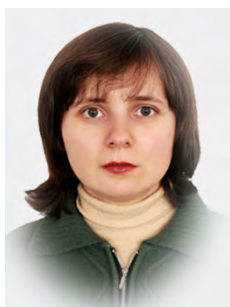
Під час роботи над проектом розвивається ряд компетенцій: використання ІТ для вирішення професійних завдань (пошук інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, вебсайтів, баз даних тощо); самоосвіта і самоорганізація; робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога); вміння знаходити декілька варіантів вирішення проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний спосіб, обґрунтовувати свій вибір; навички публічних виступів.

У результаті використання сучасних освітніх технологій підвищується педагогічна майстерність, якість навчання, у студентів проявляється тяга до творчості і пізнання, активність сприйняття, студенти самостійно роблять глибокі висновки на заняттях, що свідчить про розвиток творчого мислення.

Протягом останніх років я, як і усі викладачі економічних дисциплін коледжу, знаходжуся у постійному пошуку ефективних підходів застосування інноваційних технологій навчання.

Список використаних джерел

1. Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі [Текст] / Н. Кошечко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка. – 2015. – Вип. 1. – С. 35–38.
2. Технологія веб-квест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів / Н. Кононец // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 10. – С. 138–143. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2012_10_32
3. Веб-квест у навчанні: путівник [Текст]: навч.-метод. пос. / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк. – Вінниця: РВВ ВДПУ

**Галаган О.В., вища категорія, викладач-методист,
голова предметної комісії «Філологічних дисциплін»**

Підготовка до письмового висловлення як робота з розвитку зв'язного мовлення студентів

Найголовніше, чого я навчився в школі, – це вміння спілкуватися з людьми й висловлювати свої думки.
Лі Якокка

Уміння аналітично мислити, гарно говорити, чітко і зрозуміло формулювати думку важливе у сучасному світі. Невипадково, що в навчальному процесі використовується такий вид роботи, як есе. Для української освіти він новий, хоча його аналогом можна вважати твір-роздум, який існував і раніше. Близьким до твору-роздуму є письмове висловлення, яке входить до ЗНО з української мови та літератури. Зміст письмового висловлення показує рівень загальної ерудованості автора в порушених проблемах, уміння критично мислити та ясно викладати свої думки. Такий вид роботи привчає людину усвідомлювати особисту позицію і висловлювати свою думку у будь-якій життєвій ситуації.

Працювати над змістом власного висловлення ми починаємо на I курсі. Ретельно ознайомлюємося з вимогами до структури тексту, записуємо початкові фрази для кожного елемента структури.

Недоліки студентських робіт:

- замість формулювання своєї позиції щодо заявленої теми пишуть вступ (загальне уявлення про предмет розмови);
- аргументи є однотипними. Це говорить про відсутність широти мислення студентів;
- не можуть навести приклад з літератури, бо читають твори в скороченому вигляді, а також практично не читають поза навчальним процесом;
- важким є приклад із суспільно-політичного життя, бо студенти не цікавляться новинами, мало знають про світові процеси, не хочуть їх аналізувати.

Для ліквідації цих недоліків працюємо так:

- На заняттях літератури не просто переказуємо сюжет, а з'ясовуємо причинно-наслідкові зв'язки у вчинках героїв;
- На заняттях мови обговорюємо соціокультурні теми, статті в журналах на екологічні, економічні теми, щоб розширити кругозір студентів, тренуємо вміння робити висновки.

Наведу уривки з робіт на тему «Чи всім потрібна вища освіта».

1. Я вважаю, що вища освіта потрібна кожній людині особливо у наш час, тому що люди з вищою освітою отримують більш оплачувану роботу. (Теза поєднана з аргументом)

2. На мою думку, вища освіта потрібна не всім. Взагалі, це звичайний документ, який підтверджує, що ви маєте вищу освіту. Але, на жаль, у наш час за матеріальний стан будь-яка людина, яка має такі здобутки, може мати й декілька таких освіт, навіть не навчаючись. Та які знання покаже людина при влаштуванні на роботу? (Студентка міркує над тим, як по-різному можна вчитися, а не аргументує свою точку зору).

3. Вища освіта **потрібна**, щоб знайти нормальну роботу. Проте кожен з нас може переконатися на практиці, що далеко не всі українці є вже прямо такими освіченими, грамотними і розумними. Варто зрозуміти, що суспільство і світ змінюються... Тепер у мене виникають серйозні сумніви в тому, що людині для успіху потрібно щось ще, крім шкільної освіти... **Я не вважаю, що всім людям потрібна вища освіта.** Є такі професії, яким можна навчитися дуже швидко, пройшовши короткі курси. (Студентка суперечить сама собі. Спочатку говорить, що вища освіта потрібна, а потім навпаки).

4. **Вища освіта потрібна, але не всім.** Людина без вищої освіти не може працювати лікарем або авіаконструктором, займати більшість керівних посад. Можна бути садівником, перукарем або кондитером без вищої освіти, це більш творчі професії.

5. На мою думку, світ змінюється, з кожним роком влаштуватися на роботу без вищої освіти неможливо. Людина з вищою освітою буде мати власне підприємство, а людина без освіти буде там працювати. Здобувати освіту повинні ті, хто цього бажає. Неможливо змусити людину вчитися. Людина може здобути освіту в будь-який час. **Вища освіта потрібна зараз, тому що вона забезпечує хоча б мінімальний розвиток людини.**

Прикметно, що тільки 4 з 23 студентів наводять приклади із власного життя і жоден – з літератури або інших видів мистецтва.

Ознайомившись з роботами на цю тему, можна також зробити висновок щодо мотивації до навчання студентів.

Кузякова Ю.С., вища категорія, голова предметної комісії «Правознавства»

Моніторинг якості та успішності навчання студентів 1 курсу зі спеціального курсу «Юридична деонтологія»

В статті аналізується актуальність вивчення спеціального курсу саме у перший рік навчання майбутніх правознавців та загальні аспекти вивчення спеціального курсу «Юридична деонтологія».

Восени 2018 року на спеціальності 081«Право» у студентів 1 курсу вперше викладаються дисципліни за кардинально новими

навчальними планами. Так, у 1 семестрі почали викладатися спеціальний курс «Юридична деонтологія» та профільна дисципліна «Правознавство» (профіль).

Навчання «Юридичної деонтології» реалізується на засадах предметного поглиблення знань, що передбачає більш повне в порівнянні з рівнем стандарту опанування студентами понять, законів, загальнолюдських та професійних цінностей, формування в них складних предметних понять і вищого рівня правової компетентності в процесі активного навчання, дослідницької й проектної діяльності студентів. Спеціальний курс «Юридична деонтологія» відіграє важливу роль у професійній орієнтації студентів на діяльність у сфері юриспруденції, формуванні професійного світогляду.

Юридична деонтологія як спеціальний курс базується на філософсько-правовій науці, що дає можливість студентам глибше усвідомити сутність майбутньої професії, ніби внутрішньо відчувати специфіку юридичної діяльності. Студент має опанувати правові норми, необхідні йому як громадянину для ефективного соціального функціонування, що є базовими для формування в нього відповідних правових умінь, ціннісних орієнтацій і компетентностей. Засвоєння прогами спеціального курсу саме у перший рік навчання доволе розпочати становлення студента як майбутнього правника, розкриває сутність та особливості обраного фаху, дає змогу опанувати початки юридичної термінології та становить підґрунтя для вивчення дисциплін професійного циклу у майбутньому.

Аналізуючи якість навчання студентів спеціальності 081 «Право» зі спеціального курсу «Юридична деонтологія» у широкому сенсі слід враховувати збалансовану відповідність процесу навчання і результату, отриманого наприкінці курсу, а також самої мети освіти, потребам і стандартам освіти в цілому.

По завершенні викладання спеціального курсу наприкінці 1 семестру можна зробити позитивні висновки щодо змін у навчальному плані та корисності такого викладання. Протягом семестру, студенти виконують багато творчих робіт стосовно різних видів юридичної професії, займаються пошуком нормативних актів в інформаційних інтернет-мережах, вивчають реформи у побудові системи вищої освіти в Україні та юридичної освіти зокрема. Отже, умови навчання мають бути такими, щоб підліток, який хоче навчатися, був впевнений, що він зможе здобути сукупність якостей і навичок, які зможе реалізувати при працевлаштуванні, мав впевненість у правильному виборі спеціальності та високу мотивацію до навчання на сарших курсах.

Узагальнюючи отриманий досвід викладання спеціального курсу «Юридична деонтологія» на 1 курсі спеціальності 081 «Право» та провівши моніторинг якості та успішності, можна стверджувати, що студентам створено середовище, в якому комфортно отримуються теоретичні та практичні знання; для більшості з них вивчення спеціального курсу поряд із загальноосвітніми дисциплінами виявляється не складним, а навпаки, підвищує інтерес до профільних дисциплін, до обраної спеціальності загалом. Високі показники якості найбільш простежуються при командній роботі, яка завжди допомагає засвоєнню та закріпленню отриманих знань. Виконання індивідуальних та творчих робіт розвиває конкурентноспроможність в навчальній групі. Використання таких методів діагностики як «займи позицію», метод дискусії, мозковий штурм, розвиває процес опанування професійної лексики, ораторського мистецтва, аналітичного мислення тощо.

Проводячи моніторинг якості та успішності наприкінці даного спеціального курсу можна навести наступні показники групи ПР(-081)-18-1 успішність 100%, якість навчання 65-70%.

Таким чином, можна стверджувати, що викладання на 1 курсі спеціального курсу «Юридична деонтологія» є цілком виправданим і доцільним. Дане дослідження проведено з метою апробації новітніх технологій, іноваційних методів та засобів контролю знань студентів, аналізу динаміки сформованості ключових навичок, без яких неможливе вивчення «Юридичної деонтології» та суміжних дисциплін професійного циклу.

**Мирська Т.К., вища категорія, викладач-методист,
предметна комісія «Філологічних дисциплін»**

Мовні ігри як інтерактивні методи навчання в контексті підготовки до ЗНО з української мови

«Без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку.»

В.О.Сухомлинський

Сучасне суспільство живе в час інтенсивних змін у різних сферах людського життя. Швидко змінюється весь світ, і щоб устигнути за стрімкими новинками, щоб не почувати себе необізнаними у житті, необхідно весь час вчитися.

Особистістю людина стає не відразу, на її формування мають вплив різноманітні обставини та чинники. Серед них важливе місце належить українській мові, тому що саме вона найглибше пронизує свідомість людини, приносить знання про оточуюче середовище.

Багата і милозвучна українська мова, але водночас для багатьох студентів нашого коледжу є не зовсім легкою дисципліною для вивчення. Слухаючи мову на заняттях, вдома, на вулиці, вони майже зовсім не вдумуються в її особливості, сприймають слова, як щось звичайне та буденне.

Уроки української мови та літератури – це копітка, науково організована діяльність для сучасних студентів, яка надає глибоких знань, розвиває самостійне мислення, розрізняє та робить процес навчання більш індивідуальним, розвиває аналітичне мислення, вміння робити узагальнення, формує навички самооцінки та самоаналізу.

На заняттях з української мови та літератури я прагну дати знання студентам і навчаю використовувати їх на практиці. Збагачую словниковий запас, використовуючи різноманітні вправи та завдання, які також розвивають мислення, творчі здібності, вміння знаходити правильні відповіді в нестандартних ситуаціях.

Коли в попередньому навчальному році перед викладачами-філологами нашого коледжу постало нелегке та дуже відповідальне завдання підготувати студентів до складання ЗНО з української мови та літератури, то я зрозуміла, що необхідно не тільки проводити додаткові консультації, розбирати тестові завдання, писати зразки власних висловлювань, але й на звичайних робочих заняттях з дисципліни щось використувати таке, що приверне ще більшу увагу студентів, зацікавить, змотивує до більш ретельного вивчення предмета.

Звичайно, зацікавлювати студентів можна різними способами. Я вважаю, що одним із важливих стимулів та зацікавленості до навчання може бути навчальна гра, тому що саме під час гри є мотивація до навчання, де найслабший студент може себе проявити та виконати посильні завдання.

Гра також є одним із інтерактивних методів навчання на заняттях з української мови, що зараз так активно впроваджуються в навчальний процес. Гра є засобом навчання, який активізує розумову діяльність студентів, робить навчальний процес більш насиченим та цікавим.

В процесі підготовки до ЗНО я намагалась зосередити увагу студентів на тому, що розв'язання завдань з цікавої граматики можна використовувати не тільки на заняттях, але й у вільний час, на дозвіллі, їдучи в транспорті, користуючись смартфоном, навушниками, їдучи вулицею та відпочиваючи вдома.

А безпосередньо на заняттях використання гри сприяє мимовільному запам'ятовуванню теоретичного матеріалу й зміцнює навички усного мовлення.

Ігрові методи навчання – це новий підхід до вивчення української мови, який допомагає викладачу зробити процес навчання більш цікавим та продуктивним, орієнтуватись на особистість студента.

Мовні ігри викликають емоційні хвилювання, налаштовують на самостійний вибір способів вирішення мовленнєвих ситуацій. За допомогою ігор викладач залучає студентів до творчої співпраці.

Завдання і вправи, особливо словникові та стилістичні, як правило, пов'язані з глибоким аналізом слів і словосполучень. Особливу увагу тут необхідно приділити редагуванню словосполучень та речень, що також можна провести у формі парної чи групової гри. Це привчає проникати в смисл та будову слів і речень, вдумливо й критично сприймати і вживати їх. Цікаві завдання з граматики вдосконалюють логічне мислення, виховують ініціативу, наполегливість, розвивають також творчі здібності студентів.

Студентам особливо подобаються ігри в ролях, коли вони обирають поведінку (у тому числі й мовленнєву) якогось персонажу чи уявної особи.

Наприклад, коли ми розглядали структуру написання письмової частини ЗНО, а саме власного висловлювання, коли я називала його завдання, то студенти не тільки підшукували необхідні аргументи та доречні приклади, але й намагалися у формі діалогу з сусідом по парті порушити питання безпосередньо дискусійного характеру, що і вимагається під час написання такої роботи. Це також є одним з елементів гри. Звичайно, в таких випадках не можна обійтися без робочого шуму на занятті, і викладач повинен корегувати та слідкувати за роботою студентів, намагатись вислухати кожного, а при необхідності виправити.

Найефективнішими є ті заняття української мови, на яких використовуються різноманітні форми роботи. Захопившись грою, студенти не помічають, що залучаються до навчального процесу, бо до активної роботи долучаються навіть пасивні та слабкі студенти, тому що їм стає справді цікаво, вони можуть себе якось реалізувати.

Наприклад, під час підготовки до ЗНО з української мови до складних тем можна віднести тему «Правопис слів іншомовного походження». Під час її повторення можна використати гру під назвою «Ланцюжок». Студенти по черзі називають слова іншомовного походження так, щоб наступне слово починалось останнім звуком попереднього слова (альбатрос- сифон- німфа- антрацит –таксі- ідеалізм- металург- грип і т.д.) Виграє той, хто назве останнє слово. Таким чином ми повторюємо правопис слів, незрозумілі слова записуємо, коментуємо їх значення.

Ігри можна використовувати для ознайомлення з новим матеріалом та для його закріплення, для повторення раніше вивчених тем, для повнішого і глибшого їх вивчення.

Необхідно, щоб у грі брати участь всі студенти групи. Тому завдання треба обирати так, щоб охопити роботою всіх.

Мета мовних ігор – формувати у студентів уміння поєднувати теорію з практикою.

На заняттях з української мови використовую також такі ігри: кросворди, вікторини, мовні конкурси, «Ланцюжок», «Складіть речення», «Допишіть речення», «Хто швидше» тощо.

Наприклад, складною темою з морфології є правопис прислівників. У грі «Разом чи окремо» зачитую прислівники, студенти їх розподіляють у дві колонки. Далі міняються конспектами і перевіряють записи. За наявність помилок викреслюється очко. Виграє той, хто набрав найбільше очок.

Слова: дотепер, на сьогодні, надалі, на добраніч, до побачення, назавжди, з краю в край, рік у рік, передусім, наприкінці, до останку, анітрохи, в цілому і т.д.

Під час ігор, розгадування шарад, кросвордів, загадок повторюватиметься вивчений на заняттях матеріал з граматики, поповнюватимуться знання з мови.

Для того, щоб використання навчальних ігор було більш ефективним, необхідно не тільки їх поєднання з іншими, традиційними і активними методами, але і певна послідовність в їх застосуванні. Кожен наступний хід гри повинен бути підготовлений попереднім і включати його елементи. Крім того циклічність і послідовність в розробці і подачі мовного і мовленнєвого матеріалу різних занять (вступ лексики або граматики і первинне закріплення, її активізація і закріплення в усній і письмовій, монологічній і діалогічній мові, контроль навичок і умінь використовувати її в різних ситуаціях спілкування) потребують циклічності і певної послідовності в розробці і використанні ігор в рамках однієї теми.

Щоб підготовка до ЗНО з української мови та літератури була більш ефективною, рекомендувала студентам використовувати не тільки різноманітні онлайн-сервіси у вигляді тестів, але й різноманітні мобільні додатки –тренажери, переглядати експрес-уроки на YouTube О.Авраменка та інші.

З досвіду роботи також можу зазначити, що гра разом з тестовими завданнями допомогла якісно підготувати студентів до складання ЗНО з української мови та літератури, що довела 100% успішність та високі показники якості, а саме в групах ТР-16-1/9 та КІ-16-1/9.

Отже, розумне використання різноманітних ігрових прийомів, тестів, онлайн-сервісів на заняттях в поєднанні з іншими методичними прийомами сприяє ефективному і якісному засвоєнню матеріалу і робить привабливим процес навчання, який стає потребою.

**Дзигівський С. М., вища категорія, викладач-методист,
предметна комісія «Суспільних дисциплін»**

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Україна, отримавши у 1991 році незалежність, й по цей час перебуває на етапі становлення політичних інститутів демократії, українське суспільство ніяк не може позбутися спадщини радянського тоталітаризму. Войовнича й соціальна непримиренність, чорно-біле бачення світу, звичка поділяти людей на «своїх» та «ворогів», нетолерантність, нездатність до діалогу, зневіра громадян у власній спроможності щось змінити у суспільному житті, зневага до прав і свобод людини – це далеко неповний перелік основних ознак сучасного політичного й громадського життя України. Ясна річ, що люди повинні звикнути до життя в демократичному суспільстві та сформувати у себе зразки поведінки, властиві демократичній культурі. А в українців подібного досвіду практично не було. Тому громадянську свободу вони часто розуміють як право не дотримуватися законів, якщо вони когось із них не влаштовують або здаються недемократичними.

Таким чином, завдання, пов'язане з формуванням громадянської компетентності особистості, розвитку в неї таких якостей, як соціальна активність, відповідальність, повага до прав людини, до інших культур, підготовка молоді до ролі громадян відкритого демократичного суспільства правоспроможніше покласти на освіту.

На рівні освітньої діяльності перші дискусії щодо громадянської освіти відбулися в 1999-2005 роках. Доктор філософських наук Клепко С. Ф. у науковому часописі 2005 року надав інтерпретацію громадянської освіти як інтернаціональної інтегративної педагогічної технології формування громадянських якостей молоді. Науковець зауважує, що в українській освіті ця технологія може бути представлена трьома моделями. Дві реальні моделі громадянської освіти – державоцентричну і національно-патріотичну. Перша з них спрямовується на виховання у студентів конформістського ставлення до існуючого порядку; друга – формує пієтет до національно-патріотичних цінностей. Третя, демократична модель, зосереджується на оволодінні технологіями влади, що визначають поведінку індивідів та підпорядковують їх тим чи іншим системам влади, і надає максимально практичні рекомендації з таких питань – як застосовувати своє громадянство, як бути справжніми громадянами, як здійснювати свої громадянські права [3].

В аналітичному звіті про сучасний стан громадянської освіти в Україні науковці І. В. Іванюк, О. В. Овчарук та А. Б. Терещенко показують, що майже половина опитаних викладачів вважає, що громадянська освіта має бути окремим предметом – 45,6 %, інша половина переконана, що завдання громадянської освіти можуть вирішуватися у межах гуманітарних та суспільствознавчих дисциплін [5].

До 2018 року у навчальній практиці громадянська освіта зводилась до повторення патріотичних закликів у виховному процесі. Навчальні заклади не мали достатньої навчально-методичної бази для громадянської освіти, підготовка вчителів для викладання громадянської освіти не проводилась, курси за вибором запроваджувались як виняток [3].

Система шкільної освіти в Україні віддавала перевагу знанням предметів і педагогіці, побудованій на основі переказу, запам'ятовування матеріалу, тобто, «створенням обізнаних громадян». Брак престижності громадянської освіти виявився у типовому переконанні студентів у тому, що необхідно викладати тільки такі предмети як математика, хімія, географія, мови. Студентам було складно дати відповідь на запитання щодо кола тем, які

повинна охоплювати громадянська освіта або що б вони хотіли вивчати поглиблено, вони мало згадували про необхідність ознайомлення з проблемами підготовки до трудової діяльності, сплати податків, безробіття, вміння розпоряджатися грошми, вирішення проблем, пов'язаних із алкоголем, наркотиками та палінням, статевим вихованням. Сформовані в країні методи викладання не сприяли розвитку особистої ініціативи та активності студентів, тобто їх здатності діяти самостійно і робити свій вільний вибір [5].

З першого семестру 2018-2019 навчального року державні навчальні заклади отримали окрему навчальну дисципліну – Громадянська освіта.

В програмі даної дисципліни розглядається поняття “громадянська освіта” як розвиток та соціалізація особистості, формування її національної самосвідомості, громадянської позиції, загальної культури, світоглядних орієнтирів, критичного мислення, творчих здібностей, дослідницьких та аналітичних навичок та професійних якостей. Основними поняттями громадянської освіти є такі: людина, особа, громадянин, права людини, верховенство права, інклюзія, громадянське суспільство, громада, громадянська участь, демократія, держава, відповідальність.

Особливості даного курсу:

- це інтегрований курс, що охоплює філософські, аксіологічні, політичні, правові, економічні, культурологічні та соціально-психологічні знання;
- він спрямований на формування світогляду студентів;
- сприяє формуванню особистісних якостей та ціннісних орієнтирів, які має громадянин демократичного суспільства, вчить громадянської участі та відповідальності.

Мета громадянської освіти – сформувати особистість, якій притаманні демократична громадянська культура, усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її громадянською відповідальністю, готовність до компетентної участі у житті суспільства, громадянина як члена правової демократичної держави

Мета і сутність громадянської освіти полягають у наданні кожній особистості знань, що є необхідними для існування й ефективного функціонування в сучасному суспільстві, визначають її громадянську компетентність, політико-правову й соціально-економічну освіченість – те, що називають культурою соціальності

Мета і завдання громадянського виховання: сформувати свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людину з притаманними їй особистісними якостями й рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, спрямованими на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні. Вони мають органічно поєднуватись з потребою й умінням діяти компетентно й технологічно.

Виховна складова суспільно-гуманітарної освіти визначена у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти: «метою освітньої галузі «Суспільствознавство» є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві» [1].

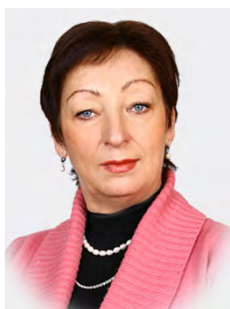
Здійснення цієї мети вимагає інноваційного підходу до навчально-виховного процесу. А головною рушійною силою інноваційної виховної діяльності є вчитель, бо суб'єктивний чинник є вирішальним під час впровадження і поширення нововведень. Ініціативний, активний, креативний, компетентний педагог є носієм конкретних інновацій. Педагог-новатор знаходиться у постійному пошуку нових ідей, творчо використовує те, що придатне, у своїй роботі, може створити свій власний творчий проект та долучити, що є найважливішим, до його реалізації весь колектив – студентів і колег-викладачів.

Серед ряду складностей впровадження даного курсу можна визначити в організаційному плані наявність підручників тільки в електронному вигляді, що поглиблюється неякісними теоретичними та практичними показниками більшості випускників середніх шкіл, які отримали базову освіту, а саме: володіння учнями на низькому рівні знаннями, вміннями та навичками логічного мислення, самостійної роботи, відстоювання власних думок, відсутністю власних пріоритетів, переконань та несформований світогляд.

Жити в демократичній державі – прагнення переважної більшості громадян України, а шлях до демократії лежить через правову освіту населення. Якщо говорити про учнівську молодь, то навчати демократії слід не лише на уроках суспільно-гуманітарного профілю (правознавство, історія, громадянська освіта, суспільствознавство тощо), «а також безпосередньо способом життя, який має вплив на формування системи цінностей особистості, сприяє виробленню її активної життєвої позиції. Через теоретичні знання та практичну діяльність учні краще усвідомлюють, що демократія – не застигла форма суспільного устрою, а така, що потребує об'єднання зусиль громадян задля подальшого розвитку». Отже, гармонійне поєднання теоретичних знань, отриманих на заняттях, із практичним їх застосуванням у ході реалізації освітнього чи соціального проекту допоможе студентам краще засвоїти принципи демократії.

Література

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, із змінами внесеними постановою КМУ від 07.08.2013 № 538.
2. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243.
3. Клепко С.Ф. Громадянська освіта: утопії, моделі, філософії. Філософія освіти: науковий часопис. 2005 №1.
4. Чи існує громадянська освіта в Україні – 2015? Клепко С.Ф. Ж. ПостМетодика №2(121), 2015
5. Сучасний стан громадянської освіти в Україні. Аналітичний звіт. Автори: Іванюк І.В., Овчарук О.В., Терещенко А.Б. Київ, 2013.
6. Громадянська освіта : книга для вчителя. 9-11 клас. Р.А. Арцишевський, Т.В. Бакка, І.М. Гейко . Львів ТЕКА, 2002.
7. Громадянська освіта : методичний посібник. Проект ЄС «Громадянська освіта - Україна» укл. С.Позняк К. Етна-1 2008.
8. Висоцька О.Є Громадянська освіта як чинник випереджаючої освіти для сталого розвитку - // Нива знань – 2012. - №2 - С.6-7
9. Любченко Н.В, Архипенко Л.М, Братаніч Б.В Громадянське виховання особистості в умовах розвитку української державності. – 2002.

**Степаненкова Л.Т, вища категорія, викладач-методист,
предметна комісія «Філологічних дисциплін»**

Технології розвитку креативного мислення на заняттях світової літератури

*Бути вчителем гідний лише той,
хто, звертаючись до старого,
спроможний відкривати нове.
Конфуцій*

Нині однією з найбільш актуальних і найважливіших педагогічних проблем розвитку людини, котра навчається, виховується, формується, є становлення творчої особистості. Адже саме цілісна, духовно багата, творча особистість (за А. Маслоу) «спроможна по-справжньому керувати майбутнім, лише така особистість може впевнено дивитися в обличчя новизні».

Актуальність звернення до цієї проблеми обумовлена часом. Сьогодні людину цінують передусім за індивідуальність, унікальність її ідей та професійних рішень, адже саме творчість спонукає прогрес. У нинішньому мінливому світі молодь повинна вміти надавати відповідного контексту новим ідеям і знанням, оцінювати сучасні знахідки та відкидати знецінену інформацію. Студенти мають усвідомлювати ту частину відомостей, з якою вони стикаються. Щоб добре

орієнтуватись у великому потоці інформації, сучасна молодь повинна вміти застосувати низку практичних умінь і навичок творчого практичного мислення, що дасть змогу ефективно переробляти інформацію в значущі ідеї, які можна успішно застосувати на практиці.

Саме такі меті слугують інноваційні технології, що спрямовують процес навчання не лише на засвоєння досвіду, а й на розвиток в учнів умінь створювати нові ефективні зразки й моделі особистісної діяльності.

Щоб створити творчу атмосферу на занятті, учителю варто подбати про таке:

1. Наповнити навчальний процес позитивним емоційним змістом.
2. Навчити студентів критично ставитися до стереотипів. («Творчість починається з сумніву».)
3. Будь-яка проблема має декілька варіантів розв'язання, їх варто пошукати.
4. Використовувати метод відкритого питання.
5. Спонукаати до пошукової діяльності (не обов'язково чогось нового).

У процесі планування заняття, під час якого будуть використані завдання з розвитку креативного мислення, необхідно:

- ретельно продумати початок;
- суворо слідкувати за розподілом часу;
- визначити ступінь реалізації мети та завдань,
- перед завершенням заняття виділити час для актуалізації інноваційних прийомів та рефлексії.

У чому ж проявляються творчі здібності студентів на заняттях світової літератури?

- В умінні легко побудувати висловлювання;
- у здатності передати деталі, важливі для розуміння події, про яку йдеться;
- у прихильності до фантазій, імпровізацій, доповненні подій чимось новим і незвичним;
- у зображенні персонажів своїх фантазій живими і цікавими;
- у нестандартному підході до розв'язання проблеми, до розкриття теми творчої роботи;
- у складанні віршів, оповідань, ілюструванні творів тощо.

Розрізняють такі технології розвитку креативного мислення:

- проблемного навчання;
- проектні;
- інтерактивні;
- ігрові;
- мультимедійні.

Проектна технологія. Суть методу проектів полягає в досягненні дидактичної мети через детальне розроблення навчальної проблеми, яка має завершитися реальним результатом (проектом). Проектом може бути відеофільм, стіннівка, альбом, доповідь, комп'ютерна презентація.

Метод проектів передбачає використання індивідуальної, парної, групової форм роботи. Проекти можуть бути дослідницькими, творчими, рольовими, інформаційними, прикладними.

Я, приміром, дуже люблю заняття-випуски літературних газет, де працює група. Студенти створюють газету або збірку, захищають її. Головний редактор пояснює вибір назви газети, художнього оформлення, читає твори. Група разом з викладачем та «директором видавництва» вирішує, хто був кращим, чия газета чи збірка мають бути опублікованими. Такі газети ми з виготовляли на тем «Краса в романі О.Уайльда «Портрет Доріана Грея», «Творчість Ж.Верна». Проектна технологія спонукає до:

- знаходження варіантів та розв'язання проблеми;
- виконання творчих проектів;
- розвитку творчої думки та навичок роботи з різноманітними джерелами інформації;
- вміння орієнтуватися в інформаційному просторі;
- формування навичок креативного мислення;

- розвитку творчих обдарувань особистості та її самореалізації.

Інтерактивне навчання - це насамперед діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія викладача і студента.

Прийоми інтерактивного навчання спонукають усіх студентів до дії. Головне завдання кожного з них - висловити свою думку.

Наприклад, прийом «Асоціативний кущ» дає змогу в будь-якому явищі, предметі, літературному персонажеві побачити найголовніше, критично осмислити його і відокремити. «Асоціативний кущ» вказує на асоціації, що виникають у героя з приводу побаченого, почутого чи прочитаного.

• **Прийом «Питання до тексту».**

Розпочинаючи роботу з текстом, дати студентам завдання: скласти питання репродуктивного, поширювального та розвиваючого характеру. Провести конкурс на найцікавіше питання.

• **Прийом «Своя опора».**

Я навчаю студентів складати власний опорний конспект нового матеріалу (полегшений варіант, розгорнутий план).

• **Прийом «Рефлексія».**

Наприкінці доречно поставити запитання не тільки за новим матеріалом, а й такі, що підводять їх до рефлексії. Наприклад: «Що на занятті було головним? Цікавим? Чого ви навчилися?»

У своїй роботі широко використовую досвід петербурзького учителя-новатора Є. Ільїна. Суть досвіду - «навчаюче виховання», метою якого є моральне формування особистості засобами літератури, а не літературознавчі знання. Основний метод - морально-публіцистична інтерпретація тексту, зближення літератури з життям студента. Метод реалізується за допомогою прийомів: аналізу яскравої конструктивної деталі, складного морального питання, етичного монологу, мікро-диспуту, прийомів, які розвивають самосвідомість, аналітичні художні здібності студента.

Використовую комп'ютерні презентації. Це заняття з вивчення біографії письменників і ми маємо запропонувати багато ілюстративного матеріалу, тести та ігри, що систематизують і узагальнюють пройдений матеріал.

**Зотік О.В., вища категорія,
предметна комісія «Економічних дисциплін»**

Інноваційні технології і навчальний процес

Інноваційні освітні технології направлені на загальний розвиток і формуванню творчої особистості, індивідуального досвіду і культури.

На цій основі рекомендовано у навчальний процес впроваджувати сучасні методики, а також технології, які спрямовані на візуалізацію інформації, методику укрупнення дидактичних одиниць та ігрові методики.

Імітаційні активні методи – є більш емоційно привабливими і інноваційними. С таким методами засвоєння лекційного матеріалу проходить на високому рівні. Методи можливо розділити на два види:

- неігрові – при таких методах проводиться аналіз конкретних ситуацій;
- ігрові включають в себе ділові ігри та розігрування ролей.

Ці методики є важливим засобом орієнтування студента на краще засвоєння майбутньої спеціальності, оволодіння професійною майстерністю, створення нових.

Розвивальна ситуація набуває особливої актуальності у навчальному процесі. Основу розвивальної ситуації складають аудиторні та практичні заняття. На таких заняттях активно взаємодіють студенти і викладач.

Спираючись на власний досвід можу сказати, що підвищити мотивацію студента до навчання можливо тільки за умов впровадження новітніх технологій в навчальний процес.

Сучасні іноваційні технології включають в себе:

- комп'ютерні моделюючи системи;
- кейсові технології (ситуаційні), тобто вирішення професійних задач за допомогою комплексного використання знань з загальноосвітніх та фахових дисциплін.

Я хочу розглянути один із сучасних інноваційних методів навчання: кейс-метод. Особливості даної методики полягають в наступному: викладач створює в навчальній групі сприятливі умови, які б дозволили розвинути у студентів вміння критично мислити, аналізувати ситуації, вступати один з одним в дискусії, ділитися власними ідеями, знанням, думками та досвідом

Під час такого ситуаційного заняття студенти приймають на себе частину відповідальності за його результативність, збагачуючи своєю творчою енергією навчальний процес.

Викладач знаходиться в аудиторії для того, щоб допомогти студентам розкрити свій потенціал, висловити свої думки та аргументувати свої відповіді.

Можу сказати, що ситуаційна методика (кейс-метод) – це не просто передача знань, а навчання студентів здатності справлятися з такими унікальними та нестандартними ситуаціями, які вимагають знань з багатьох наук.

Ситуації моделюються такі, які можуть виникнути в реальній установі чи підприємстві, тобто від студентів потребується прийняття управлінського системного рішення.

Ні один підручник або конспект лекцій не може в повну міру розвинути фахову майстерність студента. Зі свого досвіду можу стверджувати, що індивідуальний аналіз кейсу і його обговорення в групі дають набагато більші можливості для розвитку фахової майстерності.

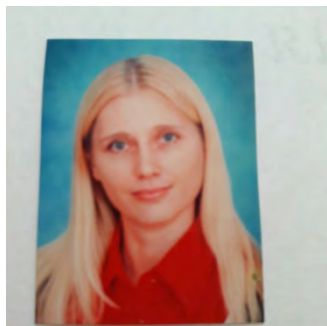
Після проведення таких занять, можу стверджувати, що така сучасна методика навчання піднімає впевненість студентів у собі, у своїх здібностях. Студент вчиться говорити професійним мовою, вчиться аргументувати свої відповіді та доводити свої рішення.

Заняття з використанням кейс-методів дуже плідно впливають на студентів, і формують у них такі навички як:

- спостереження і спілкування;
- відбір даних і мотивація;
- розробка і прийняття рішень.

Після використання інноваційної методики я можу зробити висновок:

1. Студенти з професійної точки зору сприймають будь-яку наочну або вербальну інформацію.
2. Студенти осмислено приймають рішення, оцінюють його можливі наслідки.
3. Студенти знаходять оптимальні шляхи реалізації цього рішення.
4. Студенти вчаться креативно мислити.

**Кабанець О. Є., вища категорія,
голова предметної комісії
«Математичної та природничо-наукової підготовки»**

Мовленнєва культура викладача математики

Стати майстром – це не самоціль, ця пристрасть має бути притаманна фаху педагога як невід'ємна властивість його любові до дітей.

ІІІ. О. Амонашвілі

В освітньому процесі викладач відіграє величезну роль. Від якостей, притаманних викладачеві, залежить ефективність навчання та виховання. Яким повинен бути сучасний викладач? Відповідь на це питання знаходимо як в підручниках з педагогіки, так і в окремих дослідженнях.

Зокрема, В. В. Ягупов вважає, що особистісними якостями сучасного викладача є [2]:

- 1) педагогічні здібності;

- 2) комунікативність;
- 3) педагогічна спрямованість та її гуманістичний характер;
- 4) педагогічна творчість.

На думку І. В. Зайченко, ідеальний педагог мусить володіти якостями спеціаліста, працівника та людини [1], тобто повинен мати педагогічні здібності та найкращі людські якості й бути великим трудівником.

С. Сисоева пропонує узагальнений варіант найважливіших рис педагогічної креативності [3]:

- високий рівень соціальної і моральної свідомості;
- пошуково-проблемний стиль мислення;
- розвинені інтелектуально-логічні здібності (вміння аналізувати, обґрунтовувати, пояснювати, виділяти головне тощо);
- проблемне бачення;
- творча фантазія, розвинене уявлення;
- специфічні особистісні якості (сміливість, готовність до ризику, цілеспрямованість, допитливість, самостійність, наполегливість, ентузіазм);
- комунікативні здібності;
- високий рівень загальної культури і високий рівень моральної культури та ін.

Всі дослідники звертають увагу на вагомість комунікативних якостей викладача, які сприяють успішному прийому, розумінню, засвоєнню, використанню й передаванню інформації.

Комунікативні здібності педагога, вміння пояснювати навчальний матеріал тісно пов'язані з багатством словникового запасу, культурою і технікою мовлення викладача.

Мова педагога має бути докладною, ясною, образною і водночас – конкретною і змістовною. Володіння мовою – це велике мистецтво [2].

Тему мовленнєвої культури вчителів підіймали багато дослідників. Серед них доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України М.С. Вашуленко, доцент кафедри вищої математики та методики навчання математики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини Т. Годованюк.

Мовлення викладача точних дисциплін має відповідати таким критеріям:

- науковість;
- доступність;
- правильність (лексична, граматична, стилістична);
- логічність;
- змістовність;
- достатність;
- виразність;
- чистота.

Науковість – грамотне вживання математичних термінів, зв'язок з наукою.

Доступність – відбір фактів, аргументів, мовленнєвих засобів із максимальним урахуванням можливостей сприйняття мовлення в конкретній аудиторії, тобто з урахуванням життєвого досвіду, освіти, професії, віку, світогляду слухачів.

Правильність – дотримання літературних норм, які сприймаються мовцями як зразок. І в усному мовленні, і на письмі обов'язковим є дотримання лексичних, граматичних і стилістичних норм [4].

Логічність – акт комунікації, який забезпечує смислові зв'язки між словами і реченнями в тексті.

Змістовність – передбачає глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, докладне ознайомлення з наявною інформацією з цієї теми; різнобічне та повне розкриття теми, уникнення зайвого.

Достатність – мовлення, яке не викликає запитань щодо його змісту, зрозуміле для співрозмовника без додаткової інформації, не залишає нез'ясованим жоден аспект розмови.

Виразність – особливості структури вислову, які підтримують увагу та інтерес слухачів або читачів.

Чистота – уникнення вульгаризмів, слів-паразитів.

На жаль, сьогодні не всі викладачі математики звертають увагу на свою мовленнєву грамотність.

Із власних спостережень за викладачами, які входять до складу міського методичного об'єднання викладачів математики ЗВО 1-2 р. а., та опитування, проведеного серед викладачів предметної комісії «Математичної та природничо-наукової підготовки» Дніпровського транспортно-економічного коледжу, можна зробити висновок, що найбільші труднощі у них викликає дотримання мовних норм наголосу, слововживання, відмінювання числівників.

Значна кількість помилок фіксується під час наголошування слів «заняття» (навчальне) та «поняття». Слова дещо схожі, але наголоси у них не збігаються.

Не правильно	Правильно
заня́ття	зана́ття
пона́ття	пона́ття

Дуже часто чуємо «завдання» та «навчання», хоч наголошується в цих словах саме другий склад.

Зустрічаються помилки і під час вживання математичних термінів.

Не правильно	Правильно
прирі́ст	при́ріст
добу́ток	добу́ток
визначні́к	визна́чник
середі́на	серéдина
множи́на	множинá
о́знака	озна́ка
симéтрі́я	симетрі́я
про́міжок	промі́жок

Український наголос рухомий, тобто він може пересуватися з одного складу на інший в різних формах слова. Маємо слово «пóмилка», а у множині правильно – «над помилка́ми». При відмінюванні математичних термінів наголос дуже часто не змінюється. Так, зустрічаємо «вéктор», «вéктори», «над вéкторами».

Як позбутися помилок в наголошуванні слів? Дуже просто: зробити на робочому столі посилання на словник наголосів і користуватися ним під час підготовки до навчальних занять.

Щодо слововживання, слід звернути увагу на використання термінів «розв'язування», «розв'язання», «розв'язок». Розв'язування – це процес, розв'язання – запис процесу розв'язування, розв'язок – результат розв'язування (відповідь).

Дуже часто під час викладання математики ми перекладаємо свої думки з російської мови на українську і тут теж зустрічаємось з недосконалостями.

Ось деякі приклади:

Російською	Українською (не грамотно)	Українською (грамотно)
следующий вопрос	слідуюче питання	наступне питання
рассмотрим следующие вопросы	розглянемо слідуючі питання	розглянемо такі питання (слово «такі» більш доречне, ніж «наступні»)
верный ответ	вірна відповідь	правильна відповідь
в первую очередь	в першу чергу	насамперед, передусім
плоскости совпадают	площини співпадають	площини збігаються

Однією з характерних ознак української мови є наявність кличної форми, про яку, на жаль,

ми не пам'ятаємо, а вдаємось до називного відмінка під час звертань один до одного та до студентів.

Не правильно	Правильно
Шановна Надія Василівна!	Шановна Надіє Василівно!
Шановний Лев Миколайович!	Шановний Лево Миколайовичу!
Ганна!	Ганно!
Євгеній!	Євгенію!
Петро!	Петре!

Відмінювання числівників – ще одна проблема, з якою зустрічаємось під час проведення занять з математики.

Наприклад, якщо треба продиктувати приклад на обчислення, то можна припуститися таких помилок.

Приклад	Не правильно	Правильно
456789+8945	До чотириста п'ятидесяти шести тисяч семиста восьмидесяти дев'яти додати вісім тисяч дев'ятсот сорок п'ять	До чотирьохсот п'ятдесяти шести тисяч семисот вісімдесяти дев'яти додати вісім тисяч дев'ятсот сорок п'ять
967432-5342	Від дев'ятиста шестидесяти семи тисяч чотирьохста тридцяти двох відняти п'ять тисяч триста сорок два	Від дев'ятисот шістдесяти семи тисяч чотирьохсот тридцяти двох відняти п'ять тисяч триста сорок два
$\sqrt{538712}$	Квадратний корінь з п'ятиста тридцяти восьми тисяч семиста дванадцяти	Квадратний корінь з п'ятисот тридцяти восьми тисяч семисот дванадцяти
$\sin 60^\circ$	Синус шестидесяти градусів	Синус шістдесяти градусів

Помилка полягає в тому, що в числівниках 200-900 відмінюють тільки одну частину або не відмінюють жодної, а в цих числівниках повинні відмінюватися обидві частини.

Н. двісті триста п'ятсот

Р. двохсот трьохсот п'ятисот

Д. двомстам трьомстам п'ятистам

З. двісті (двохсот) триста (трьохсот) п'ятсот (п'ятисот)

О. двомастами трьомастами п'ятьмастами

М. (на) двохстах (на) трьохстах (на) п'ятистах

У всіх же складних числівниках на -дцять, -десят відмінюється тільки друга частина.

Н. п'ятдесят

Р. п'ятдесяти

Д. п'ятдесяти

З. п'ятдесят

О. п'ятдесятьма

М. на п'ятдесяти

Можна бути грамотним викладачем, навіть якщо не знаєш цих правил українського правопису, для цього достатньо під час мовлення вживати слово «число» в потрібному відмінку. Наприклад, $\sqrt{538712}$ можна прочитати так: «квадратний корінь з числа п'ятсот тридцять вісім тисяч сімсот дванадцять».

Наостанок хочеться згадати про милозвучність української мови, якою вона помітно вирізняється з-поміж інших мов.

Ця милозвучність досягається рядом фонетичних засобів. Ось декілька прикладів:

1) прийменник **в** і його варіант **у** в українській мові не мають жодного семантичного розрізнення. Їх уживання ґрунтується виключно на врахуванні звуків, якими

розпочинаються або закінчуються сусідні слова в словосполученні, реченні: кінцевий приголосний попереднього слова вимагає прийменника *у*, а голосний – *в* (крива, побудована в декартовій системі координат, але кривих, побудованих у декартовій системі координат). Розпочинати речення, а особливо абзац, треба завжди прийменником *у*;

2) прийменник *з* в українській мові виключно з метою милозвучності вживається в трьох варіантах – *з*, *із*, *зі*: точка з відрізка; число з області визначення функції; у точках із такими координатами; тіло рухається зі швидкістю;

3) сполучник *і*, будучи голосним звуком, має приголосний варіант *й*, який уживається між голосними: культура й освіта, максимум і мінімум, ліві й праві частини рівняння.

Отже, для української мови так само неприродним є збіг голосних, як і збіг приголосних. І до цього треба просто прислухатися, вимовляти словосполучення, речення вголос чи напівголосно, коли оформляємо письмовий текст, коли його редагуємо, удосконалюємо. Природність або, навпаки, неприродність звучання підкаже нам правильне написання (вживання варіанта того чи іншого прийменника, сполучника) [5].

Як висновок, хочеться призвати всіх викладачів математики до підвищення рівня їх мовленнєвої культури, нагадавши слова К. Д. Ушинського: «Вчитель залишається вчителем до тих пір, поки навчається сам і тій майстерності, яка потрібна іншим».

Література:

1. Зайченко І. В. Педагогіка : Навч. посібник для студентів вищих педагогічних навч. закладів / І. В. Зайченко – К. : «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528 с.
2. Ягупов В. В. Педагогіка : Навч. посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
3. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості / С. О. Сисоєва, АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К. : Поліграф книга, 1996.
4. Годованюк Т. Л. Формування мовленнєвої культури майбутнього вчителя математики в системі методичної / Т. Л. Годованюк // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2016, № 2 (56). – с. 209.
5. Вашуленко М. С. Вимоги до професійної мовленнєвої підготовки сучасного вчителя / М. С. Вашуленко // Шляхи вдосконалення мовної компетенції сучасного педагога (Матеріали регіональної науково-методичної конференції, 27 березня 2008 р.). – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – с. 6.
6. Словники України онлайн. Український лінгвістичний портал [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
7. Погрібний М. І. Словник наголосів української літературної мови / М. І. Погрібний. – К. : «Радянська школа», 1959. – 603 с.

Курносова Т.Д., вища категорія,
предметна комісія «Суспільних дисциплін»

Формування педагогічної майстерності в аспекті моніторингу освіти загальноосвітніх дисциплін при викладанні історії та суспільних дисциплін

Педагогічна майстерність – це характеристика високого рівня педагогічної діяльності, це уміння викладача організовувати навчальний процес, активізувати розумову діяльність учнів та студентів; розвивати їх здібності, вчити самостійно працювати з літературою, джерелами; розширювати їх кругозір у процесі виховної роботи; формувати в них духовність, почуття патріотизму, працездатність тощо [3].

Мета статті – проаналізувати методи педагогічної діяльності в аспекті моніторингу знань історії та суспільних дисциплін, вказати причини, які впливають на якість знань з цих дисциплін.

Актуальність теми викликана необхідністю виконувати вимоги до якості навчання із загальноосвітніх дисциплін.

Змістом праці викладача будь-якого закладу є навчання, виховання, сприяння розвитку студентів, формування у них знань, умінь, навичок, що дозволяють їм стати не тільки хорошими фахівцями, а людьми з активною життєвою позицією, які включаються у суспільну та політичну сфери життя [2]. Саме такі завдання стоять перед викладачами суспільних дисциплін.

Викладач вищого навчального закладу здійснює свою функцію в таких напрямках: педагогічна, методична, наукова, виховна. Всі ці складові повинні бути взаємопов'язані [1]. Кожний викладач суспільних дисциплін транспортно-економічного коледжу будує свою діяльність відповідно до вимог програми та нормативних документів, визначає мету і завдання кожної дисципліни, розкриває вплив тих чи інших подій на сьогодення, обирає такі форми і методи роботи, які стимулюють пізнавальну діяльність студентів, форми контролю.

Основними видами цієї діяльності є лекції, семінарські заняття, консультації, заліки, екзамени.

Вся педагогічна діяльність спрямована на отримання студентами певних знань. Саме аналізу якості отриманих знань і сприяють моніторинги.

Внутрішній моніторинг, який проводиться в навчальних закладах і які проводять самі заклади для покращення ефективності отриманих знань, дають можливість отримати об'єктивну інформацію про стан навчання, недоліки та прорахунки того чи іншого викладача. Так, аналіз моніторингу з дисципліни “Всесвітня історія” та “Історії України”, який проводився в коледжу за результатами рубіжної атестації показав, що більшість студентів перших курсів у достатній мірі засвоїли навчальний матеріал, уміють узагальнювати, робити нескладні висновки на основі конспектів, які я даю, матеріалів і фактів, отриманих із підручників. Та загальний рівень навчальних досягнень – середній. Аналіз даних моніторингу показав, що студенти не в змозі вирішувати завдання проблемного характеру, у тлумаченнях історичних подій відсутні логічна послідовність, історичні події подаються фрагментарно, не всі студенти вміють тлумачити та застосовувати поняття і терміни. Всі ці недоліки вимагали від мене переглянути підхід до викладання цих предметів та інших дисциплін суспільного циклу. Для покращення якості навчання я скористувалася різновидами моніторингу.

Перши за все я вирішила провести вхідний моніторинг для студентів перших курсів, який дозволив порівняти вихідні знання зі школи з підсумковими знаннями (атестації чи заліку), які отримані в коледжі. Так проведений вибіркового зріз знань з предмету “Всесвітня історія” у студентів першого курсу економічного відділення коледжу показав рівень вхідних знань – початковий (25 студентів – 13%) .

Вчорашні випускники дев'ятих класів слабо орієнтувались в економічному розвитку країн світу наприкінці XIX століття, майже не володіли термінологією того періоду, не знали, що таке монополія, капіталізм, імперіалізм, буржуазія, яка різниця між робітниками та селянами, не могли пояснити, що таке монархія. І тільки 93% опитуваних чули про такі династії, як Габсбурги та Романови. Вивчення нового матеріалу я почала з врахуванням прогалин у знаннях і за підсумками першої рубіжної атестації студенти показали вже достатній рівень знань (25 студентів – 43%).

Враховуючи частоту процедур моніторингу якості (разову, періодичну систему). Я розробила систему перевірки знань, оцінювання, яка дозволяє за короткий термін опитати групу з основних тем предмету. Ставлення до оцінки не повинно бути формальним, вона повинна відображати складність теми, загальну підготовку (студента, групи) до занять. Я враховувала наявність джерел та літератури із заданої теми, низькі знання студента – це випадковість чи система, використання у відповіді самостійно отриманої додаткової інформації тощо.

За формою організаційних процедур моніторинг знань є індивідуальний, фронтальний та груповий. Саме такі форми я найчастіше використовую при вивченні суспільних дисциплін. Різноманітні тести, письмові завдання різних форм складності допомагають перевірити підготовку до заняття групи за короткий термін часу, об'єктивно виставити атестаційну чи семестрову оцінку досягнень студентів.

Аналіз атестацій вказав на ряд об'єктивних факторів, які впливають на якість знань саме із загальноосвітніх дисциплін. Це перш за все те, що ми використовуємо монологічно-

лекційний вид занять. Структура більшості занять одноманітна, монотонність викладу змісту лекції знижує активність студентів, їх увагу. Студентам, особливо перших курсів, важко сприймати велику кількість інформації, вони не завжди встигають її осмислити. Тому інтерактивні технології, проблемні дискусійні питання, моделювання історичних, логічних соціологічних ситуацій, індивідуальне та групове їх вирішення дозволяє не тільки покращити знання. Розв'язування спільної проблеми через спілкування сприяє згуртуванню групи, стимулюватиме студентів до самостійного мислення.

Так, розглядаючи тему “Конфлікти” з дисципліни “Людина і світ”, я пропоную студентам моделі конфліктів: у сім’ї навчальній групі, міському транспорті та в будь-якій іншій ситуації і спільно знайти варіанти та шляхи їх подолання.

Кращому засвоєнню розділу “Друга світова війна” з предмету “Всесвітня історія” сприяє творча робота на тему: “Один день із життя німецького солдата в 1941 та в 1945 роках” та “Один день із життя радянського солдата в 1941 та в 1945 роках”. Для того щоб розкрити ці теми, потрібно знати основні події, етапи, хронологію, битви війни, психологічний стан німецьких та радянських солдат, їх ставлення до ситуацій, в які вони потрапили.

Творча роботи сприяє репродуктивній діяльності студентів. Вони не тільки відтворюють інформацію про події війни, а і формують вміння логічно мислити, здатність встановлювати хронологічну послідовність, аналізувати явища, розвивати критичне мислення, стисло викладати власну думку. Вивчаючи тему “Основні події та наслідки революції 1917 року та громадянської війни”, студентам пропонується відповісти на питання: “Після наказу В.Леніна та Я.Свердлова про розстріл царської сім’ї чи хотіли б ви, щоб вулиця, на якій ви проживаєте, була названа їх іменами?” Такі питання дозволяють студентам визначати зміст, передумови, причини і наслідки, особливості явищ, процесів, розкрити роль діяльності людини в суспільстві та історії, застосовувати набуті знання в аналізі подій, які відбуваються сьогодні.

Важливим аспектом педагогічної майстерності є комунікативний компонент: встановлення таких стосунків зі студентами, які дозволяють досягнути дидактичної мети (“взаємними по горизонталі”) та (“взаємини по вертикалі”). Ситуація, коли студент стає викладачем, керівником є одним із засобів виховання студентів.

Студент повинен показати свою здібність бути партнером, вміти спілкуватись, здатність передбачити і ліквідовувати конфлікти, критикувати свого товариша, сприймати та враховувати критику. Для викладачів у такій ситуації важливий емоційний контакт, розуміння позицій учасників навчального процесу.

Усі перераховані методи викладання повинні сприяти підвищенню якості знань вчорашніх школярів, стимулювати бажання до навчання.

У той же час моніторинг якості знань стимулює не тільки викладачів підвищувати свою майстерність, а і вказує на проблеми при вивченні предметів суспільних дисциплін. На сьогоднішній день відсутні якісні підручники з “Всесвітньої історії (10, 11 клас)”, “Історії України”, “Людина і світ”. Існуючі підручники є морально застарілими, у них майже немає подій останніх 10-15 років, вони мають багато погрешностей: різниці в датах, подіях, відсутній матеріал до цілих розділів програм, у подачі історичних подій відсутній принцип історичної об’єктивності.

Різноманітний підхід до вивчення суспільних дисциплін протягом семестру дозволив покращати якість знань. Так успішність по результатам атестації в листопаді місяці з предмету “Людина і світ” в групі КД-15-1/9 була середня (13 ст. – 62%), а підсумкова оцінка за семестр – достатня (13 ст. – 62%); з дисципліни “Релігієзнавство” в гр. ТХ-15-1/9 по результатам атестації – середній рівень (11 ст. – 58%), а за семестр – достатній (13 ст. – 56%); з дисципліни “Всесвітня історія” в гр. БО-16-1/9 по результатам атестації – середній рівень (13 ст. – 86%), по підсумкам за семестр – достатній (8 ст. – 52%).

Моніторинг якості знань сприяє формуванню педагогічної майстерності, яка направлена на покращення викладання дисциплін суспільного циклу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баля С.А. Моніторинг якості освіти: принципи, форми, вимоги (довідник-посібник) / С.А. Баля, Красоваська В.Ю. - Хмельницький: ХОІППО. – 2013. – 61 с.
2. Жданова-Неділька О. Формування педагогічної майстерності як стратегія викладання педагогічних дисциплін у вищій школі / О. Жданова Недька. – Полтавський фаціальний педагогічних університет імені В.Г Короленка. Витоки педагогічної майстерності. 2013 с.135-140
3. Копилова О.М. Формування професійних цінностей студентів у процесі навчання педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах: дис.к.п.н. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О.М. Копилова. – Кривий Ріг, 2012.
4. Щудло С.А. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: методичні рекомендації. Для студентів історичного факультету / С.А. Щудло, О.Я. Зелена. – Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка. – 2010. – 23 с.

**Сімакова О.А., вища категорія,
предметна комісія «Суспільних дисциплін»**

Інтерактивне виховання особистості

«Індивідуумом народжуються, особистістю
стають, індивідуальність відстоюють».
Національна доктрина розвитку освіти України.

Кожен з нас - абсолютно унікальний. За даними генетики, спадковість визначають 23 батьківських та стільки ж материнських хромосом. « У кожній хромосомі може налічуватись від двох десятків до сотень генів, причому у деяких випадках лише один ген здатний змінити все життя людини», - пише відомий американський генетик Арман Шейнфред у книжці «Ви і спадковість». І це є науковим фактом. Історією рухають особистості. Людство завжди потребувало всебічно розвиненої особистості. Справжній сенс людського життя – якомога повніша самореалізація. Нам працювати дуже не просто, тому що наші підопічні дуже юні – від 15 до 18 (19) років. Юнацтво це один із найскладніших періодів в житті людини, пов'язаний із бурхливою психофізіологічною перебудовою організму. Викид у кров підвищеної кількості статевих гормонів призводить до емоційної нестійкості, що характеризується частою зміною настрою, від плаксивості до агресії. Тому наші підлітки такі гнучкі, рвучкі, непосидючі. Юним душам властиві максималізм, переоцінка цінностей, гіперболізація власних якостей і можливостей. Кожна молода людина певним чином здібна. І наше завдання: виявити ці здібності і розвинути їх вихованням віри у власні сили, спроможності реально оцінювати себе. Отож, особистість може виховувати лише особистість.

Ми живемо у «хворому суспільстві», де, на превеликий жаль, останнім часом змінилися орієнтири у майже у всіх галузях. Слово «людяність» перестало бути актуальним. Хаос, бандитизм, теракти, наркоманія, бездуховність – яскраві ознаки нашого часу. У молодіжному середовищі поступово втрачаються високі цінності, такі як Доброта, Гуманізм, Честь. Наразі, коли суспільство дійшло до критичної ситуації, визначальним фактором існування людства є формування духовності особливо у майбутніх фахівців різних профілів.

На думку більшості вітчизняних та зарубіжних дослідників, без культу духовності людство загине. Духовність – це спосіб розбудови особистості, це, образно кажучи, зустріч із самим собою – своєю душею, внутрішнім «Я». Як писав геніальний Г.Сковорода: «Людина народжується двічі: фізично і духовно».

Тому під час проведення занять або поза навчальних заходів викладачеві так необхідне створення гармонійного емоційного настрою і атмосфери в групі, щоб включити студентів у творчий процес. Творчість на заняттях і в поза навчальній діяльності сприяє розвитку особистості студента, знижує ймовірність наставання стомлюваності. Навчання без творчого заряду – не цікаве й не ефективне, а отже, є насильство над собою й іншими.

Для проведення ефективного заняття потрібні особливі вимоги до особистості викладача, висока кваліфікація й ерудиція, відмінні організаторські здібності, бажання. Як важливо бачити викладача, котрий у потрібний момент може пожартувати. Постійна серйозність – ознака психологічного нездоров'я. Посмішка, щирий сміх студентів на занятті – це потужна протидія стану стомлення, що сприяє творчому настрою, причому не тільки студента, а й викладача.

Нестача життєвого досвіду змушує підлітка робити набагато більше помилок, ніж це роблять дорослі. Але головне не в кількості, а в змісті серйозності її наслідків: злочинність, наркоманія, алкоголізм, сексуальна розбещеність, насильство. Соціологи вважають, що всі перераховані вище негативні явища - це не що інше, як спроба відігравати роль дорослих.

Ми всі знаємо, що до коледжу вступають (часто):

- незручні учні шкіл, для яких навчання в школі було нудним і не цікавим, а до коледжу вони вступили за вимогою батьків. Але тільки 10% школярів вважають, що вчаться на повну силу. У коледжі вони поведуться зухвало, грубіянять, прогулюють, вчаться погано. Це буде тривати і надалі, якщо їх не зацікавити на заняттях в пізнавальній діяльності. І це залежить від викладача, а цікаві заняття й спільні заходи поза заняттями зближують студента й викладача і розкривають його кращі якості (А виставлення 10 двійок у групі, це не вирішення проблем, а мінус викладачу). «Працюй, щоб у твоїй душі не померли ті крихти небесного вогню, що звуться совістю»;
- випускники шкіл з низьким рівнем інтелекту. Ці студенти погано вчаться при відносно нормальній відвідуваності. Вони дуже швидко адаптуються, стають неформальними, негативними лідерами, і якщо вчасно до них не знайти підхід, уся група розіб'ється на підгрупи і колективу не вийде.
- студенти з неблагополучних родин, які не звикли цілеспрямовано трудитися, а полюбують веселі компанії й часто прогулюють, а їхні батьки до них не мають справи.

Що ж робити? Намагатися, втягуючи в цікаві заходи, дати можливість накопичити успішний досвід, часом штучно створюючи ситуацію успіху як на занятті, так і в поза навчальних заходах.

Кажуть : « Уміє вчити той, хто вчить цікаво». Добре підготовлене заняття, грамотне викладання матеріалу дає результати не тільки грамотної людини, а й особистості. Скільки разів вам доводилось чути поширену серед студентів думку, що не дається англійська мова, математика, фізика... Іноді студенти такою думкою прикривають своє небажання наполегливо і систематично вчити. Ось тут і потрібна творча співдружність, зусилля куратора групи і педагога - предметника, що допоможуть зробити навчальний процес радісним та доступним для всіх. Тут головне – вірити в здібності студента, вірити в те що кожна дитина – особистість. Антон Макаренко писав : «Моїм головним принципом завжди було: якомога більше вимог до людини, але разом з тим і якомога більше поваги до неї».

Саме педагогам – кураторам груп треба віддати належне. Серед численних завдань, які доводиться розв'язувати куратору, найважливіше - боротьба за успішність студента, за якість його навчання. Саме боротьба повсякденна, систематична, наполеглива. Навчання - найважливіша праця наших вихованців. Успішність, нарешті, це своєрідний показник підготовленості студента до майбутньої трудової діяльності. Кожна двійка в групі - це проблема. А інакше не можна, бо я куратор студентської групи. Мій прямий обов'язок в усіх питаннях, якими складними вони не були, допомогти студенту. Я переконалася, як важливо мати тісний контакт із вчителями – предметниками. Тут головне – вірити в здібність студента. Мета роботи куратора групи – формувати цілісну, гармонійну розвинену особистість. І як же це часом важко вчителю навчити хоч чому-небудь студента, який не вчився в школі, прогулює заняття, нічого не робить на заняттях. І скільки ж нам, вчителям, потрібно терпіння, уміння, що зацікавити кожного студента, змусити його працювати.

Але усім треба пам'ятати :

- Якщо студента критикують, він вчиться ненавидіти.
- Якщо студент живе в атмосфері ворожості, він вчиться агресивності.
- Якщо студента висміюють, він стає замкненим.

І навпаки:

- Якщо студента хвалять, він вчиться бути вдячним.
- Якщо студента підтримують, він вчиться цінувати себе.
- Якщо студент живе в доброзичливості, він вчиться знаходити любов у цілому світі.

Отже нам треба дотримуватися певних правил:

- Звертатися з повагою до студента.
- Бути уважним при невербальному спілкуванні.
- Уміти вислухати, не перебиваючи і не тиснучи своїм авторитетом.
- Бути уважним, терплячим і поважати думку співрозмовника.
- Співчувати. Ставити себе на місце студента.
- Уникати читання моралі і нотацій.

І скільки ж треба зусиль викладачам і кураторам, щоб створити доброзичливу атмосферу, допомогти студентам правильно оцінити свої сили, виробити в студентів бажання навчатися, залучити першокурсників до активного життя коледжу, групи, до участі в роботі гуртків. Кожен куратор розуміє: для того, щоб формувати, змінювати на краще, допомогти, треба передусім знати кожного студента своєї групи, володіти ситуацією, дуже добре знати обставини в сім'ї. (розробили анкети).

Ми з вами знаємо, що: «Людина це активна творча істота, тому вона в змозі впливати на свою долю», й ми повинні надати можливість самореалізуватися кожному студенту. Ми повинні прагнути пізнати людину такою, якою вона є в дійсності, з усіма слабостями і в усій її величч, з усіма її буденними, дрібними потребами і усіма її великими духовними вимогами. Дуже важлива індивідуальна робота з кожним студентом, з опорою на особистісні якості. Добрі позитивні результати, тоді коли студент бере активну участь у підготовці та проведенні виховних годин, різних свят. Добре підготовлені виховні години, конкурси, свята дуже впливають на розвиток особистості. Саме куратор групи повинен акумулювати духовні знання, бути для студентів джерелом досвіду, різноманітної інформації, яку за потреби може одержати кожен студент.

**Воробйова Л.М., вища категорія, викладач-методист,
голова предметної комісії «Суспільних дисциплін»,
голова ОМО викладачів «Основ правознавства»**

Педагогічна творчість та новації: про щорічний конкурс методичних розробок

Історія людини – це безкінечний шлях пошуку сенсу життя, меж власної свободи, міри відповідальності, людяності, усвідомлення свої гріховності або святості. Людина розумна виявила свою винятковість у створенні правил моралі, основою яких стала совість, сором, каяття, добросердя, милосердя. Початок цивілізаційного процесу, що невинно пришвидшувався від епохи до епохи, не міг втримати людину в царині наївності та невинності. Війна, нажива, експлуатація, вбивство, паразитство кинули виклик людству і прирекли мільйони людей на долю жалюгідного існування. Тоді з'явився «його величність» закон - правила гри, що неможна міняти. Але.. людська природа і тут почала шукати шпарини поступок для захисту пороків, а не правди.

Сьогодення - теж частина історії боротьби справедливості і беззаконня, нехай ще не проаналізованої, узагальненої, оціненої нащадками з усією немилосердністю і критичністю. Та є особлива професія - вчитель - той, хто стоїть на сторожі світла і надії, обраний на подвижницький шлях формування світогляду молоді, впливу на визначення життєвих пріоритетів. Він веде за собою, переконує власним прикладом, сам вдосконалюється, викликає у інших бажання слухатися та наслідувати.

В умовах формування України як держави, що прагне опанувати європейські загальнолюдські цінності, освіта, беззаперечно, – перша складова цього процесу.

В цьому році викладачі Дніпропетровської області провели свій традиційний конкурс на кращу методичну розробку з дисципліни «Основи правознавства». Це, фактично, своєрідний екзамен для викладача, щорічне випробовування зростання його педагогічної майстерності,

апробація креативних, авторський технологій і методик навчання, перевірка їхньої ефективності і доцільності.

На конкурс були подані 16 методичних розробок за різноманітними напрямками навчально-виховної роботи з «Основ правознавства». Була запропонована наступна тематика робіт:

- Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: теоретичних, прикладних, конкретних розробок.
- Методи навчання та виховання в процесі викладання дисципліни «Основи правознавства».
- Форми організації навчання. Нестандартні уроки. Підготовка викладача.
- Види навчання. Програмоване, проблемне, пояснювально-ілюстративне.
- Педагогічні технології. Інноваційне навчання.
- Актуальні проблеми дидактики: навчання обдарованих студентів та тих, відстають у навчанні.
- Організаційні форми виховної роботи. Методи виховання.
- Актуальні проблеми виховного процесу в системі формування с студентів правової культури.

Вважаю, що ці теми стануть традиційними для наступних конкурсів.

Форми методичних розробок викладачі обирали за власним бажанням :

- методичні розробки теоретичного характеру (**виключно авторські роботи**);
- розробки відкритих занять;
- розробки відкритих заходів;
- навчально-методичні комплекси з дисципліни «Основи правознавства»;
- узагальнення досвіду роботи викладачів, гуртків, клубів за інтересами тощо.

Конкурс проводиться у таких номінаціях:

- Краща методична розробка відкритого заняття.
- Краща методична розробка відкритого заходу.
- Кращий НМК з дисципліни «Основи правознавства».
- Краща розробка узагальнення з досвіду роботи гуртків, клубів за інтересами тощо.
- Краща теоретична розробка з методики та практики викладання «Основ правознавства». Але члени журі могли вносити корективи у номінації, доповнювати їх новим переліком.

Критерії оцінювання методичних матеріалів (для журі)

Зміст	Максимальна кількість балів
1 Науково – методичний рівень: підтвердження викладачем обізнаності з методологією і методичною практикою сучасного навчального процесу у вітчизняній системі освіти	20
2 Обґрунтування актуальності роботи, її педагогічна спрямованість.	5
3 Логічність, доступність змісту методичного матеріалу, повнота, масштабність роботи з точки, наявність підтвердження системності у роботі викладача.	5
4 Підтвердження інноваційного характеру роботи. Авторські «відкриття».	20
5 Відповідність методичного матеріалу вимогам стандартів освіти та даному Положенню.	10
6 Підтвердження практичного використання даної роботи(Де?	20

Коли? На якому рівні? Кількість охоплених студентів?. Оцінка результативності (Хто підтверджує? Чим?)	
7 Можливість використання розробки в практичній роботі інших викладачів.	5
8 Мовна грамотність.	5
9 Наявність та якість електронної презентації як супроводу для публічного виступу; її доцільність, відповідність темі	10
Всього	100 балів

Аналізуючи роботи цьогорічного конкурсу, дуже радіємо за викладачів, роботи яких були авторськими, вирізнялися новаторством, неповторністю. На жаль, не можливо в короткій статті дати належну оцінку досягненням усіх учасників. Зупинюся на деяких з них, що стали призерами.

Молодий викладач Гілязітдінова О.В. (Гілязітдінова О.В. Формування у студентів правосвідомості при проведенні виховного заходу «Правові істини» із впровадженням технології «квест» - Кривий Ріг, Гірничий коледж КНУ, 2017.- 43 с.) представила, здавалося б відому форму організації поза аудиторної виховної роботи - «квест». Це - інтелектуальне змагання, основою якого є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань. Але яка цікава обрана ідея його проведення! Студенти «переміщуються» у часи Стародавнього Риму за правління Цезаря, гладіаторів та рабів. Від великого диктатора Риму отримують основне завдання – знайти Клеопатру. На початку гри відбувається представлення команд, за ними закріплюють помічників Астерікса і Обелікса. Кожній команді видається карта маршруту до 6 тематичних кімнат - «Кімнати піратів», «Кімнати Раба», «Кімнати гладіатора», «Магістрата», «Кімнати Панораміксу», «Кімнати Клеопатри» із загадками, необхідними реквізитами (грамотами, монетами, бонусами і т.д.)...

З задоволенням розглядаєш фотознімки заходу. Зосереджені, зацікавлені обличчя студентів, абсолютно захоплених тим, що відбувається. Яка артистичність головних персонажів! А що означає загадковий погляд викладачів? Відчувається атмосфера інтелектуально свята, створити яку може лише ефективна взаємодія студентів та викладача - майстра своєї справи.

Дуже потужно представили свою роботу викладачі Вільногірського коледжу Національної металургійної академії України. Серед переможців конкурсу методична розробка виховного заходу «Я знаю свої права та обов'язки» - викладача Мороз Л. А. Журі відзначили також високий фаховий рівень «викладацького дуету» Мороз Л. А. та О.М.Жир. Методична розробка відкритого бінарного уроку з дисципліни " Основи правознавства" та "Англійська мова" за темою "Основи сімейного права" продемонструвала різноманітні мотиваційні педагогічні техніки, які торують шлях студентам до вільного володіння іноземною мовою. В свою чергу, такі навички та вміння додають випускникам коледжів не аби - які бонуси на ринку праці.

Особливою, написаною з глибоким знанням теоретично-правових аспектів питання, є робота Зеленого В. М. - к.і.н., викладача вищої кваліфікаційної категорії, викладача-методиста, директора Верхньодніпровського коледжу ДДАЕУ.

У методичній розробці «Проблематика правового регулювання договорів про спільну діяльність» (на прикладі аграрних ЗВО І-ІІ р.а.) автор піднімає проблеми, які виникають під час укладення і реалізації вказаного виду договорів. Продemonстровано: переговорна процедура, етапи погодження договору, рекомендації щодо захисту прав закладу освіти; пропозиції щодо вироблення єдиних (уніфікованих) рекомендацій для укладення договорів про спільну діяльність саме аграрними ЗВО; проаналізовано типові види претензій тощо. Напрацювання єдиних підходів питанні дозволяє оптимізувати діяльність ЗВО, закласти надійне підґрунтя для практичної підготовки студентів, сприяє зміцненню продовольчої безпеки держави.

Викладач-методист Інгулецького коледжу ДВНЗ «Криворізький національний університет» Заремба В.В. розглянула у своїй роботі питання про семінар-практикум з правознавства як ефективний вид організації навчання у формуванні предметних компетенцій. У методичній розробці розкриваються мотиваційні чинники та методичні

засоби проведення семінарів-практикумів з правознавства для студентів неюридичних спеціальностей. Пропонуються також повні методичні розробки навчальних занять. Викладач презентувала системний характер своєї педагогічної практики, представивши методичні розробки цілої низки семінарів-практикумів з дисципліни «Правознавство».

Вищі бали від усіх членів журі отримала методична збірка - узагальнення досвіду роботи викладача-методиста, голови ОМО Воробійової Л.М. Робота була надана в повному обсязі. Викладений матеріал торкався не лише питань дисципліни «Основи правознавства». Я поділилася методичними розробками поза аудиторних заходів по різних напрямках виховної роботи, що є виключно авторськими роботами, перевіреними дією, часом, відмінним результатом. Вони розповіли студентам про долі великих людей, події, факти, над якими не можливо не замислитися, не збентежитися, не здивуватися, не захопитися, не розчулитися. Байдужих не буде точно. Мені хотілося, щоб викладачі використали апробований досвід, вдосконалили, переробили по-своєму, захопилися самі і збагатили новими знаннями та почуттями своїх студентів.

Конкурс завершено. Підсумки підведені, переможці названі. Але конкурс триває. Наступає час, коли треба проаналізувати не тільки досягнення, новації, але і виявити причини слабкості окремих робіт викладачів. Треба обмінятися думками, вислухати зауваження членів журі, розробити рекомендації для наступного конкурсу, який має бути більш представницьким та високо професійним.

**Тиміна Л.В., вища категорія,
предметна комісія «Філологічних дисциплін»**

Застосування інноваційних технологій під час моніторингу якості та успішності навчання

Контроль – невід’ємний складник процесу навчання. Головною його метою, разом із визначенням та оцінюванням рівня сформованості навичок і вмінь, є управління навчанням. Контроль не лише дає можливість перевірити набуті знання, уміння й навички, а й стимулює до покращення отриманого рівня володіння предметом (мовою чи літературою)

На заняттях з української мови та літератури намагаюся активно впроваджувати наступні інноваційні технології: роботу в групах, «розумовий штурм», «ажурну пилку», «акваріум», «велике коло», «асоціативний куш», «відкритий мікрофон», групову дискусію, взаємне навчання

Оскільки викладач є організатором освітнього процесу, то його основною метою є пробудити і підтримати прагнення студентів до навчання, урізноманітнюючи його зміст, форми та прийоми через використання інновацій.

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об’єднувати в межах класичної освіти.

Якісний рівень освіти забезпечується за допомогою відповідних механізмів, що отримали назву моніторингу, який розуміється як система збирання, опрацювання та розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує безперервне відстеження її стану і прогноз розвитку.

На жаль, визначення якості освіти у більшості випадків зводилося до з’ясування рівня знань, умінь і навичок студентів, що, у свою чергу, найчастіше виражався відсотком успішності. Неможливо досягти високого рівня навчальних досягнень студентів без відповідного контролю за ходом навчального процесу. Проблеми оцінювання навчальних досягнень студентів та оцінювання ефективності навчання пов’язані між собою.

Ідея моніторингу – відстежити, скоригувати й отримати результат.

Проведення моніторингу якості викладання філологічних дисциплін має на меті аналіз стану викладання, а також рівня компетентності студентів.

Під час моніторингу навчальної діяльності тестування дає можливість:

- співвіднести якість знань та вмінь кожного студента з окремих розділів дисциплін або в цілому з вимогами освітнього мінімуму,
- визначити рівень утруднень студента з кожного розділу програми, виявити також міру володіння ним певними дисциплінами;
- дати якісну характеристику його знань та вмінь.

Форма завдання тесту — це різновид тестових завдань певної структури, упорядкування змісту тесту. Завдання, які використовують у тестах на перевірку успішності, мають різні форми: завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності, відкриті завдання з короткою відповіддю, відкриті завдання з розгорнутою відповіддю тощо.

У порівнянні з іншими формами моніторингу навчальної діяльності тестування має як ряд переваг, так і ряд недоліків. Переваги моніторингу шляхом тестування: – якісний і об'єктивний спосіб оцінювання (об'єктивність досягається шляхом стандартизації процедури проведення, перевірки показників якості завдань і тестів); – справедливий метод, який дозволяє перебувати студентам у рівних умовах, як під час контролю, так і в процесі оцінки, виключаючи суб'єктивізм викладача.

Тестування дає змогу виявити знання студента з усього курсу. За допомогою тестування можна встановити рівень знань студента з теми загалом або з окремих його розділів. Водночас існують недоліки тестових випробувань:

- дані, отримані внаслідок тестування, можуть містити у собі інформацію про прогалини у знаннях;
- важко виміряти або перевірити високі рівні знань, пов'язані з творчістю;
- для якісного тестування потрібно забезпечення конфіденційності тестових завдань;
- присутній елемент випадковості.

Отже, під час моніторингу навчальної діяльності шляхом класичного тестування ми маємо змогу здійснити вимірювання середнього рівня оцінки та ступеня навченості і маємо можливість провести якісний аналіз результатів навчальної діяльності студентів за будь-який проміжок часу або протягом усього навчального року.

Літературний диктант:

Ліна Костенко. «МАРУСЯ ЧУРАЙ»

1. Ліна Костенко – активна учасниця руху ...
Шістдесятників
2. Вищу освіту Ліна Костенко здобувала ...
У Київському педінституті
3. У 1957 році світ побачила перша книжка ...
«Проміння землі»
4. Після 16 років мовчання вийшла збірка ...
«Над берегами вічної ріки»
5. За збірку «Неповторність» та роман «Маруся Чурай» Л. Костенко отримала..
Шевченківську премію
6. Всесвітній конгрес «Ліна Костенко – поет і мислитель (1990 р.)» відбувся у..
США
7. В основу роману «Маруся Чурай» покладено мотиви народної балади
«Берестечко»
8. «Що нам було потрібно на війні?
Шаблі, знамена і її пісні», -
ці слова належать герою твору «Маруся Чурай».
- Івану Іскрі**
9. Назва другого історичного роману Л.Костенко ...
«Берестечко»
10. Жанр твору «Маруся Чурай» ...
Роман у віршах
11. За кордоном Ліну Костенко відзначено премією ...

Франческо Петрарки

12. Хто з героїв роману Ліпи Костенко «Маруся Чурай» «... народився під такою зіркою, що щось в душі двоїлося йому»?

Гриць Бобренко

13. Хто з героїв роману найповніше усвідомлює значення пісні для історичної долі народу?

Іван Іскра

14. З переповненої душі Марусі вперше полилися її пісні, коли вона:
почула, як про долю її батька співає пісню кобзар
15. Чому Гриць вирішує одружитися з Галею?
йому сподобалась не стільки дівчина, скільки достаток її батьків
16. Чому на вашу дуку, Маруся не може простити Грицеві зраду навіть після його щирого каєння?

зрозуміла, що вони - нерівня душ

17. Про який давній звичай нагадує Лесько Черкес?
якщо хтось добровільно згоджувався вийти за приреченого до страти, його милували

18. Хто привіз від Хмельницького наказ скасувати вирок?

Іван Іскра

19. Чому Маруся після помилювання і звільнення йде на прощу?
бо відчуває пустку в душі, провину свою за те, що сталося
20. Що примушує Марусю на якийсь час забути про особисте горе ?
страшні картини обпаленої землі, понівеченої війною
21. Продовжіть: після прощання з дяком Маруся...

повертається до Полтави і там, хвора на сухоти, живе самотньо

Тест (мова): Звертання

1.Звертання в реченні виділяються :

- а) тире, знаком питання;
- б) двокрапкою, знаком оклику;
- в) комою, знаком оклику;
- г) комою, знаком питання.

2.Усередині речення звертання виділяються :

- а) з обох боків комами;
- б) комою зліва;
- в) знаком оклику;
- г) іншими розділовими знаками.

3.Укажіть правильне твердження :

- а) після підсилювальних часток О, ОЙ перед звертанням ставиться кома;
- б) звертання виконують синтаксичну роль членів речення;
- в) звертаннями називають слова, які виражають ставлення мовця до висловленого повідомлення;
- г) вигук О, ОЙ , що стоять перед звертанням і тісно пов'язані з ним інтонацією, відокремлюються разом зі звертаннями.

4.У якому реченні допущено помилку при виділенні звертання?

- а) Гей, нові Колумби й Магеллани, напнем вітрила наших мрій!
- б) Моє село, земний тобі уклін за молодість, за світло отчих стін...
- в) Гей юнаки, гей молодість світу, доля планети у ваших руках.
- г) О пісне українська! Дзвінка, невмируща, ти мука і радість, ти гнів і любов.

5.Позначте речення, у якому правильно розставлено розділові знаки.

- а) Розцвітай, ти, веснонько красна, духом творчості все онови.
- б) Благословенні, ви, сліди, не змиті вічності дощами мандрівника Сковороди.
- в) Розвійтесь з вітром, листочки, зів'ялі розвійтесь як тихе зітхання!
- г) Україно! Ти моя молитво!

6.Знайти речення, у якому звертання стоїть на початку (розділові знаки вилучено).

- а) Ще не пора мій друже бо за нами під сонцем волі Україна молода!

- б) О ліро пушкінська на світ увесь брини про зорі щастя.
- в) Ми зберегли тебе українська мово щоб лютий ворог не поранив.
- г) Добридень тату мій і далі неосяжні прийміть любов мою й тепло пісень моїх.

7. Указати речення, у яких немає звертання (розділові знаки приЗвертаннях вилучено).

- а) Благословенна будь моя незаймана дівиче Десно.
- б) Тож будьмо народом завжди!
- в) Звернімося до творчої спадщини геніального Кобзаря.
- г) Друзі мої працюйте у напруженні всіх сил.

8. У якому з поданих речень правильно виділено звертання?

- а) Стій серце стій! не бийся так шалено.
- б) Ні мій учителю і друже, про мене – все це не байдуже.
- в) Я так люблю твої дороги, моя Україно сумна!
- г) Ой ти, дівчино, з горіха зерня, чом твоє серденько колючеє терня?

9. У яких реченнях допущено пунктуаційні помилки?

- а) О поле, й дорога, і річка, й узлісся зелене! Ви в серці у мене.
- б) О незвичайна, чародійна мово, Хоч пронеслася молодість громово, Твій звук у мене в серці не затих.

в) О Львово батьку мій камінний, знаю, Як мучила тебе страшна жага в бою, коли напасницька орда Топтала й роздирала Русь безкраю.

- г) За все тобі спасибі, низький уклін о земле, наш уклін !

10. Знайдіть речення, у якому звертання стоїть у кінці.

- а) Мужай, прекрасна наша мово, серед прекрасних братніх мов.
- б) Кобзарю, знаєш, нелегка епоха оцей двадцятий невгамовний вік.
- в) Гей, рицарю жадібний, стержись.
- г) Я сирота з Вільшаної, сирота, бабусю.

11. З'ясуйте, у якому реченні неправильно виділено звертання.

- а) Навчи мене сумнівів, мамо, вдихни в мої ночі тривоги : у світі не просто, не прямо розбіглися долі-дороги.

б) Де забарився ти, вечоре милий?

в) Весно-слов'яно, синьоока, тобі мої пісні складаю.

г) Луги, луги, пропахлі сіном прілим, чи ви мене впізнали?..

12. У реченні Юначе, гордо вимовляй величне слово: Україна. звертанням є:

- а) Україна;
- б) юначе;
- в) слово;
- г) гордо вимовляй величне слово.

Ключ

№	
1	В
2	А
3	Г
4	В
5	Г
6	Б
7	Б,В
8	В
9	В,Г
10	Г
11	В
12	Б

**Мирська Т.К., вища категорія, викладач-методист,
предметна комісія «Філологічних дисциплін»**

Підвищення якості знань студентів шляхом підготовки їх до участі в олімпіадах та конкурсах

Скільки б ти не жив, усе життя слід навчатися.

Сенека

Щоб добре себе почувати у значному потоці інформації, сучасні студенти мають вміти застосовувати велике коло практичних умінь і навичок, творчого всебічного мислення, що дасть можливість ефективно переробляти інформацію у важливі ідеї, які з успіхом можна використати в практичній діяльності. Тому для реалізації таких завдань потрібно використовувати інноваційні технології, що спрямовують процес навчання не лише на засвоєння інформації, а на підвищення рівня знань студентів.

Важливим показником майстерності та якості роботи викладача є робота над підвищенням якості знань студентів, а відповідно до цього впливає і підготовка їх до різноманітних конкурсів та предметних олімпіад.

На своїх заняттях я намагаюся застосовувати такі педагогічні технології, що спрямовані на особистісно-орієнтоване навчання, на розвиток творчих здібностей та критичного мислення, технології розвитку пошуково-дослідницьких умінь. Наприклад, на заняттях української мови найкраще розвиває творчі здібності студентів розвиток мовлення: твори-роздуми, твори-описи, розповіді, твори-оповідання з продовженням;

Із зацікавленістю студенти ставляться до таких видів роботи:

- складання діалогів до різноманітних ситуацій;
- складання презентації на мовну тему (наприклад, правопис і відмінювання числівників, самостійні і службові частини мови, фразеологізми та ін.);
- творчі диктанти;
- складання кросвордів;
- виконання ілюстрацій до мовних явищ;

Саме творчо обдаровані студенти виявляють активність на заняттях, де практикуються такі інтерактивні методи та форми роботи як мозковий штурм, робота в творчих групах, асоціативні вправи, проблемно-пошукові ситуації, аналіз художнього твору.

В процесі своєї роботи я дійшла висновку, що зацікавити, вмотивувати студентів до вивчення мови можна шляхом уникнення одноманітності, шаблонності в роботі. Необхідно використовувати такі форми та методи навчання, які активізують пізнавальний інтерес і стимулюють самостійне мислення студентів.

Наприклад, під час підготовки в поточному навчальному році до відкритого бінарного заняття з української та зарубіжної літератури на тему «Невже все зводиться до грошей» (за творами О. де Бальзака «Гобсек» та І. Карпенка-Карого «Хазяїн») велику увагу я приділила саме запитанням та завданням дискусійного характеру, щоб водночас звернути увагу на студентів, які вміють будувати зв'язне висловлювання, вміють швидко орієнтуватися в змісті прочитаного твору та можуть обстоювати власну думку з приводу тієї чи іншої проблеми художнього твору. Саме дискусія на відкритому занятті посприяла розвитку критичного мислення, дала змогу висловити власну позицію, формувала вміння відстояти свою думку, поглиблювала знання з обговорюваної теми. Також виявилось, що в групі КІ-17-1/9 серед 22-х студентів приблизно 30% можуть вільно висловлювати свою точку зору та обґрунтовувати її. Хоча на звичайних заняттях відсоток таких студентів був значно нижчий.

На мою думку, щоб виявити та підготувати студента до олімпіади, необхідно :

- своєчасний збір інформації про рівень розвитку творчих здібностей студентів (на перших заняттях у групах першокурсників виявляю дітей з високими балами з мови та літератури; з перших письмових робіт виділяю «творчо обдарованих» авторів, адже обдаровані студенти мимоволі привертають до себе увагу); потім обираю майбутніх учасників мовних конкурсів та олімпіад;

- систематизація зібраної інформації (відзначаю, хто сильніший в орфографії, хто в лексиці, в кого розвинена образність, творча уява і т.ін.);
- планування роботи з кожним таким студентом індивідуально, потім – додаткові заняття, систематичне виконання завдань підвищеної складності, залучення творчо обдарованих студентів до роботи у предметному гуртку, до участі в різноманітних конкурсах;
- мотивація (позитивне заохочення, спонукання до пошуку; творчо обдаровані студенти повинні бути переконані в доцільності і необхідності працювати додатково, повинні бачити очікуваний результат);
- системний контроль за виконанням всіх видів додаткових домашніх завдань;
- психолого-педагогічна підтримка творчої особистості (створення ситуації успіху, створення проблемних ситуацій, створення ситуації взаємодопомоги та ін.).

Також на заняттях ми вчимося робити повідомлення, писати реферати, уявні листи до літературних героїв; проводимо заняття-семінари, заняття-диспути, заняття-рольові ігри.

Використовуючи активні методи навчання, прагну забезпечити засвоєння інформації студентами в активній спільній діяльності. До неї можна віднести ігрові завдання та інтерактивні технології навчання.

Я зрозуміла, що на сьогоднішній день покликані зробити заняття цікавим, пізнавальним, таким, що може розкрити творчий потенціал особистості, дасть змогу постійно підтримувати високий тонус уваги, навчить приймати самостійні рішення саме інтерактивні технології та ігрові завдання.

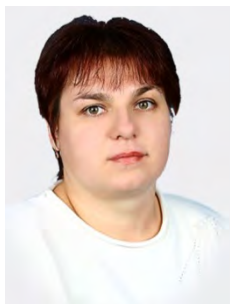
Також великі можливості для розвитку творчих здібностей студентів має позааудиторна та гурткова робота.

Так, під час засідання предметного гуртка на тему: «Велич особистості. Соломія Крушельницька» студенти мали змогу дізнатися про життєвий та творчий шлях відомої оперної співачки, підготувати доповіді, презентації та підвищити свої поточні оцінки з української літератури, що також дещо вплинуло на якість знань студентів.

Отже, виходячи з власного досвіду, можу зробити висновок, що використання на заняттях української мови окремих інтерактивних технологій та ігрових завдань дійсно підвищують рівень пізнавальної діяльності та мотивації студентів, зацікавлюють їх, що сприяє бажанню виконувати ті чи інші види робіт, а відтак – засвоювати навчальний матеріал у співпраці, співтворчості, шляхом самостійної роботи думки. А мені дає змогу диференціювати, індивідуалізувати процес навчання, розвивати аналітичне мислення студентів, формувати в них навички самооцінки, самоконтролю своєї навчальної діяльності, сприяти розвитку творчого мислення, культури спілкування, виховувати активну особистість, яка вміє бачити, ставити і вирішувати нестандартні проблеми.

Я вважаю, що для викладача української мови та літератури неабияку роль відіграє також позааудиторна робота. Крім уже традиційних для кожного навчального закладу предметних тижнів, конкурсів, вікторин та випуску газет, проводжу консультації, індивідуальні заняття з обдарованими дітьми. Результатом такої роботи є II місце у міському та обласному конкурсах знавців української мови ім.П.Яцика, які посіла другий рік поспіль студентка групи ТР-16-1/9 Веселова Віра.

Нурулліна О.М., вища категорія, предметна комісія «Математичної та природничо-наукової підготовки»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ

Одним з напрямків модернізації системи навчання є удосконалення методів і форм навчання. Всім відомо, що освіта має бути орієнтована на забезпечення самовизначення особистості, створення умов для самореалізації. В цьому зв'язку в навчальній діяльності повинні використовуватись такі методи навчання, які будуть сприяти самореалізації тих, хто навчається. Це можливо при таких умовах: наявність групової роботи, взаємодія тих, хто вчиться між собою, з викладачем, з навчальною інформацією.

Таким чином, завдяки використанню інтерактивних методів, у студентів підвищується інтерес до процесу навчання, формується їх світобачення, вони орієнтовно визначають життєву позицію, своє місце в сучасному світі. Процес навчання здійснюється в умовах постійної, активної взаємодії всіх студентів. Коли студенти працюють разом, вони формують такі навички, необхідні для самостійного життя: розв'язувати конфлікти, активно слухати, критикувати думку, а не того, хто її висловив, аналізувати, приймати рішення.

Інтерактивні технології навчання розподіляють на чотири групи залежно від мети заняття та форм організації навчальної діяльності студентів.

Інтерактивні технології кооперативного навчання. Парну та групову роботу організовувати на заняттях є можливим як при засвоєнні, так і застосуванні знань, умінь та навичок. Це може відбуватися одразу ж після того, як викладач розповів студентам новий навчальний матеріал на лекції, на початку нового заняття замість опитування, на семінарі або на підсумковій атестації. **Робота в парах** особливо ефективна на початкових етапах навчання студентів роботи в малих групах. Її можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети. За умов парної роботи всі студенти в групі отримують рідкісну у традиційному навчанні можливість говорити, висловлюватися. Вона сприяє розвитку навичок спілкування, уміння висловлюватися, критично мислити, переконувати й вести дискусію. Варіант кооперативного навчання **«Карусель»** найбільш ефективний для одночасного залучення всіх учасників до активної роботи з різними партнерами для обговорення дискусійних питань. Роботу в **малих групах** варто застосовувати для розв'язання складних проблем, що потребують колективного розуму. Під час групової роботи важливо, щоб студенти опрацювали зміст завдання й подали результати колективної діяльності. Наприклад, при вивченні теми «Карбонатна кислота» групи працюють над такими завданнями: охарактеризуйте будову молекули карбонатної кислоти, наведіть способи її одержання, охарактеризуйте хімічні властивості карбонатної кислоти, характерні й для інших кислот, охарактеризуйте специфічні властивості карбонатної кислоти, наведіть класифікацію солей карбонатної кислоти та поясніть роль карбонатів у природі. **«Діалог»** - виключає протистояння, критику позиції тієї чи іншої групи. **«Синтез думок»** - схожий за метою та початковою фазою на попередній варіант групової роботи. Але після об'єднання в групи й виконання завдання студенти не роблять записів на дошці, а передають свій варіант відповіді іншим групам, які доповнюють його своїми думками. **«Спільний проект»** - передбачає таку саму мету та об'єднання в групи, що й діалог. Але завдання, які отримують групи, різного змісту та висвітлюють проблему з різних сторін. **«Пошук інформації»** - студенти як команда шукають інформацію, а потім відповідають на запитання. Під час вирішення гострих суперечливих питань, створення списку ідей і залучення всіх студентів до обговорення поставленого питання можливе використання технології **«Коло ідей»**.

Технології колективно-групового навчання. До цієї групи належать інтерактивні технології, що передбачають одночасну спільну роботу академічної групи. Загально відома технологія **«Обговорення проблеми в загальному колі»**. Її мета - пояснити незрозумілі положення, привернути увагу студентів до складних або проблемних питань, мотивувати

пізнавальну діяльність, актуалізувати опорні знання. **«Мікрофон»** - надає можливість кожному швидко, по черзі відповісти на запитання або висловити особисту думку. Наприклад, працюючи над темою «Нітратна і ортофосфатна кислоти, складемо усне «досьє» на прості і складні речовини: нітроген, фосфор, алотропні модифікації фосфору, оксиди фосфору, оксиди нітрогену. Поєднати із **«Мікрофоном»** можна прийом **«Незакінчені речення»**, що дає можливість ґрунтовно опрацювати форму висловлення ідей, порівняти їх з іншими. Наприклад, вставте в тексті пропущені слова: Формула нітратної кислоти ..., Солі ортофосфатної кислоти називають ..., Солі нітратної кислоти як мінеральні добрива є джерелом атомів...

Підвищують інтерес до навчання та спонукають студентів проявляти уяву, творчість, розвивають вміння вільно висловлювати свої думки такі методи як **«Мозковий штурм»**, **«Навчаючи — учусь»**, **«Ажурна пилка»**. Наприклад, при вивченні теми: «Алкени, алкадієни, алкіни: хімічні властивості, застосування», академічна група поділяється на групи за допомогою різнокольорових пронумерованих карток. Кожна група отримує завдання - інформацію, яку повинна засвоїти.

Технології ситуативного моделювання. Учасники навчального процесу, за ігровою моделлю, перебувають у інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Студенти одержують максимальну свободу інтелектуальної діяльності, обмежену лише означуваними правилами гри. Найбільш поширені моделювальні ігри. Наприклад, **«спрощене судове слухання»**. При вивченні теми «Загальна характеристика неметалічних елементів», провівши суд над Нітрогеном, Оксигеном, Фосфором, де розглядалися питання про знаходження елементів у природі та їх практичне значення.

Технології опрацювання дискусійних питань. На заняттях з хімії у випадках, коли виникають суперечливі думки з певної проблеми й студентів потрібно зайняти чітко визначену позицію з обговорюваної проблеми та аргументувати її, є доцільним використання таких методів навчання як «Дискусія», «Метод ПРЕС», «Дебати», «Нескінчений ланцюжок». Ці методи дають змогу навчитися формулювати й висловлювати свою думку з дискусійного проблемного питання аргументовано, чітко, стисло. Сприяють розвитку практичного мислення, поглиблюють знання з порушеної проблеми. Наприклад, під час вивчення теми «Карбонатна кислота. Карбонати» студенти виконують завдання, а потім обговорюють результати: як обчистити яйце від шкаралупи, не розбиваючи його?; лікар приписав хворому полоскати горло розчином питної соди і попередив, щоб він не розчиняв її у киплячій воді. Чому? Відповідь обґрунтуйте.

Використовуючи інтерактивне навчання на заняттях хімії, я переконалася, що воно дає позитивний результат, адже роботу можна урізноманітнити моделюванням життєвих ситуацій, використанням рольових ігор, спільним вирішенням проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Кожна людина хоче бути успішною і щасливою, комфортно себе відчувати в усіх життєвих ситуаціях: і в навчанні, і в трудовій діяльності. Завдання сучасної освіти полягає у формуванні особистості творчої, конкурентоспроможної, здатної самостійно здобувати знання і застосовувати їх, приймати нестандартні рішення. Моє завдання як педагога – допомогти особистості студента зрости в успіху, дати відчуття радості від подолання труднощів, дати зрозуміти, що дарма в житті нічого не дається, скрізь необхідно прикласти зусилля. І успіх буде еквівалентним витраченим зусиллям.

Перелік посилань:

1. Зламанюк Л.І. Творчо-розвиваючі технології навчання при вивченні хімії// Джерело.- 2006, №21-28
2. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів // Відкритий урок. -2002, № 5-6;
3. Муліна А.В. Методична розробка «Інтерактивні методи навчання як засоби формування пізнавальної діяльності студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання на заняттях хімії» – Дніпропетровськ, Автотранспортний технікум Державного ВНЗ «НГУ», 2014. – 16 с.

**Ковальова О.Б., вища категорія, викладач-методист,
предметна комісія «Економічних дисциплін»**

Позааудиторна виховна робота як чинник професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців

Сучасне українське суспільство одним із пріоритетних завдань вищої школи визначає створення сприятливого навчально-виховного середовища, яке б забезпечувало формування особистості майбутнього фахівця з притаманними йому такими якостями, як-от: високий професіоналізм, діловитість, громадська активність, мобільність, почуття відповідальності, самостійність у прийнятті рішень, прагнення й здатність до самоосвіти та самовдосконалення, комунікативність, емпатійність тощо. Успішне вирішення окреслених завдань можливе за умови конструктивно організованої виховної роботи у вищих навчальних закладах, продуманого вибору форм, методів її реалізації.

Про необхідність упровадження принципово нових підходів до організації виховної роботи у середовищі студентської молоді, яка у найближчому майбутньому складе серцевину інтелігенції, наголошується у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти, в Законах України «Про вищу освіту», «Про освіту», в Концепції національного виховання студентської молоді та ін.

У зв'язку з реформуванням вищої школи та інтеграцією вищої освіти в Європейське співтовариство, основна ідея виховної роботи у вищому навчальному закладі полягає у вихованні майбутнього спеціаліста не тільки громадянином своєї країни, а й «громадянином світу». Саме тому вищим навчальним закладам необхідно реалізовувати зміст виховної роботи у відповідності до таких ключових ліній, як: ціннісне ставлення до себе; ціннісне ставлення до сім'ї, родини, людей; ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави; ціннісне ставлення до праці; ціннісне ставлення до природи; ціннісне ставлення до культури й мистецтва. Все це однозначно й переконливо доводить, що проблема формування особистості майбутнього фахівця є надзвичайно актуальною й нелегкою і вимагає конструктивного її вирішення.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що виховна робота визначається по-різному:

1) як система виховних заходів, яка є обов'язковим компонентом навчально-виховного процесу і реалізується задля створення умов для професійного, інтелектуального та морально-духовного становлення студентів, їхньої самореалізації (Р. Абдулов);

2) організація різних видів діяльності (пізнавальної, трудової, естетичної, спортивної тощо); процес організації масових і групових форм роботи; система виховних заходів (Л. Белова);

3) особистісно-орієнтована суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників педагогічного процесу, мета і міра ефективності якої визначаються особистісним і професійним зростанням майбутнього фахівця, його громадянською позицією (І. Соколов);

4) цілеспрямована діяльність, орієнтована на створення позитивно виховного середовища та організацію спільної життєдіяльності вихователів і вихованців, спрямовану на формування ціннісних орієнтацій, творчий розвиток особистості (Н. Якса).

З аналізу психолого-педагогічної літератури логічно слідує, що мета виховання має:

1) конкретизуватися відповідно потребам та умовам сучасного стану соціального розвитку України;

2) бути єдиною для всіх ланок і ступенів системи виховання;

3) у конкретизованому вигляді бути критерієм ефективності виховання на кожному з вікових етапів саморозвитку індивіда.

В. Гузаіров стверджує, що сучасний підхід до виховної роботи спрямований на формування у молоді лідерських якостей, серед яких: формування нового погляду на майбутнє; прийняття полікультурних цінностей; ініціювання і здійснення змін, які стають необхідністю, безконфліктне звільнення від негативного вантажу минулого (зберігаючи при цьому спадкоємність); розподіл влади (повноважень) або розподіл відповідальності між членами групи, колективу; здатність передбачення нового; виступати джерелом і генератором ідей, а також володіти умінням моделювати способи їх втілення. Оперування такими якостями забезпечує майбутньому фахівцю широкі перспективи в особистісному розвитку. З огляду на це, на думку вченого, лідер у процесі виховання має досягти наступних основних цілей: 1) домогтися хороших результатів у навчанні, 2) вибудувати персональну кар'єрну траєкторію, 3) сформувати почуття громадянської відповідальності та служіння спільноті; 4) розвинути позитивну самооцінку.

Змістове наповнення виховної роботи у вищих навчальних закладах відображається в провідних напрямках виховання: формування світоглядної культури майбутнього фахівця, його системи цінностей; естетичне, етичне, громадянське, патріотичне, трудове, фізичне та екологічне виховання та ін.

В умовах інтеграції вищої освіти в Європейське співтовариство, у виховній роботі зі студентами має надаватися перевага новим підходам до її організації. Це пов'язано, перш за все, з формуванням нової моделі майбутнього спеціаліста, здатного швидко пристосовуватися до змінних ситуацій, творчо мислячого професіонала, активного, самостійного, з широким спектром сучасних знань і умінь, здатного до постійного самовдосконалення. Тому діяльність усіх інтегрованих суб'єктів виховної роботи: студентів, органів студентського самоврядування, заступників деканів, кураторів спрямовується на пошук нових педагогічних технологій, методів (інтерактивних та традиційних) і форм (індивідуальних, групових та масових), а також на визнання пріоритету самовиховання студентів, індивідуальної діяльності, спрямованої на розвиток особистісного потенціалу.

Успіх будь-якої організації, в тому числі й виховної роботи, значним чином залежить від якості управління нею. А результативність управління, в свою чергу, залежить від реалізації концептуальних основ керівництва. Уміння точно і діагностично правильно визначити мету і завдання, глибоко усвідомити їх, оцінити обставини, в яких буде проводитись робота, обрати найбільш доцільну структуру, зміст, форми і методи, науково та обґрунтовано спланувати роботу і на високому рівні її реалізувати – це ті найважливіші вимоги, які ставляться перед керівником вищого навчального закладу. Управління системою виховної роботи у вищому навчальному закладі, як зауважує І. Соколова, – є складним, циклічним, цілеспрямованим процесом, у ході якого суб'єкти виховної роботи виконують низку управлінських операційних функцій, як-от: планування, організації, координування, аналізу, контролю, оцінювання, коригування, прогнозування, що сприяє конкретизації цілей виховання на рівні академічної групи, факультету, університету; урізноманітненню напрямів виховної роботи колективу викладачів і студентів; застосуванню нових форм і методів виховної роботи, інноваційних технологій; формуванню творчості та активності педагогічного та студентського колективів.

Нагальною потребою сучасної вищої освіти є необхідність забезпечення сприятливих умов для особистісного становлення, розвитку та самовдосконалення кожного студента, майбутнього фахівця, врахування індивідуальних запитів та інтересів, стимулювання внутрішньої потреби до формування не лише професіоналізму, але й системи цінностей та духовного світу особистості молодої людини. Демократичні перетворення в сучасному суспільстві зумовлюють переосмислення призначення, а отже, змісту й у цілому концептуальних підходів до організації виховної роботи у вищому навчальному закладі саме як чинника особистісного й професійного становлення студентської молоді.

**Тиміна Л.В., вища категорія,
предметна комісія «Філологічних дисциплін»**

Інноваційні технології у роботі викладача - філолога

Передовий досвід свідчить, що використання інноваційних технологій на заняттях з української мови стає невід'ємною частиною навчального процесу, створюючи принципово нові можливості. Організація і впровадження інноваційних освітніх технологій сприяє підвищенню якості освітнього процесу. Нині найбільш продуктивними і перспективними є такі освітні технології, що дозволяють організувати навчальний процес з орієнтацією на студента, його інтереси, схильності і здібності.

В сучасних умовах гуманізації й демократизації навчального процесу актуальні дидактичні заповіді В.О.Сухомлинського: «...Навчити дітей мислити і почувати – це перший крок до творчості», значить, до вдосконалення, щастя жити «між людьми». Тому працюю на розвиток творчих здібностей студентів, адже заняття з української мови та літератури, де панує слово, розвивають поетичний хист, уяву, мислення, стають для студентів незабутньою зустріччю із духовністю.

Цікаве трансформування нетрадиційних видів роботи у палітру занять у формі гри – це безмежний простір відкриттів інноваційних технологій у методичній лабораторії філолога. Самостійно відкриваючи для себе певні мовні явища, студент дістає задоволення, впевненість у своїх здібностях, що зумовлює самореалізацію особистості. Саме у грі слід шукати приховані можливості для успішного засвоєння навчального матеріалу. Дидактичні ігри дають змогу індивідуалізувати роботу на занятті. Систематичне використання ігор підвищує ефективність навчання. На практиці в системі активного навчання намагаюсь використовувати такі моделі пізнавальних (дидактичних) ігор: операційні, рольові, сюжетні, ігри-змагання, лінгвістичні.

Операційні ігри допомагають відпрацювати виконання конкретних специфічних операцій (методику проведення дискусії, конференції, бесіди, диспуту). Проводячи урок-розслідування, надаю значної уваги вивченню реальної обстановки. (Вдало проходять заняття таких типів за твором П.Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»).

У рольових іграх відпрацьовується тактика поведінки, дій, виконання функцій. Між учасниками розподіляються ролі з обов'язковим змістом відповідно до проблемної ситуації, винесеної на обговорення. Для поведення таких ігор використовую такі типи нестандартних уроків: урок-КВК, урок-подорож, урок-композиція.

Сучасна методична література пропонує безліч нових форм роботи на занятті. Це цілий спектр лінгвістичних ігор, з яких я для себе обрала, на мій погляд, найцікавіші – це : вікторина, мовний конкурс, лінгвістична задача, «Ти – редактор», «Вірю – не вірю», «Хто швидше», доміно, захист проекту.

Працюючи над певною темою, використовую такі інтерактивні технології на заняттях української мови: «Мікрофон», «Мозковий штурм», робота в парах, робота в малих групах, «Навчаючи – вчусь», «Метод ПРЕС», «Займи позицію». Наприклад, інтерактивну технологію «Мікрофон» використовую найчастіше на етапі мотивації навчальної діяльності, коли намагаюсь зосередити увагу студентів на осмисленому сприйнятті матеріалу. Студенти мають висловити власну думку про те, чого вони очікують від заняття (що дізнатися, чого навчитися, що пригадати), виходячи з теми.

У такий же спосіб проводиться й підсумковий етап заняття:

- На занятті я дізнався про...
- На занятті цікавим було...
- Найважливіше, що я засвоїв,— це...
- Найцікавішим для мене було...
- Найскладнішим на занятті виявилось...

На заняттях з української літератури використовую інтерактивні технології: «Діалог», «Синтез думок», «Коло ідей», «Дебати», «Групування». Ефективним буде те заняття, на якому присутні глибокі теоретичні знання, ретельна підготовка, творчий підхід викладача.

Щоб виявити рівень навченості студентів, використовую різноманітні методи контролю:

- усне опитування (індивідуальне і фронтальне), яке полягає в постановці перед студентами запитань за змістом вивченого матеріалу і оцінюванні повноти, логічності і обґрунтованості їхніх відповідей; письмовий контроль знань і умінь здійснюється за допомогою письмових робіт (диктанти, перекази, письмові відповіді на питання, вправи) – це дозволяє виявити уміння послідовно викладати матеріал, висловлювати свої думки на письмі;
- тестування здійснюється за допомогою набору стандартизованих завдань, які дають можливість за порівняно короткий час перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами.

Спонукаю студентів до розуміння, що для успішного засвоєння нових знань потрібно бути уважним і спостережливим, вміти запам'ятовувати, виконувати розумові операції, цінувати й раціонально розподіляти час, фіксувати прочитане, побачене, прослухане (у вигляді тез, конспекту, реферату, анотації, рецензії та ін.). Цьому студенти вчаться під час занять, формуючи навички самостійної роботи, працюючи з підручником, довідковою літературою, під час спостереження, самоперевірки та взаємоперевірки.

Саме активна співпраця викладача та студента на заняттях української мови та літератури, позааудиторна та гурткова робота, допомагає педагогові розкрити здібності студентів.

Усе вищезазначене дає свої результати: зростає зацікавленість до навчання, збільшується читацький інтерес, урізноманітнюється творчий рівень студентських робіт, збільшується кількість призових місць на міських та обласних олімпіадах, що не може не відбиватися на якості знань студентів.

Отже, ефективно використовуючи можливості слова як образного відображення дійсності, урізноманітнюючи заняття нетрадиційними творчими завданнями, я прагну розвивати асоціативне мислення студентів, зокрема творчо обдарованих, готую їх до участі в предметних конкурсах та олімпіадах.

За результатами таких видів роботи можу сказати, що показник якості знань студентів дещо підвищився.